

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI
TÜRK EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ (TEGV ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KANILMAZ

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA

EYLÜL-2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI
TÜRK EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ (TEGV ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KANILMAZ

(Y1512.140023)

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA

EYLÜL-2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.140023 numaralı öğrencisi Ahmet KANILMAZ'ın "SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 24.08.2017 tarih ve 2017/21 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *aybır/isi* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :21/09/2017

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Aysun KÖKTENER

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ceyda DENEÇLİ

[Handwritten signatures of Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA, Yrd. Doç. Dr. Aysun KÖKTENER, and Doç. Dr. Ceyda DENEÇLİ]

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI TÜRK EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ (TEGV ÖRNEĞİ)” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2017)

Aday / İmza

ÖNSÖZ

Sivil toplum kavramı günümüzün yükselen değerlerindedir. Özellikle bunu toplumsal yaşamın içinde, sivil toplum örgütlerinden beklentilerin yükselmiş olmasından ve sivil toplum örgütlerine verilen ayrı bir önemden anlamaktayız. Yine toplumsal yaşamın içinde değişik işlevleri yerine getiren kamu kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarının yanında kâr amacı gütmeyen sivil toplum örgütlerinin yalnız Türkiye’de değil dünyada da öneminin giderek arttığını görmekteyiz. Bu önemin artması, sivil toplum örgütlerinin artık halkla ilişkiler faaliyetlerine profesyonel anlamda gerekli ilgiyi göstermesinin zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Çünkü; halkla ilişkiler faaliyetlerine profesyonel anlamda önem veren sivil toplum örgütleri, toplum nezdinde de daha çok kabul görmekte ve güvenilmektedir. Bu çalışmada da bir sivil toplum örgütünün (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) halkla ilişkiler alanındaki faaliyetlerinin yeterli olup olmadığının araştırılması için yapılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, yoğun iş temposunda bana zaman ayıran, danışmam gereken her konuda kapısını her zaman sonuna kadar açan, çalışmanın her aşamasında bilgi ve birikimi ile yol gösteren, sabrını, samimiyetini, güler yüzünü ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Emine Özden CANKAYA hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bütün eğitim-öğretim hayatım boyunca maddi manevi desteğini benden esirgemeyen, bütün hatalarıma rağmen yanımda olan, doğruyu gösteren ve her zaman başarabileceğime inanan hayattaki danışmanım anneme Çiçek KANILMAZ’a teşekkürlerimi ve minnetimi özellikle belirtmek isterim.

EYLÜL-2017

Ahmet KANILMAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ÖZET	xv
ABSTRACT.....	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Çalışmanın Amacı	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi	2
2. SİVİL TOPLUM KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Sivil Toplum Kavramı	3
2.1.1. Sivil Toplumun Demokrasi Perspektifinden İncelenmesi	4
2.2. Sivil Toplumun Örgütlenmesi.....	7
2.3. Sivil Toplumun Temel Özellikleri	9
2.4. Sivil Toplumun Düşünsel Ve Tarihsel Gelişimi	12
2.4.1. Hegel, Marx ve Gramsci Açısından Sivil Toplum	15
2.4.1.1. Hegel Açısından Sivil Toplum	15
2.4.1.2. Marx Açısından Sivil Toplum	17
2.4.1.3. Gramsci Açısından Sivil Toplum	20
2.4.2. Modern Anlamda Sivil Toplum	21
2.5. Türkiye’de Sivil Toplum.....	24
2.5.1. Osmanlı Dönemi’nde Sivil Toplum.....	24
2.5.2. Cumhuriyet Dönemi’nde Sivil Toplum	26
2.5.3. Türkiye’de Sivil Toplumun Önündeki Engeller	29
3. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI	31
3.1. Sivil Toplum Örgütleri Kavramsal Çerçeve	31
3.1.1 Sivil Toplum Örgütlerinin Temel Özellikleri	34
3.1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Örgütlenme Türleri.....	36
3.1.2.1 Vakıflar	36
3.1.2.2. Dernekler	38
3.1.2.3. Sendikalar	38
3.1.3. Sivil Toplum Örgütlerinin Toplum Üzerindeki Etkileri	39
3.2. Sivil Toplum Örgütlerinin Demokrasi İle İlişkisi	41
3.2.1. Sivil Toplum ve Demokrasi	41
3.3. Halkla İlişkiler Ve Sivil Toplum Örgütleri	44
3.3.1. Halkla İlişkiler	44
3.3.2. Halkla İlişkilerin Sivil Toplum Örgütleri ile İlişkisi	46

3.3.3. Sivil Toplum Örgütleri Açısından Halkla İlişkilerin Önemi	47
4. BİR SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ OLARAK TEGV VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI.....	49
4.1. Bir Sivil Toplum Örgütü Olarak TEGV	49
4.1.1. TEGV'in Kuruluş Hikâyesi	49
4.1.2. TEGV'in Kuruluş Amacı	49
4.1.3. TEGV'in Günümüze Kadar Yapmış Olduğu Faaliyetler.....	50
4.1.3.1. TEGV'in Spor Faaliyetleri.....	50
4.1.3.2. TEGV'in Uluslararası Faaliyetleri	51
4.1.3.3. TEGV'in Bağış Toplama, Konser ve Konferans Faaliyetleri	51
4.1.3.4. TEGV'in Eğitim Faaliyetleri	53
4.1.3.5. TEGV'in Sponsorluk Faaliyetleri	54
4.2. TEGV'in Halkla İlişkiler Çalışmaları	55
4.2.1. Çalışmanın Yöntemi	55
4.2.2. Araştırmanın Yöntemi ve Süreci.....	57
4.2.3. TEGV Yöneticileri ve Halkla İlişkiler	60
4.2.3.1. TEGV ile İlk Tanışma.....	60
4.2.3.2. TEGV'in Tanınırlığı	61
4.2.3.3. TEGV'in Halkla İlişkiler Faaliyetleri ve Stratejileri.....	62
4.2.3.4. TEGV ve Sosyal Medya	63
4.2.3.5. TEGV'in Kampanyalarına Bir Örnek Olarak “Hiç Bana Sordunuz mu?” Kampanyası.....	63
4.2.3.6. TEGV ve Medya İlişkileri.....	64
4.2.3.7. TEGV ve Bağışçı İlişkileri.....	65
4.2.4. TEGV ve Gönüllülerin Çalışmaları	65
4.2.4.1. Gönüllülerin TEGV ile Tanışmaları ve Seçme Nedenleri	65
4.2.4.2. Gönüllüler ve Gönüllü Eğitimi	67
4.2.4.3. Gönüllüler Gözünden TEGV Eğitim Politikası	70
4.2.4.4. Gönüllülük ve Çocuklarla İletişim	71
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	73
KAYNAKÇA	79
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	149

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
CBO	: Chief Brand Officer
EESC	: Avrupa Birliği Ekonomik ve Sosyal Komitesi
NBA	: National Basketball Association
NGO	: Non–Governmental Organizations
PVO	: Private Volunteer Organization
SMS	: Short Message Service
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
STÖ	: Sivil Toplum Örgütleri
TEGV	: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
TÜHİD	: Türkiye Halkla İlişkiler Derneği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1. Yıllara Göre Gönüllü Sayısı	61
Çizelge 4.2. Gönüllülerin TEGV'le Tanışması	66
Çizelge 4.3. Gönüllülerin Gönüllü Kazandırması	67
Çizelge 4.4. Gönüllü Kazandırmak İçin Yapılan Öneriler	69
Çizelge 4.5. Gönüllüler Açısından TEGV'in Eğitim Politikasının Yeterliliği	71

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI TÜRK EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ (TEGV ÖRNEĞİ)

ÖZET

Sivil toplum örgütlerinde halkla ilişkiler, sivil toplumun oluşumu ve sivil toplum örgütlerinin mevcut durumlarını devam ettirebilmeleri bakımından önem arz etmektedir. Öyle ki; halkla ilişkilere gerekli olan değeri gösteren ve yeterlilik düzeyi yüksek olan örgütler, toplum tarafından daha çok bilinmekte, daha çok kabul görmekte ve daha iyi bir imaja sahip olabilmektedirler. Bu çalışmada ilk olarak sivil toplum kavramı incelenmiş olup, sonrasında sivil toplum örgütleri ve halkla ilişkiler çalışmaları irdelenmiştir. Bu doğrultuda TEGV ele alınmıştır.

TEGV, toplumda eğitim açısından oldukça önemli bir yer tutan bir sivil toplum örgütüdür. TEGV gönüllülerden oluşan kadrosuyla, çocuklara daha iyi bir eğitim sağlamak amacıyla kurulmuş olup, günümüzde oldukça etkili faaliyetler gerçekleştiren bir örgüttür. Bu çalışmada TEGV yerinde gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *sivil toplum, halkla ilişkiler, sivil toplum örgütleri, TEGV*

**CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS AND PUBLIC RELATIONS STUDIES
TURKISH EDUCATION VOLUNTEERS FOUNDATION (TEGV SAMPLE)**

ABSTRACT

Relations with the public in civil society organizations are important in terms of the formation of civil society and the continuity for current situation of civil society organizations. Such that; organizations which value the Public Relations and have high level of competence are well known in public, gain public acceptance and have a better image. In this study, firstly civil society is examined and then studies of civil society organizations and public relations are examined. Accordingly, TEGV has been dealt with.

TEGV is a non-governmental organization that has a very important place in terms of education in society. TEGV is a group of volunteers, established to provide better education for children, and is a very effective organization in today's world. In this study, TEGV was investigated by in situ observation and semi-structured interview technique.

Keywords: *civil society, public relations, civil society organizations, TEGV*

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Bu çalışma sivil toplum örgütlerinin halkla ilişkilerle ilgili çalışmaların yeterli olup olmadığını araştırmak için yapılmıştır. Sivil toplum halkın sesidir. Halkla iç içe olmak zorunda ve halkın sorunlarını resmi kurumlara ulaştırmakla yükümlüdür. Ayrıca bunun için halkla ilişkiler çalışmalarına önem vermek gerekmektedir. Ancak günümüz sivil toplum örgütlerinde daha yeni ortaya çıkan halkla ilişkiler faaliyetlerinin henüz yeterliliğini sağlayamadığı düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Günümüz sivil toplumlarının halkla ilişkiler çalışmalarının yeterli olup olmadığını irdelemek ve bunu bir örnekle tamamlamak çalışmanın esas amacıdır. Ayrıca bundan sonraki süreçte de bu araştırmanın konusuyla ilgili yapılacak olan çalışmalara ışık tutmak ve sivil toplum örgütlerinin halkla ilişkilere gerektiği önemi vermesini sağlamaktır.

Bu çalışma ile hedeflenen, sivil toplum örgütlerinin halkla ilişkiler çalışmalarına daha çok önem vermeleri konusunda farkındalık oluşturmak ve bu çalışmalarda kendilerini geliştirmelerini sağlamaktır. Halkla ilişkiler çalışmalarının gelişmiş olması ile toplum içinde sivil toplum örgütlerinin konumunun daha iyi yere gelebileceğini söz konusu örgütlere gösterebilmektir.

Kamu sektörü ve özel sektörün ardından üçüncü sektör olarak benimsenen sivil toplum, elinde bulundurduğu bazı özellikler ve toplumsal açıdan yerine getirdiği önemli işlevler nedeniyle önem taşımaktadır.

Tarihsel süreç içinde sivil toplumla ilgili tartışmaların Antik Yunan döneminden başlayarak günümüze kadar sürdüğü ve sivil toplum kavramının önemli bir araştırma ve tartışma konusu şeklinde siyaset ve felsefe alanları açısından her zaman ilgi odağı olduğu bilinen bir gerçektir.

Sivil toplum örgütleri bağımsız kuruluşlardan meydana gelmiş, özel sektör ile kamu sektörü arasında bir ara sektör özelliği ile sivil toplumun kuşkusuz önem arz eden elemanlarıdır.

Sivil toplum örgütlerinin kendi çalışma alanlarına ait hususlar ve problemlerle ilgili kamuoyu meydana getirme, kuruluşla ortak ilgileri olan kişilerin kuruluşu dâhil olmasını sağlama, hedef kitleleri açısından pozitif yönde bir imaja ve itibara sahip olma, hedef kitlenin desteğini sağlayabilme gibi amaçlarla halkla ilişkiler çalışmaları olmaksızın yapabildiği pek mümkün gözükmemektedir. Söz konusu amaçları başarılı bir şekilde yerine getirebilmesi için sivil toplum örgütü ile hedef kitle arasındaki mevcut ilişkilerin ve iletişim süreçlerinin stratejik bir şekilde yönetilmesi gerekli olduğundan sivil toplum örgütleri de halkla ilişkilere ihtiyaç duymaktadır.

Sivil toplum örgütleri birbirinden farklı niteliklere sahip olan hedef kitleleri ile iletişimlerini farklı araçlarla yönetmektedirler. Geleneksel kitle iletişim araçları olarak bilinen gazete, dergi, televizyonun kâr maksadında olmayan kuruluşlar tarafından kullanılmasıyla birlikte, günümüz itibariyle yeni iletişim teknolojilerinde gerçekleşen gelişimler neticesinde meydana gelen kurumsal web sayfaları, sosyal medya gibi internet temelli faaliyetler, sivil toplum örgütlerinin hedef kitleleri ile olan ilişkilerinin ve iletişimlerinin yönetilmesi bakımından ön plana çıkmaya başlamıştır. Ancak ne olursa olsun yüz yüze iletişim ile gerçekleştirilen halkla ilişkiler çalışmaları, hala daha etkinliğini kaybetmemiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan TEGV’de de ön plana çıkan yüz yüze iletişim ve önermelerdir.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada literatür taraması ile ilk olarak sivil toplum ve sivil toplum örgütleri hakkında bilgiler verilmiş olup, daha sonrasında yerinde gözlem yöntemi kullanılarak çalışmanın örneklemini oluşturan TEGV hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

Literatür taraması çalışmanın iki bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümlerde sivil toplum, sivil toplum örgütleri ve halkla ilişkiler çalışmaları hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir.

Yerinde gözlem yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile TEGV ve halkla ilişkiler çalışmaları ile alakalı geniş bilgilere ulaşılmıştır.

2. SİVİL TOPLUM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sivil Toplum Kavramı

Sivil toplum kavramının gün geçtikçe farklı siyasal, finansal, kültürel unsurlar ve devlet otoritelerince kendi düşünceleri ve teknikleri kapsamında kullanma stilleri irdelendiğinde her yöne çekilebilir bir etik ve siyasi karaktere büründüğü ve belirsiz bir kavramsal çerçeve kapsamına girdiği ifade edilebilmektedir. Aslan (2010) yaptığı çalışmada Gordon White'ın ifadelerine yer vermiştir. Bu çalışmaya göre Gordon White, sivil toplum kavramına atıfta bulunarak; “Son derece belirsizlik içinde yer alan kavramın, büyük kilisesinin mahzenindeki tabutuna geri gönderilmesi gerekir” demesine karşın sivil toplum, farklı perspektiflerden ifade edilmeye çalışılmıştır (Aslan, 2010a: 358).

Sivil toplum, çağımızın gündemini oluşturan olgudur ve köken olarak bakıldığında Fransızca ve Latince bir kelime olan “civil” kelimesinden gelmektedir. Bu kelime medeni ve nazik anlamlarına karşılık gelmesiyle beraber görgülü anlamına da gelmektedir. Türkçeye sivil olarak geçen söz konusu kelime, terim olarak incelendiğinde; şehir adabı, medenilik; halk dilinde ise asker dışında olan gibi çok sayıda anlama karşılık gelmektedir. Bu kelimenin toplum kelimesiyle bütünlük sağlayarak sivil toplum olarak bir terim haline gelmesi ise farklı siyasal ve toplumsal hareketlerin etkilerine dayalı şekilde gerçekleşmiştir (Abay, 2009: 272).

İlk defa Antik Yunan'da Aristo'nun kullandığı sivil toplum, modern siyaset biliminde sık olarak kullanılan bir kavram durumuna gelmiştir. Söz konusu kavram, batının toplumsal ve siyasal gelişiminde düşünürlerce farklı kapsamlarda kullanılmıştır (Duman, 2008: 348).

Modern şekliyle sivil toplum; kişi hürriyetinin ve temel haklarının gözetildiği, gönüllülük esaslı örgütlenmenin temel olduğu, halkın yönetimden daha ön plana

çıkarak devletin tutumunu kontrol edip yönlendirebildiği, milliyet şuuruna dayanan bir ilerlemişlik seviyesini anlatmaktadır (Yıldırım, 2003: 226).

Sivil toplum kavramının günümüzdeki anlamıyla kullanılması, 1600'lü yılların sonlarıyla 1700'lü yılların başlarına kadar gerilere gitmektedir. Söz konusu kavram, bu dönemin geleneği, siyasal yapısı ve düzeni içinde gerçekleşen gelişmelerin etkisi ile oluşmuştur (Keser ve Hışım, 2016: 205).

Sivil toplumu en sade haliyle, gereksinimlerin karşılandığı toplum biçiminde gören araştırmalara göre, Sanayi Devrimi'nden itibaren meydana gelen soylu tabakasını ifade etmek amacıyla yararlanılan sivil toplum, feodal sisteme ek yeni bir sistem düşünen kapitalizm ile beraber gelişmiştir (Aslan, 2010a: 359).

Sivil toplum, başka kaynaklara bakıldığında kanun hükmünün geçerli olduğu, diğer taraftan kendi içinde bağımsız kuruluşlardan meydana gelen bir ara sektörün yaygın bir şekilde geliştirilmesi diğer bir ifadeyle devlet veya başka bir otoritece idare edilmeyen, halkın kendi iradesini temsil eden kuruluşlar şeklinde incelenmektedir (Yıldırım, 2004: 47).

Devlet örgütü dışında, bazı politik, kültürel, finansal ve sosyal etkinlikleri yürüten gönüllülük esasını benimsemiş kurumlara sivil toplum tanımlaması yapılmaktadır. Günümüzdeki olağanüstü değişimi gösteren sivil toplum; ekonomiden, siyasete, kültürden, sosyal yaşantının tüm alanlarına kadar büyük boyutlara taşınmayı başarmıştır. Bu nedenle artık tüm bireylerin gerçekleşen olayları daha iyi bir şekilde kavrayabilmeleri maksadıyla, devlet harici sosyal örgütler şeklinde de tanımlanabilecek olan sivil örgütlenmeleri ön planda tutması gerekmektedir. Söz konusu gerekliliğin sosyolojik analizler kapsamında geçerlilik gösterdiği ifade edilebilmektedir (Talas, 2011: 388).

2.1.1. Sivil Toplumun Demokrasi Perspektifinden İncelenmesi

Sivil toplum kavramının modern anlamda ortaya çıkışının esasında, demokrasi olgusu barınmaktadır. Fakat demokrasinin var olmaya devam edebilmesi için de bazı şartların mevcut olması gerekmektedir. Bunun için ilk olarak kişiler kendilerini toplumsal ve/veya siyasal hayatın temel bir unsuru olarak benimsemeleri, bunu ilerletecek ve kurumsal hale getirecek bir ortamda olabilmelidir. Bireyselleşme, yine

kamusal hayat doğrultusunda yeni bir perspektifin belirlenmesini de zorunlu hale getirmektedir (Yıldırım, 2003: 228).

Sivil toplum, hem teorisyenlere hem de faaliyetlerine bağlı olan topluluklar uyarınca evrensel bir insanlığı çerçevelemektedir. Teorisyenler, sivil toplumun insan doğasına en uygun olan ve bu nedenle kişisel gelişmeye ve toplumsal yapıya müsaade eden gelişmiş bir toplumsal yapı olduğunu savunmaktadırlar. Bu kapsamda evrensel insanlık, ilk defa 1500'lü yıllarda Avrupalı maceracıların dünya etrafında dolaşmalarının ardından kullanılmış, 1700'lü yılların enternasyonalist felsefi ve devrimci faaliyetleriyle de pekiştirilmiştir. Bu ideolojiler, ulus toplumları, vatandaşları ya da milleti kesin olarak insanlığın temsilcileri olarak ifade etmiştir. Bu nedenle yükselmekte olan dünya idare şekli, her biri kendi yöntemi ile insanlığın temsilcileri olan toplumlar ve onların kapsamında bulunan vatandaşları tarafından kabul edilmiştir (Thomas, 2001: 520).

Demokratik açıdan sivil toplum olgularının gelişimine imkân sağlayacak yasal ve kurumsal şartlar, Türkiye'de yeteri kadar sağlanamamıştır (Atiker, 2003: 17). Sivil toplumun demokratik altyapısının önem arz eden belirleyicilerinden birisi, kendi kapsamında yer alan çoğulculuğa müsaade etme düzeyidir. Kamusal alan içinde sivil örgütler ve topluluklar ne kadar çok sayıda ise, ne kadar değişkenlikleri içinde barındırabiliyor ve birbirleri üstünde üstünlük oluşturmaksızın beraber ilerlemeyi yapabiliyorsa, sivil toplum o denli demokratiktir. Bu kapsamda sivil toplum, kendi içinde karşıt tarafları olan diyalektik bir bütünlüğü ifade eder (Yıldırım, 2003: 228).

Güçlü nitelikte bir sivil toplum, demokrasi olgusunun ön şartlarından birisi olduğu gibi, demokrasinin biçimlenmesini de birçok yönden etkilemektedir. Söz konusu etkiler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Karadağ, 2005: 69-70):

1. Sivil toplum, devletin iktidar kapsamını kısıtlayan politik, ekonomik, kültürel ve etik esasların temelini meydana getirir.
2. Sivil toplumdaki farklı oluşumlar, devletin herhangi bir azınlık grup tarafından ele geçirilmesine ve otorite oluşumuna engel olur.
3. İyi nitelikteki bir sivil toplum, siyasi partilerin uyarıcı özellik gösteren siyasal katılım hareketlerini desteklemektedir.

4. Sivil toplum olgusu, devlete istikrar kazandırır. Bunun nedeni ise; vatandaşlar, sivil toplumla birlikte daha iyi şartlar altında yaşamlarını sürdürür. Gerçi sivil toplum, vatandaşların devletten taleplerini artırır; ancak buna dayalı bir şekilde sivil grupların da kapasite düzeylerinin yükselmesi, toplumsal açıdan refaha pozitif etkide bulunur.

5. Sivil toplum sayesinde topluma yeni siyasi liderler kazandırılır.

Sivil toplum kavramı, Türkiye’de son dönemlerde en çok dikkat çeken, en çok itibara sahip olan kavramlardan birisi olmuştur. Genel olarak her kesimde olumlu etkilerde bulunmaktadır. Fakat gerçekte tüm bireylerin sivil toplum olgusundan aynı şeyleri algıladığını, sivil toplumun kavramsal çerçevesini kendi içlerinde aynı şekilde gördüklerini ifade etmek yanlış olacaktır (Çaha, 2005: 9).

“Sivil toplum olgusuna pozitif olarak yaklaşırken, bu olguyu esasında otoriter hatta totaliter bir toplum düşüncesinde kullananların sayısı görmemezlikten gelinemeyecek kadar çoktur. Sivil toplum olgusunu bu alana çekenler, kavramın alanını öylesine daralttılar ki sivil toplum, bir bakıma siyaset bilimi literatüründeki sivil toplum olmaktan çıktı” (Çaha, 2005: 9).

Sivil toplum kavramının Türkiye’de çok sayıda tartışma yarattığı bilinmektedir. Söz konusu kavramın karşıtının bilindiği gibi askeri bir toplum olmadığı, sivil toplum kavramını medeni olanla veya kentli olanla, bunun da karşıtını gayr-ı medenilik ile açıklamak mümkündür. Sivil toplum kavramındaki sivil kelimesinin kökeni şehir yaşantısının bir getirisi olarak hakları ve yükümlülükleri kapsamaktadır (Mardin, 2015: 9).

Sivil toplum, beşeri değerlerin temelindeki çoğulcu yapıyı kabul etmektedir. Bu kapsamda, tersi bir temeli yalnızca kendisi içinde barındıran hiçbir hayat tarzı mevcut değildir. İyi bir toplum, katıksız bir bireycilikle bir bütün halinde düşünülemez. Sosyal örgütlenmenin değişik şekilleri hukukun egemenliğinde birlikte var olabilmektedirler. Devlet, Hegel tarzında uyuşmazlıkların taraf tutmayan hakemi, toplumun bir katmanının tüm geri kalanlar üstünde egemenlik oluşturmasını engellemekle vazifeli olan, istikrarın bir garantörü olarak kabul edilmektedir. Kuşkusuz, klasik liberal hukuk algısına açıkça bir saygı olarak, sivil toplum düşünürleri, devletin kendisinin hukuk devletinin düşüncesinde olduğu gibi hukuka bağlı olması gerektiğini savunmaktadırlar (Norman, 2005: 57).

Sivil toplumun ideolojik nitelikteki toplumun tersi bir toplum şekli olduğu düşünülmektedir. Günümüz itibariyle toplumların temelinde iki tema bulunmaktadır. Bunların birisi ideoloji, diğeri ise sivil toplumdur. Modern anlamda sivil toplumu algılayabilmek için; ideolojik toplumla aralarında bulunan farkların anlaşılması gerekmektedir. İdeolojik toplum, devletin öncülüğünde aynı ideoloji tarafından güdülen, toplumsal farklılıklara izin vermeyen, devletin mevcudiyeti ile bir bütün haline gelmiş olan bir toplum tipidir (Çaha, 2005: 15).

2.2. Sivil Toplumun Örgütlenmesi

Sivil toplumun örgütlenmesi denilince akla ilk gelen şey; sivil toplum kuruluşları ve/veya örgütleridir. Bunların oluşumu sivil toplumun nasıl örgütlendiğini açıklamaktadır. Bu konu başlığı altında, yapılan araştırmalara dayanarak bu husus irdelenecektir.

Bireylerin kendilerinin gerçekleştiremedikleri amaçlarını başkaları ile birlikte gerçekleştirmeye başlamaları ile örgütlenmeler meydana gelmiş ve örgütler oluşmuştur. Örgütler, herkesin yaşantılarını belli bir noktaya kadar etkilemektedir. İnsanlar etrafında oluşan örgütlerle bir arada yaşamakta ve her geçen gün de söz konusu örgütlere daha çok bağlanmaktadır. Bu örgütler, hayatın her alanında milyonlarca insanın yaşam tarzlarını daha iyi bir hale getirmekte ve gereksinimlerini gidermeyi sürdürmektedir (Yıldırım, 2004: 15).

Yaratılışından beri sosyal olan insan, her vakit başka insanlarla ilişki içinde olmuştur. Hatta çok sayıda örgüt, yalnızca arkadaşlık gibi sosyo-psikolojik gereksinimlerini gidermek amacıyla kurulurken, bazı örgütler de insanların yeteneklerinin geliştirmek, amaçlarına ulaşmadaki söz konusu süreci kısaltmak, daha önceki nesillerin bilgilerinden faydalanmak için kurulurlar. Aksi halde örgütler olmadan insanların her çağda her şeyi başlangıcından itibaren tekrar öğrenmesi gerekecekti. Bir yandan örgütler uzmanlaşma ve farklılaşmayı mümkün hale getirmeleri ile de yararlılıklarını en yükseğe çıkararak sosyal yapılardır. Bilginin her alanında uzman olmayan bireyler, belli başlı alanlara yönelmeyle ve ilgi duyduğu alanda çalışmayla verimliliğini örgütler sayesinde arttırmaktadır. Bu kapsamda girdilerden daha fazla çıktılara sahip olduklarından, örgütlerin sinerjistik nitelikte oldukları görülmektedir (Yıldırım, 2004: 17).

Tekeli (2012)'nin sivil toplum örgütlenmeleri ile ilgili ifadeleri şu şekildedir: Sivil toplum örgütlerinden beklenen hedeflerin artış göstermesinin halk ve millet devlet seviyesinde nedenleri olduğu gibi, dünyanın küreselleşmeye başlamasından meydana gelen sıkıntıları da olmaktadır. Devam eden teknolojik ilerlemeler ve faaliyetler yeni yapılanmalar karşısında artık halk, devletin bir parçası olarak toplumsal denetimi oluşturmada yeterli gelmemektedir. Millet devlet mal, para ve özellikle de haber ve bilgi alanı konusunda söz konusu olamamasıyla birlikte artık devletin geleceği, milletin toprağı üstünde verilen kararlarla belirlenmemektedir.

Milletlerin geleceği o ulusların toprakları dışında yani tüm dünyada özellikle de kapitalist merkezli kararlarla belli olmaktadır. Bir başka söylemde, dünyanın yaşadığı küreselleşmeyle beraber, toprağın sınırlarına göre şekillenen bir toplumdan, toprakla bağlantılı olmayan topluma geçilmektedir (Tekeli, 2012: 50).

Yapılan araştırmalara göre; sivil toplum olgusunun teorik ve felsefi konularda meydana gelişi ve tarihsel gelişimiyle alakalı bazı tespitlere ulaşılmıştır. Bunlardan en önemlisi, Batı literatüründe sivil toplumun ifade edilebileceği üç modelden bahsedilmektedir. Ancak bunlardan ikisi en çok kabul görenlerdir. Kabul gören bu modeller şu şekilde açıklanabilmektedir; İlk model uyarınca sivil toplum, örgütlenme hürriyetinin olduğu alanlarda devlet koruması olmadan mevcudiyetini sürdürebilir. Sivil toplumu, sivil halkın haklarını ve hürriyetlerini gözetme temelli faaliyet gösteren bir organizasyon şeklinde gören bu model, sivil topluma dar bir perspektifle bakar. İkinci model uyarınca sivil toplum, siyasi ve ahlaki olarak iyi toplumun ayrılmaz bir kesimi şeklinde görmektedir. Söz konusu modelde sivil toplumun, toplumu bir bütün halinde yapılandırmasından ve faaliyetlerini devletten ayrı olarak yürüten örgütler aracılığı ile düzene koyulduğu alanlarda mevcut olduğu düşünülmektedir (Keyman, 2006: 19-20).

Sivil toplum örgütü, gerçek ve tüzel kişilerin hukukun üstünlüğü normu kapsamında gönüllülük esaslı oluşturduğu devlet ve özel alandan ayrı olan kurumlardır. Bunlar, özelliklerinin getirileri olarak amaçlarını gerçekleştirebilmek için bazı işlevlerinden faydalanır. Bu işlevler yasa ile belirlenmiştir. Örgütlenen sivil toplum, etkin vatandaşların ortaya çıkardığı kâr amacı gütmeyen kuruluşları ve tüzel kişilikleri olmayan platformları da ifade etmektedir. Söz konusu kuruluşlar sosyal hayatın daha kaliteli olması amacıyla çaba gösteren STK'lar, meslek odaları, dernekler vb. türden

kurumları kapsayan geniş bir çerçeveyi tanımlamaktadır. Sivil toplum örgütlerinin gereksinimlerini kamuoyuna iletir ve gereksinimlerle uyumlu olan uygulamaların yürütülmesinde büyük görev görür (Çiftçi, 2010: 11).

Örgütlenme hürriyeti açısından engel olabilecek olan faaliyetlerin bir çeşidi de insan haklarını savunanların ve onların işbirliği yaptığı STK'ların maruz kaldığı hak ihlalleridir. Bu tip ihlaller her zaman direkt olarak dernekler ve vakıflara ait kararnamelerden doğmakta ayrıca ifade ve örgütlenme hürriyetini genel olarak sınırlandırabilmektedir. Bu tip ihlaller genellikle “Terörle Mücadele Kanunu, Kabahatler Kanunu ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu” şeklinde yasal metinlerin kapsamlı bir şekilde yorumlanması ile meydana gelmektedir (TÜSEV, 2013: 2).

Demokrasi içinde; devlet-toplum ilişkisinin şekli saptanmış ve demokratik katılım sistemleri ile siyasal otoriteden yararlanma meşru hale getirilmiştir. Böylelikle devlet toplum ilişkisinin daha sağlıklı olabilmesi için lazım olan devlet otoritesinin devamlılığı sağlanmıştır. Örgütlü sivil toplumun sağlanmadığı ortamların demokrasi ile ilişkili olmayan toplumlar olduğu az gelişmiş ülkelerde açık bir şekilde görülmektedir. Sivil toplum ve sivil toplum örgütleri, sadece hür kişilerle oluşturulduğundan demokrasinin amacı hür kişilere ortam hazırlamaktadır. Hür kişiler, sivil toplumun, sivil toplum da demokrasinin teminatını sağlamaktadır (Yıldırım, 2004: 30).

2.3. Sivil Toplumun Temel Özellikleri

Sivil toplumun özelliklerinden önce sivil toplumun oluşması için devlette ve toplumda olması gereken bazı özelliklere değinmek daha doğru olacaktır. Sivil toplumun var olması hukuk devletinin varlığına bağlıdır. Hukuk devleti içinde toplumdaki her ferdin eşit olarak görüldüğü bilinmektedir. Ayrıca hiçbir örgüte taraflı bakmayan hukuk devletinde sivil toplum örgütleri daha verimli şekilde çalışmalarını yürütebilecektir. Sivil toplumun oluşması için öncelikli şart budur.

Modern çağda sivil toplumun her alanda gelişim gösteremediği, sadece bazı toplumlarda gelişim gösterdiği gerçeğinden hareketle, sivil toplumun gelişim gösterebilmesi açısından devletin ve toplumun birtakım özellikleri içinde barındırması gerekmektedir. Bu kapsamda devletin iki özelliğinden bahsetmek

gerekmektedir. İlki hukuk devleti, diğeri ise sınırlı devlettir. Hukuk devleti özelliği, devletin her vatandaşını eşit olarak görmesini, suç söz konusu olmadıkça bütün vatandaşların aynı şekilde masum olduklarını, temel hak ve hürriyetlerinin hiçbir şekilde sınırlandırılmayacağını ve devlet otoritelerinin keyfi hareketlerinden uzak durmalarını gerektirmektedir. Ayrıca kültürel, siyasal ve ekonomik anlamda sivil toplum örgütleri arasında yaşanacak olan rekabette, devletin herhangi bir taraf tutmaması, devletin yalnızca bir hukuk devleti niteliğinde olması ile mümkün olmaktadır. Demokratik rejimlerde, devletlerin hukukla sınırlı ve vatandaşlara hizmet etmekten ziyade başka bir işlevi bulunmamaktadır. Ancak hukuk devleti olmaktan ziyade ideolojik bir devlet niteliğinde olan demokrat karşıtı rejimlerde, devlet benimsediği ideolojiye taraf olan örgütlere bazı ayrıcalıklar tanımakta, bu ideolojiyi savunmayan örgütler ise geniş kapsamda sınırlandırılmaktadır (Çaha, 2012: 59-60).

Sivil toplum; şiddetin karşısında duran, kendi kendisine örgütlenen, kendi kendisini değerlendiren ve bunu en iyi şekilde yansıtan ayrıca hem birbirleriyle hem de kendilerinin faaliyetlerini çerçeve içine alan, kısıtlayan ve mümkün kılan devlet kurumları ile devamlı surette bir gerilim içinde olma eğilimi içerisinde olan, yasal korumada bulunan devlet harici kurumların kompleks ve dinamik bir topluluğunu hem tanımlayan hem de formülize eden bir ideal-tip kategorisidir (Onbaşı, 2005: 46).

Sivil toplumun gelişme teması serbest piyasa içindeki unsurların gelişme teması ile diğeri bir deyişle mantığı ile neredeyse aynı özellikleri taşımaktadır. Her ikisinde de rekabet söz konusudur. Devlet herhangi bir tarafta olduğunda, sivil toplum örgütleri arasındaki dengeyi de bozmuş olmaktadır. Bu sebepten dolayı daha sağlıklı bir sivil toplum ortamının olması açısından devletin belli bir ideolojiyle değil, hukukun üstünlüğü gözetilerek yönetilmesi gerekmektedir. Bu açıdan devletin, sivil toplum içindeki birtakım tarafları kollayıcı değil, sivil toplum içindeki çatışmaları, uzlaşmazlıklar, haksızlıkları, tecavüzleri engellemek yoluyla önleyici olması gerekmektedir (Çaha, 2012: 60).

İkinci olarak, devletin organizasyonları neticesinde sınırlı olmak durumundadır. Devlet, kültürel, siyasal, ekonomik sosyal ve organizasyonlar içerisinde ne kadar iç içe olursa sivil toplumun var olma sınırlarını o derecede daraltmış olur. Gerek devlet gerekse sivil toplum aynı zamanda toplumsal alanda çalıştıkları için devletin asıl hedefleri olan adalet, savunma ve güvenlik gibi konularda sınırlı olması geride kalan

çalışma alanlarına sivil toplum konularını toplayacak, böylelikle sivil toplumun canlanmasına olanak tanıyacaktır. Devletin, özellikle iktisadi alanı bırakması, dolayısıyla üstünde söz sahibi olduğu sermayeyle topluma aktarılmasının önünü açmalıdır. Farklı ülkelerin politikaları göstermiştir ki, devlet ne kadar fazla iktisadi hayatın içinde kalırsa o derecede rant meydana gelir ve birlikteliğinde bu rantı dağıtmak için büyük harcamalar yapan kesimler meydana gelir. (Çaha, 2012: 60).

Sivil toplum, kendi mevcudiyeti açısından sınıf, parti vb. bir kolektivitinin kişinin hürriyetini engellemediği, sindiremediği bireysel özgürlük alanını gerekli bir koşul olarak kabul etmektedir. Karşı gelebilme ve muhalefet yapabilme geleneği hem örgütlü bir demokratik yaşamı bir ön koşul olarak belirtirken, hem de kolektiviteler karşısında bireylerin örgütler oluşturarak bir direniş faktörü şeklinde olabilmelerini sağlamaktadır. Sivil toplumun örgütlenebilme yeteneğinde olan bireyi, kişisel hürriyet alanına sahip, kolektiviteler karşısında tek bir vücut gibi duran ama örgütlenebilme beceri, imkân ve hakkı sayesinde demokrasinin önem arz eden bir baskı unsuru şeklinde mevcudiyetini devam ettiren bir birey haline gelir (Erdem ve Öztaş, 2015: 566).

Lapierre, zaman ve mekân kapsamında sınırlı devlet tanımı uyarınca veya devletten sivil toplumu, belirleyici nitelikteki iki özelliğinden hareketle ifade etmektedir. Sivil toplum bir yönü ile altyapıyı meydana getiren kendiliğinden ve etkin sosyal ilişkileri veya sosyal yenilenme faktörlerini, diğer yönü ile de kurumları, üstyapıyı veya sosyal düzenleme faktörlerini kapsar. Sivil toplum, her iki özelliği ile incelendiğinde, sosyal yenilenmeye mümkün olduğunca açık olmalı, ancak bu arada düzen de gözetilmelidir. Yenilenme ve düzenlenmeden meydana gelen bu iki fonksiyonu, siyasi iktidar gerçekleştirecektir. Böylelikle, sınır konulmayan sivil toplum karşısında bu defa sınırı olmayan siyasi iktidar getirilmektedir. Farklı sivil toplum tarzlarına farklı siyasi iktidar tarzları, modern sivil toplum tipi, modern siyasi iktidar tipi devlet denk düşecektir (Akal, 1990: 32-33).

Sivil toplum, dâhil olduğu toplumu ve söz konusu toplumun kurumlarını sorgulayabilen toplumsal zincire katkı sağlayabilen kişilerin mevcudiyetine işaret eder ve gereksinim duyar. Bu kapsamda sivil toplum bir muhalefet olabilme, iktidara karşı durabilme yeteneği ve kuvvetini çerçevelemektedir. Söz konusu karşı gelebilme iktidar ile eş bir güce, potansiyele sahip olmaya imkân sağlayan bir

anlama gelmemekte; bir düşünce şekli ve potansiyel olarak karşı gelebilme gibi muhalefet yapmayı kapsayan bir sivil gücü barındırmaktadır (Erdem ve Öztaş, 2015: 565-566).

Sivil toplum, her ne kadar tarihinden dolayı, çok farklı şekillerde ifade edilmeye müsait olsa dahi, bu ifadeler arasında ortak çıktılar belirlemek mümkündür. Bütün ifadelerde, devletin altı çizildiği, güçlü bir sivil toplum için devletin yasal düzenlemelerine ihtiyaç duyulduğu bilinmekte ve modern sivil toplum tanımlamaları ciddi boyutta Hegel düşüncesinin temelinde olduğu görülmektedir. Biber (2006) bu temel üstünde gelişim gösteren sivil toplumun temel yapı taşını oluşturan özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Sivil toplum, aile ile kamusal alan arasında bağ kuran toplumsal bir alandır; ancak bu alanın sınırları yasal düzenlemelerle belirlenmektedir.
- Bu alana bireyler tamamen kendi rızalarıyla katılırlar, katılmaları için de hiçbir şekilde zorlanamazlar.
- Sivil toplum, vatandaşlarla devlet arasında bir aracı görevinde olmaktadır. Bu görev çerçevesinde kolektif hedefler belirlemekte ve söz konusu hedeflere varabilmek açısından devlet kurumlarının ve özel işletmelerinin politikalarını etkileme gayretinde bulunmaktadır.

Sivil toplum, itaatkâr değil, sorgulayıcı nitelik taşımaktadır. Bir sorgulama şekli ve ayrıca eleştiri ve problemleri takip etme ve çözümcü uygulamalar üretme aracı olarak hür basın, sivil toplumun başka bir şeklidir. Basının hür, bireyin sorgulayan, toplumun örgütlü, örgütlerin kamuoyunu meydana getirebilen, demokrasinin muhalefetin müsaade ettiği güç karşılığında keskinleşmekten daha çok toplumsal menfaat için yürütüldüğü, bütün söz konusu durumların canlandığı bir kent ve yeniliğe açık, değişimi benimseyen bir toplum uyarınca sivil toplumun meydana geldiği ifade edilebilmektedir (Erdem ve Öztaş, 2015: 566).

2.4. Sivil Toplumun Düşünsel ve Tarihsel Gelişimi

Klasik felsefe dönemine dek gelişim gösteren sivil toplum kavramı eski Avrupa geleneğinin önem arz eden bir parçası haline gelmiştir (Keane, 2004: 47).

Sivil toplumun kendi kapsamını oluşturduğu süreç Ortaçağ'a dek gitmektedir (Doğan, 2002: 15). Ortaçağ zamanında kullanılan anlamı ile sivil toplum, bölünmüş olan egemenlik birimlerinin feodal düzenin, krallıkların ve imparatorlukların hepsini içine almaktaydı (Tosun, 2001: 31).

Ortaçağ döneminde sivil toplumun meydana gelmesindeki en önemli etken, ticaret burjuvazisinin gelişim göstermesidir (Biber, 2006: 10). Ticaretin gelişim göstermesi ile birlikte şehir yaşantısı önemli hale gelmeye başlamıştır. Ayrıca Avrupa'da şehirlerin önemli hale gelmesi, ticaretin bu bölgelerde yoğunlaşmasına neden olmuştur (Bumin, 1982: 17). Burjuvazinin ekonomik anlamda güç kazanması ile de feodal yapı içerisinde şehir yaşantısının faktörlerinin, devletten bağımsız olarak kendi ekonomik kapsamını düzenleme isteğini arttırmış, feodal ve mutlak egemenlikleri bu süreç içinde engel olarak kabul etmiş, bu da sivil toplumun oluşmasındaki en önemli etkenlerden birisi olmuştur (Doğan, 2002: 3). Dolayısıyla batıda sivil toplum kavramı, orta sınıfa şehir hayatında sağlanan bazı sivil hürriyetler temelinde meydana gelen, merkezi otoriteden ayrı ve bağımsız kurumlarda gelişme olanağı bularak toplumsal alan şeklinde kendisini göstermiştir (Tosun, 2001: 29).

STK'da faaliyet gösterenlerin, yakın çevrelerinin ötesine taşmış olan dayanışma faaliyetleri, 1900'lü yıllar itibariyle başlamamıştır. Sivil toplumun tarihi uzun bir süreci kapsamaktadır. Ancak bu, bir uygulamadan önce Batı toplumunda temel oluşturmuş bir düşünceyi temsil etmiştir. Kendisini tanımlayan yoğun dinsel ve felsefi kaynaklarla beslenmektedir. Başkasına merhamet ya da ilgi duymak, Batı'ya has bir özellik olmasa dahi Batı bu kapsamda kendisini evrensel açıdan yükselten bir model ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla Avrupa'da Ortaçağdan itibaren mevcut olan uzun bir dernek süreci içinde buluşa da söz konusu kavramın tarihi süreci göz ardı edilmemelidir (Ryfman, 2004: 15).

Sivil toplum teriminin düşünce ögeleri, Antik dönemde Ciceron ve Aristo, Orta Çağ zamanında John Locke, Thomas Hobbes, Charles de Montesquieu ve Jean Jacques Rousseau'nun kendi eserlerinde dile getirdikleri devlet-toplum birlikteliği anlamında incelenebilir. Söz konusu aydınların şekil verdikleri doğal-kanun doğal- hukuk söylemi ya da genellikle bilinmekte olan ismiyle Sosyal Sözleşme literatürü, Batı Aydınlanma devrimine değin terim ve teorilere yol gösteren egemen gelenek durumunu sürdürmüştür. Batı toplumsal tarihinin 18. Yüzyıla kadar meydana

getirdiği dönüşüm ise soyut kavramsallaştırmaya alt yapı meydana getiren somut tarihsel temeli oluşturur (Tosun, 2001: 29-30).

Sivil toplum devlet ayrımı, siyasi düşünce tarihine kapitalizmin ortaya çıkışıyla, burjuvazi ile birlikte kazandırılmıştır. Düşünce hayatı içinde söz konusu yıllara dek görülmeyen bu ayrım, toplumlarda ortaya çıkan yeni ekonomik ve iktidar ilişkilerini yansıtmıştır. 1200 ve 1300'lü yıllardan itibaren toplum üstüne geliştirilen düşünceler bize yabancı olgular değildir. O dönemler itibariyle geliştirilen kavram ve kurumlar günümüz toplumlarını da biçimlendirmeye hatta onlara yön vermeye devam etmektedir (Bumin, 1981: 11-12).

1200'lü yıllardan itibaren başlayan iktidarın dünyevi haline gelme süreci, sivil toplumun özgürlüğünü eline alması ile birlikte gelişmiştir. Gelişen kapitalizm ile burjuvazi taraftarları topluma kendi çıkarları doğrultusunda politik yöntemleri getirmek istemişlerdir. Başlamış olan yeni dönem itibariyle politik iktidar ekonomiye bağlı bir durum almıştır. Liberalizmi karakterize eden nokta, söz konusu rejimin devlet ve sivil toplum ayrımı üstünde kurulu olmasıdır (Bumin, 1981: 21).

Modern anlamda sivil toplumu meydana getiren gelişmelerin temelleri, 1100'lü yıllarda kuvvet kazanmaya başlayan ticaret burjuvazisine dayanmaktadır. Fakat kavramsal açıdan sivil toplumu ilk kez kullanmış olan kişi Aristo'dur. Aristo, bireylerin güven temelinde hayatlarını sürdürebileceği, insan hayatının değerlendirilebileceği siyasi bir toplumu, diğer bir ifadeyle şehir devletini ifade edebilmek için Politika isimli eserinde "Politike Koinonia" kavramını kullanmıştır. Söz konusu kavram, Latinceye "Civilis Societas" olarak dâhil edilmiş ve ardından da, 15. yüzyılda İngilizceye "Civil Society" şeklinde çevrilmiş ve kullanılmıştır. Anlatıldığı üzere Aristo, siyasi toplumu sivil, çağdaş toplum olarak nitelendirmiş ve iki kavramı birbiriyle aynı anlamlı olarak kullanmıştır. Bu durum toplumsal sözleşme düşüncesini savunan düşünürlerde de sürmüştür ve devlete yeni bir bakış açısı kazandıran Hegel'de sonlanmıştır (Biber, 2006: 10-11).

Hobbes, Locke ve Rousseau örneğinde olduğu gibi hayatta kaldıkları dönem boyunca o döneme yol gösteren düşünürlerce biçimlendirilen "Toplumsal Sözleşme" düşüncesi, Aydınlanma Dönemi'ne kadar terim ve teorilere alt yapı meydana getiren egemen fikir olma özelliğini saklı tutmuştur. Toplumsal sözleşme kuramında, devlet ve sivil toplum birdir. Bu birliktelik, Hobbes'in düşüncelerinde apaçık bir biçimde

görülmektedir. Hobbes'a göre, sivil toplum olgusuna geçiş yapabilmek için doğa durumunu bırakmak gerekmektedir. Bu gereklilik, doğa durumunun kaotik, çatışmayı zorunlu kılan koşullardan ileri gelmektedir. Doğa, insanları eşit biçimde meydana getirmiştir ve insanlar arasındaki güvensizlik halinin ana nedeni de bu eşitliktir. Eşit şartlar çerçevesinde yarış içerisinde olan insanlar, birbirlerini ortadan kaldırmaya veya kendi emri altına sokmaya çalışacaklardır. Bu yüzden, kaos ve kaostan meydana getireceği savaş durumu kaçınılmaz bir hale gelecektir. Bu sorundan uzaklaşmanın tek yolu bireyleri denetim altında alacak bir gücün olmasıdır. Bu gücü sağlamak için insanların bütün güçlerini tek bir kişiye ya da gruba aktarmaları gerekmektedir. Hobbes'ın Leviathan (ejderha) olarak isim verdiği bu güç sayesinde huzursuzluk, ölüm korkusu meydana gelmeyecek ve insanlar kültüre ve çağdaşlığa sahip olabileceklerdir. Bir diğer deyişle, çağdaş bir medeniyete geçiş yapılacaktır. Hobbes'e göre, Leviathan'ın gücü belli olmamakta ve gücünü sadece temsil ettiği insanları korumak için kullanabilir. Leviathan'ın başarısız olduğu zamanlarda ise yine doğa durumuna yani kaotik alana dönüş yapılacaktır. (Biber, 2006: 11-12).

Sivil toplumla ilgili olarak ortaya atılan tanımlardan ortak bir noktaya varılamayacağını ifade eden Keane açısından sivil toplum olgusu (Keane, 1994: 56);

“17. ve 18. yüzyıllarda ortaya çıkmış olan sivil toplum kavramı, özel sermaye ve ücretli emeğin ‘siyaset dışı’ ilişkisinde ifadesini ortaya çıkaran, burjuvazinin proletarya üzerindeki tarihsel olarak kurulmuş hâkimiyetini anlatmaktadır. Sivil toplumun yalnızca içeriği değil, şekli de burjuvadır. Sivil toplum, devlet garantisi altındaki meta üretimi ve özel mülkiyet alanıdır.”

2.4.1. Hegel, Marx ve Gramsci Açısından Sivil Toplum

2.4.1.1. Hegel Açısından Sivil Toplum

1700'lü yıllarda sivil toplum kavramında bir değişim söz konusu olmuştur. Adam Ferguson'un 1767 yılında yayımlanan çalışmasında, sivil toplum çağdışı hareketlerin diğer bir ifadeyle barbarca hareketlerin minimuma indiği, düşüncelerin sanat ve edebiyat ile özdeşleştiği toplum anlamında kullanılmıştır. 1700'lü yıllarda ortaya çıkan düşüncede sivil toplum olgusu, şehir hayatı ve ticari çalışmaların gelişim gösterdiği, çoğulcu, devletçe asimile edilmemiş ve aile çerçevesi haricinde olan bireysel faaliyetlerin bulunduğu toplum şeklinde kabul edilmiştir. Adam Smith, sivil toplum kavramını kullanmayarak esasında bunu tarif ederek bu konuyla ilgilenmiştir. Bu tarihe dek sivil toplum, barışçı düzenin ve iyi idarenin şartı şeklinde hukukun

öznesi üyelerden meydana gelen siyasal toplum tipi, diğer bir ifadeyle doğa hali ile eş anlamlı şekilde kullanılırken, bu duruma Hegel ve Marx direkt olarak eleştirisel bakış açısıyla yaklaşmıştır (Tosun, 2001: 36-37).

Gramsci'nin siyasal düşüncesini tekrar yapılandırmak için başlanması gereken temel kavram, sivil toplum kavramıdır. Gramsci'nin sivil toplum kavramını kullanışı, Hegel'den farklı olması nedeniyle, Hegel'in sivil topluma bakış açısıyla bu konuya başlamak gerekmektedir (Bobbio ve Texier, 1982: 10).

Hegel'in sivil toplumla ilgili bakış açısında, devletle sivil toplum ilişkisi önemli bir yer tutmaktadır. Doğal hukuk geleneği ile kıyaslandığında Hegel'in köklü bir reform ortaya koyduğu görülmektedir. Doğal hukukçuların doğa halini, sivil toplumla eş anlamlı olarak kullandıkları görülmüştür. Dolayısıyla bu bakış açısında devletin olduğu siyasal toplum izleri görülmektedir. Hegel ise bu duruma başka bir bakış açısıyla yaklaşmıştır (Onbaşı, 2005: 29).

Hegel ve Marx ilişkileri problemi, yöntemlerinin kıyaslanmasından, detaylarının kıyaslanmasına kadarki olan süreç içinde, Hegel'in sivil topluma karşı bakış açısı daha ayrıntılı olarak analiz edilmeye başlanmıştır (Bobbio ve Texier, 1982: 10-11). Hegel'in Haklar Felsefesi adlı eserinde, etik yaşam kavramının geçirdiği kapsam değişimi, Hegel'in sivil toplum düşüncesine de yansımıştır. İlk eserlerinde halk-yönetim-devlet kavramlarını eş anlamda kullanan Hegel, ilk defa söz konusu eserinde sivil toplum kavramını etik yaşam konusu altında tartışmaya açarak, etik hayatta sivil toplumu aile ile devlet arasındaki değişimin bir adımı olarak görmektedir. Hegel açısından sivil toplum olgusu, medeni toplum ve yurttaşlar toplumu ile eş anlamdadır. Hobbes ve Rousseau devleti, doğa halinin dışarıda tutarken, Hegel'in devlet anlayışında devlet, sivil toplumu içermektedir. Hegel, doğa hali modeline tersi bir durum olarak, devleti doğa halinin bertaraf edilmesi şeklinde değil, daha çok bunun korunması, uzatılması ve dengenin sağlanması açısından bir araç şeklinde ele almaktadır. Hegel'e göre devlet; evrensellik, rasyonellik ve nesnellik bakımından bütünlüğü sağlayan, herkes için medeni bir hayatı sağlayan tek sosyal varlıkken, sivil toplum; kişisel menfaatlerin, gereksinimlerin ilan edildiği bir alandır. Bu hususta doğal hukuk perspektifinde eşit olduğu savunulan devlet ve sivil toplum kavramlarını alarak ikisi arasındaki kavramsal farklılığının gözler önüne serilmesinde önem arz etmektedir (Tosun, 2001: 38-39).

Sonuç olarak Hegel felsefesi içinde sivil toplum ile devlet ilişkisi, hem bir zıtlık hem de bir bağıllık kapsamında oluşmaktadır. Sivil toplum devlet bünyesinde var olan anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak, akılcı çözümler geliştirmek ve etik bir anlam kazanmak açısından gereksinim duyarken; devlet de temsil ettiği etik amaçlara ulaşma araçları için sivil topluma gereksinim duymaktadır. Karşılıklı olarak birbirlerine bağlı iki olgu olmasıyla birlikte devlet ve sivil toplum aynı çerçeve içinde değildir. Hegel'in bakış açısında önce devlet gelmektedir. Üstün ve ayrıcalıklı olan devlettir. Tikelciliğin tehlikelerinin farkına varan Hegel, bu tehlikeden uzak durabilmek için devletin üstün konumunu ortaya atar. Neticede sivil toplum bencil menfaatlerin, çekişme ve anlaşmazlıkların kapsandığı bir alandır (Onbaşı, 2005: 33).

2.4.1.2. Marx Açısından Sivil Toplum

Marksist akımının kurucusu olarak kabul edilen Marx, Hobbes ve Hegel'in düşüncelerine benzer şekilde, devleti toplumsal ve ekonomik yaşamın bütününe kapsayıcı bir kuruluş şeklinde değil, söz konusu alanları kapsayan sivil toplumun hizmeti altında bulunan bir kuruluş diğer bir deyişle olgu olarak görmektedir. Marx açısından devlet toplumsal hayatın bütün alanlarını belirlememekte, tam tersi bir durum olarak sivil toplum bu alanları belirlemektedir. Hegel'in fikirlerinin zıttı olarak sivil toplumu tanımlamış olmasına rağmen, siyasal yaşamın bir sözleşmeye değil, güce dayalı olarak gelişim gösterdiğini savunduğu ve sınıf ayrımı olmayan topluma geçiş sürecinde devlete kurucu bir sorumluluk yüklediği için Marksist devlet algısı da aşkın devlet düşüncesini bir kenara bırakamamıştır. Dolayısıyla marksizmin sosyal ve siyasal formülü, Hegel'in aşkın devletinin uygulanmasından başka bir şey olmamıştır. Hatta sosyalizmin meydana getirdiği devlet, Hegel'in öngörmüş olduğu devletten daha kapsayıcı ve daha sert nitelikleri içinde barındırmıştır (Çaha, 2012: 36).

Devlet ile sivil toplum ayrımı Marx'ın düşüncelerinde de mevcut olmasıyla beraber Marx bunu yaparken, Hegel'in devleti her şeyi kapsayan ve devleti sözgelimi tanrısal kurum şeklinde benimseyen anlayışını eleştirmektedir. Marx, sivil toplumu siyasi hayatı belirleyici nitelikte olan bir olgu olarak ifade ederken; devleti, sivil toplumdaki tartışma ve çelişkileri uzlaştırıcı nitelikte olan bir kurum olan değil, sivil toplumun bir yansıması şeklinde görmüştür. Marx'a göre gerçek olan, devlet, aile bireyleri ve sivil toplumun üyeleri şeklinde mevcut olan kitleler içinden yükselir.

Neticede sivil toplumun da devletin de doğasını insanlar belirlemektedir. İnsan ise, Hegel'in kendisinin de ifade etmesi üzere, mülkiyet hakları ile çerçevelenmiş durumdadır. Diğer bir ifadeyle Marx Hegel'in düşüncesinin tersini savunmuştur. Marx'a göre devlet ile sivil toplum ilişkisinde asıl olan devlet olmayıp sivil toplum ve burada gerçekleşendir. Esas belirleyici olan yoksulluk, sınıflar arası eşitsizlik ve çatışma ile oluşan ekonomik ilişkilerin gerçekleştiği sivil toplumdur. Marx'ın maddeci tarih düşüncesinin oluşmasında sivil toplum en önemli fonksiyonel bir olgudur. Bu kapsamda sivil toplum gerçek bir temeldir. Tüm tarihsel sürecin bir kaynağı ve sahnesi niteliğindedir. Marx'ın düşüncesi uyarınca sivil toplum kavramı, insanların siyasal etkinlikleri dışındaki kişisel ve ekonomik ilişkilerinden meydana gelen maddi etkinlik alanını tanımlamaktadır (Onbaşı, 2005: 33-34).

Marx'ın devlet ve sivil toplum düşüncesi, kullanmış olduğu altyapı ve üstyapı şemasına paraleldir. Söz konusu şemada devlet siyasal düzenin diğer bir ifadeyle üstyapının belirleyici unsuru iken, sivil toplum üretim süreci ve sosyal sınıfların diğer bir ifadeyle altyapının belirleyici unsurudur. Dolayısıyla Marx, devletin sivil toplum üstüne konumlandığını ifade ederek, sivil toplumun yalnızca ekonomik yapı şeklinde değil, direkt olarak devlet olgusu dışında kalan her şeyi içine aldığını ifade etmektedir. Bu husus itibariyle sivil toplumu kişisel mutluluk ve kazancın gözetilmesine indirgeyen, devleti olgusunu da sivil toplumdan ayrı, onu biçimlendiren bir kapsam olarak düşünen Hegel'e eleştirel bir bakış açısı getirmektedir (Tosun, 2001: 43).

Hegel'den sivil toplum probleminin çözümlenmesini kendisine devralan Marx'a göre, Hegel bazı konularda yanılgıya düşmüştür. Bir görüntü ve bir aldatmaca olduğunu anlayamadığı bir süreci gerekli olan bir adım olarak göstermiştir. Marx'a göre Hegel, sivil toplum ve devlet olgularını birbirinden ayrı iki birim şeklinde kabul ettiği için, devlette iktisadi uygulamalara ve söz konusu uygulamaları düzenleyenlere boyun eğme olayını görememiştir. Bireyin ve sınıfların iktisadi çıkarlarını vatandaş bakış açısı ile gördükleri işlemlerden ayırmak yanlıştır. Hegel devleti, toplumsal yaşantının gerçek kapsamı olarak kabul ettiği sivil toplum dışında, onu biçimlendiren bir kapsam olarak görmektedir. Ancak sivil toplumun biçimle bir ilişkisi vardır. Devlet bireyin evrensel gelişiminin neticesi olarak değil, menfaatlerinin biçimlendiği bir netice olarak kabul edilmelidir. Devlet kişisel menfaat kapsamının dışına

çıkamadığı için 1800'lü yıllardaki kapitalist devletin tersine bireylerin gelişimine koyulmuş bir engeldir (Mardin, 2015: 14-15).

Hegel'in her şeyi saran yarı tanrısal bir güç olarak devleti öne süren tutumunu eleştiren Marks, Hegel'in aksine, sivil toplumu siyasi hayatı oluşturan bir temel olarak adlandırmıştır. Marks'ın sivil toplumu terim haline getirmesi, tercih ettiği altyapı üstyapı şekliyle doğrudan bağlantılıdır. Marksist teoride, üretim bağlantıları yani iktisadi yapı temeli meydana getirmektedir. Bu temel, toplumun hukuki ve siyasi kuruluşlardan meydana gelen üstyapıyı oluşturmaktadır. Yani, üretim bağlantılarının farklılaşmasına şart olarak tüm üstyapı kuruluşları da değişim gösterecektir. Bu anlamda siyasi olaylara, hukuki değişikliklere ve kültürel değişikliklerle ilgili tanımlamaların sivil toplumun içindeki gelişmelere bakılması gerekir (Biber, 2006: 14).

Marx, kapitalist toplum içinde egemen olan sınıfın elindeki bir aygıt şeklinde ifade ettiği devlete, sosyalizme geçiş sürecinde önem arz eden bir görev yüklemektedir. Sosyalizme geçişte "proletarya diktatörlüğü" isminde devlet önemli bir görev görmektedir. Kapitalist toplumun kurumlarını düzenleyen, toplumu komünist rejime hazırlayan, eğiten ve geçişini sağlayan kurum proletarya diktatörlüğündeki devlettir. Marx araçlarla amaçları birbirinden ayrı tutmuştur. Diktatörlük aracılığı ile cenneti olan sosyalizme varmayı hedeflemiş ancak araçlar kendi amaçlarını ortaya çıkarmıştır. Doğu Avrupa'daki proletarya diktatörlüğü yeryüzü cennetini değil, yeryüzünün bu ana dek görmüş olduğu en despotik ve totaliter rejimlerini oluşturmuştur (Çaha, 2012: 38).

Hegel'in devleti, toplumsal ve ekonomik alanın tümünü kuşatan bir kurum olarak görmesine karşın Marx devleti, bu alanları kuşatan sivil toplumun hizmetinde bir kurum olarak görmüştür. Yani Marx için tüm alanların belirleyicisi sivil toplumdur. Marx'a göre sivil toplumun yapısını ekonomi politikte aranması gerekir. Sivil toplum kavramını kavramsallaştırırken de bunu altyapı - üstyapı arasındaki ilişkileri açıklarken bulabiliriz. Marx'ın bu konu hakkındaki en önemli düşüncelerini de şu şekilde özetlemek mümkündür (Keane, 2004: 101):

Daha evvelki bütün tarihsel süreçte var olan üretici güçlerce belirlenen ve neticede karşılıklı bir şekilde bunları belirleyen ilişkilerin şekli sivil toplumdur. Sivil toplum olgusunun ne şekilde tüm tarihin dikkat edilecek bir gelişmesi olduğunu, kendisini

prenslerin ve devletlerin eylemleriyle sınırlı tutarak gerçek ilişkileri göz ardı eden şimdiye dek kabul görmüş tarihin anlayışının ne kadar saçma olduğunu burada görülmektedir. Sivil toplum olgusu, üretici güçlerin gelişim döneminin belli bir adımında kişilerin tüm maddi ilişkilerini kucaklamaktadır. Sivil toplum, verili bir aşamanın bütün ticaret ve sanayi hayatını kapsar ve bu haliyle, dış ilişkilerinde kendisini ulusallık olarak ortaya koymak ve içerde de devlet olarak örgütlemek zorunda olsa da devleti ve ulusu aşar (Keane, 2004: 101).

Sivil toplumla ilgili olarak Hegel’de biraz üstünde durulan, ancak Marx’ta bazen pozitif bir gelişme olarak kabul edildiği halde genellikle negatif olarak incelenen bir husus bulunmaktadır. Bu husus, sivil toplumun Batıda sadece birtakım sınıflara değil, genel olarak bağımsız bir grup olarak örgütlenmeye olanak sağlamış olduğudur. 1800’lü yıllarda sendikaların meydana gelişi bunun iyi bir örneğini göstermektedir.

Söz konusu konuyla ilgili iki alt konuya da bakmak gerekmektedir. İlki, sivil toplum ve devlet bileşiminin Marx’ın ifade ettiği kadar kusursuz olmasıdır. Diğeri ise sivil toplumu olmayan, bu geleneğe bağlı olmayan topluluklarda devletin engel oluşturulmamış bir bürokrasi ile tahammül edilemez bir baskı oluşturabileceğidir (Mardin, 2015: 15).

2.4.1.3. Gramsci Açısından Sivil Toplum

Gramsci’nin sivil toplum algısı devlet ile sivil toplum kategorileri arasındaki kapsamlara yoğunlaşma bakımından önem arz etmektedir. Bu kapsamları nasıl gösterdiğini ifade edebilmek için ilk olarak Gramsci’nin hegemonya kavramına ilişkin yapmış olduğu tartışmayı bilmek gerekmektedir. Kapitalist düzenin kendisini ne biçimde ve nasıl yeniden üretebildiğini ifade etmek için kullandığı söz konusu kavram Gramsci’nin ifadesinde içinde gerek rızayı gerekse zorlamayı barındırmaktadır. Gramsci’ye göre kapitalizmin kapsadığı çelişiklere karşın mevcudiyetini sürdürebilmesi yalnızca determinizm ile açıklanamamaktadır. Gramsci, Marx’ın burjuvazinin hâkim konumuna ilişkin ifadelerine yeni bir boyut kazandırarak bir sınıfın hakim konumda olabilmesinin yalnızca elindeki ekonomik güçten kaynaklandığını, devlet aygıtının kurumlarını elinde tutması ile olmayacağını savunmaktadır. Sınıf tahakkümü bununla birlikte sivil toplumda onaya bağlı bir

egemenlik kazanması ve böylece sivil topluma bir eğitim kazandırılması ile ilgilidir (Onbaşı, 2005: 37).

Sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkan toplumsal yapı içinde, aydınlanma dönemi zamanında gündem maddesi olan sivil toplum tartışmaları gündemden düşmeye başlamış, yeni çıkan değer ve çözüm biçimlerinin egemen olduğu bir süreç başlamıştır. Bilhassa sol ideoloji içinde, sivil toplum tartışmaları tekrar gün yüzüne çıkmış, Gramsci'ye kadar üstünde fazla durulmamıştır (Biber, 2006: 14).

Hegel'in parti rejimi ile parlamenter devleti öngörmesini hatalı olarak kabul eden Keane, Hegel'in sadece menfaatlerin temsili ile kısıtlı olan ve siyasi temsili öngörmeyen anayasal sisteminde, partilerin temsilcilerinden meydana gelen parlamentoya yer olmayıp, sadece aşağı bir korporatif meclise yer olduğunu ancak Gramsci'nin Hegel'e gönderme yaparak, sivil toplumdaki devletin ahlaki kapsamı olarak ifade ettiği kısa şerhin doğruluğunu ifade etmektedir. Ayrıca Keane, bu konu hakkında şu değerlendirmeleri yapmıştır:

“Eğer Gramsci'nin göndermede bulunduğu sivil toplumun, ihtiyaçlar sistemi -yani, ekonomik ilişkiler değil (Marx'ın çıkış noktası buydu), bu ilişkileri yöneten kurumlar olduğunu ve Hegel'in söylediği gibi, bunların aile ile birlikte devletin sivil toplumda yer etmiş etik kökünü oluşturduğunu ya da başka bir parçada ifade edildiği gibi, devletin sabit temellerini kamu özgürlüğünün köşe taşlarını oluşturduğunu görecektir olursak harfi harfine doğrudur. Kısacası, Gramsci'nin Hegel'e atıfta bulunduğu sırada aklında oluşan sivil toplum, başlangıç uğrağındaki diğer bir deyişle devletin daha sonrasında baş etmek zorunda kalacağı çatışmaların ortaya çıktığı uğraktaki değil, farklı çıkarların örgütlenme ve düzenlenmelerinin devlete geçiş için zemin sağladığı nihai uğraktaki sivil toplumdur” (Keane, 2004: 104).

Hem Marx, hem Gramsci sivil topluma ait tartışmaları içinde eşitlik çevresinde biçimlenen ve maddi esaslar üstünde yoğunlaşan bir bağımsızlık arayışı içindedirler. Bu bağımsızlık, mülkiyet araçlarını elinde bulunduran kısıtlı bir topluluğun gasp etmiş olduğu geniş kitlelerin bağımsızlığı olacaktır. Fakat Marksist sistemin Sovyet Devrimi ile neticelenmesini izleyen süreç içinde Marksizm ve onun öngördüğü sosyalizm, sınırlı devleti bağımsız bir toplum uygulaması olmaktan çıkmış, bunun yerine devleti kapsayıcı bir yapıya bürünmüştür (Çaha, 2012: 41).

2.4.2. Modern Anlamda Sivil Toplum

Avrupa'da feodalizmin ve ardından mutlakliyetin çözülüşüyle modernizmin kuruluşu arasındaki geçiş dönemi sivil toplum kavramının geleneksel algıdan modern algıya bürünmesini sağlamıştır. Bu kırılma niteliğindeki olayların yaşanmasıyla devlet ile

sivil toplum özdeşliği yerini devlet ile sivil toplum zıtlığına bırakmıştır (Aslan, 2010b: 191).

Sivil toplumun Hobbes'tan Tocqueville'ye, Hegel'den Marx'a dek gelen geniş bir süreçte incelenişi bu kavramın günümüzdeki toplumlara uyarlanabilen temel özelliklerinin şekillenmesinde kuşkusuz bir katkı sağlamıştır. Bu husus uyarınca, sivil toplum günümüz şartlarında, kendiliğinden meydana gelmiş, kendi desteğini kendi varlığından alan, devletten bağımsız hukuksal düzen veya normlar kümesine dayalı sosyal yaşantının örgütsel bir alanını ifade etmektedir. Modern sivil toplumun özelliklerini bu tanım kapsamında incelemek mümkündür (Gönenç, 2001: 41).

Sivil toplum olgusu, modern manasıyla ilk defa 1767 yılında Adam Ferguson tarafından kullanılmıştır. Ferguson, sivil toplum kavramını barbarlığın karşıtı bir anlamda medeniyetle alakalı olarak kullanmıştır. Bu noktada sivil toplum kavramıyla değinilmek istenen husus, şehir adabıdır. Sivil toplumdaki sivilin kökeni şehir yaşantısına paralel olarak hakları ve yükümlülükleri kapsamaktadır. Modernizmin oluşum süreci olarak ifade edilebilecek söz konusu dönem, sivil toplumun da eski kapsamının yerini günümüzde de kullanılan modern kapsama bırakmasına yol açmıştır. Siyasal, sosyal, düşünsel ve hukuksal açıdan gerçekleşen kırılmalar neticesinde doğal hukuk kapsamında ifade edilen devlet-sivil toplum özdeşliği, liberal değerler ve bireycilik kapsamında ifade edilen devlet-sivil toplum karşıtlığı olarak değişmiştir (Şahin ve Öztürk, 2008).

Sivil toplum esasen devlet karşıtlığı ile bir anlam kazanmaktadır. Son zamanlarda siyaset bilimi alan yazını içerisinde sivil toplum kavramı, devletin yer almadığı alanı simgelemektedir. Fakat sivil toplumu bu alanla kısıtlamak yeterli olmamaktadır. Bu nedenden ötürü sivil toplum kavramını modern toplum içinde devlete karşı, anlam sistemi, ifade etme, değer, program ve söylemler geliştirilebilecek yeterliliğe sahip ekonomik, ideolojik ve örgütsel kapasiteye sahip olan sosyal toplulukların mevcudiyeti ile eş değer olarak görmek olasıdır. Sosyal topluluklar gerektiği takdirde devlet otoritesinin faaliyetlerini tekrar meydana getirecek, değiştirecek veya kısıtlayacak gücü kapsamaktadır. Bu noktada bir anlamda sivil toplumun varlığı için örgütsel kapasiteye sahip sosyal toplulukların varlığı önem arz etmektedir. Diğer bir ifadeyle devlet otoritesi karşısında etkili konumda olabilecek sivil toplum örgütlerinin varlığını koruması gerekmektedir. Bu düşünce uyarınca sivil toplum,

toplumun devletin dışında ve ondan hür olanı kapsadığı gönüllü örgütler aracılığı ile kendi kendisini yönlendirmesi olarak ifade edilebilmektedir. Bu ifade uyarınca modern anlamda sivil toplum, hedef kitlesinin gereksinimleri yönünde oluşmuş, devletin etkisinin dışında ancak belirli hukuksal normlara bağlı örgütler şeklinde tanımlanabilir (Özer, 2008: 90).

Sivil toplum bilhassa Avrupa tarihi içerisinde, feodal dönemden, ortaçağdan modern çağa geçişte, modern toplumun kapsayıcı unsurlarından birisidir. Bununla birlikte üç temel referans bulunmaktadır (Gündüz ve Kaya, 2014: 136):

- İlki, moderni gelenekselden ayrı kılan; sanayi toplumunu tarım toplumunda ayrı kılan serbest piyasanın oluşmasıdır. Nedeni ise; sivil toplum, kentleşmenin olduğu, şehirli bireylerin, şehirli kimliklerinin olduğu ve serbest piyasanın ortaya çıktığı bir toplumdan söz edilmektedir. Bu nedenle ilk oluşumu kapsamında sivil toplumla serbest piyasa beraber hareket etmektedir.
- İkincisi, birey kavramıdır. Her ne kadar birey veri şeklinde alınsa dahi birey, tarihsel olarak modernizmle birlikte oluşan bir olgudur. Modern zamanlardan öncesinde böyle bir kavram söz konusu olmamıştır.
- Üçüncüsü, sivil haklardır. Bu, öznel haklar veya sübjektif haklar olarak da ifade edilebilmektedir. Sivil haklar siyasal olmayıp, direkt olarak ekonomi ile ilgili olan haklardır.

Sivil toplum kavramının modern zamandaki küresel anlamda tekrar ortaya çıkışı, birbirleri ile yakından ilgili dört kriz kapsamında açıklanmaktadır. Bu düşüneyi ortaya atan Tosun (2001), söz konusu dört krizi şöyle açıklamaktadır (Tosun, 2001: 52-53):

Bunlardan birincisi, otarşik devlet kapitalizmi şekli olarak tanımlanan sosyalist şeklin genel krizidir. Şeklin göz önüne çıkan örneği ise Sovyet ekonomik sisteminin ve bu sistemi aynı şekilde kendilerine değiştirmeden alan devletlerdeki aynı şekillerin tüm dünya ekonomisi içindeki farklılaşma ve üretim içindeki entegrasyon düzeyinin yükselmesi karşısında düşüşe geçmesi, beraberinde üretim modellerindeki ilerleme, gereksinimlerin çoğalması, eğitilmiş işgücünün artmaya başlaması gibi etkenler gitgide merkezi devlet denetiminin verimsiz, iyi olarak nitelendirilebilecek

düzeyde çalışmayan ve kabataslak bir düzende olduğu şeklindeki, hipotezleri güçlendirilmiştir. Devletçi planın ekonomik altyapılarının ortadan kalktığına tanık olan 1980'lerin sonuna doğru ise, ilk genel krizin gitgide belirgin bir duruma geldiği yıllardır (Tosun, 2001: 52).

İkinci kriz ise, genel krize dayalı şekilde dar boyuttaki Stalinizmin politik mirasçılarının moral ve entelektüel yapısına, geniş boyutta ise politik kuruluşlara ilişkindir. Krizin meydana gelmesi, krizin görüldüğü bölgelerde uzun zamandır süregelen zorunlu ekonomik gelişim üstüne kurulu politik ve sosyal sistemlerin en az seviyede de olsa isteğe bağlı egemenliğe müsaade etmediğinin ortaya konulmasıyla ilişkindir (Tosun, 2001: 52-53).

İlk iki krize bakıldığında; sivil toplumun modern zamanda yeniden çıkmasına sebep olacak krizler olduğu görülmektedir. Sivil toplumun tekrar ortaya çıkışı bu krizleri çözecek kapasitededir. Diğer kalan iki kriz ise ilk iki krize yardımcı etken olarak görmek yanlış olmayacaktır.

Üçüncü kriz, Avrupa'nın batısında yeniden dirilen sosyal demokrat partilerin sınırlanmayan kapitalizmin işçi sınıfı üstündeki negatif etkilerini minimum seviyeye düşürmeye dayalı olan projesinin, tüm dünya ekonomisinin küreselleşmesinden dolayı başarılı olmama durumu ile karşı karşıya kalmasıdır (Tosun, 2001: 53).

Dördüncü kriz ise, klasik devlet esaslı stratejilerin gün geçtikçe kendi kendisini bitirmesine dayalı şekilde klasik muhalefetin de aşılması nedeniyle meydana gelir. Söz konusu kriz içindeki en çok önem arz eden etken, son dönemlerde yeni iş alanlarının meydana gelmesine bağlı olarak Batılı kapitalist devletlerde işçi sınıfının bileşimindeki tekrar yapılanma, farklılaşma, eski emekçi sınıfın vaat ve geleneklerinin haricindeki nüfus çerçevesindeki artışıdır (Tosun, 2001: 53).

2.5. Türkiye'de Sivil Toplum

2.5.1. Osmanlı Dönemi'nde Sivil Toplum

Sivil toplum kavramı Türkiye'nin Batı'dan aldığı siyasetle ilgili kavramlar arasında, Türkiye'de en çok tartışma konusu olanlardan birisidir. Kavramın karşıtı, birçok kez sanıldığı aksine, askeri toplum olmayıp, kavramın anlamı şehir adabı, karşıtı ise gayri medenidir. Sivil toplum kavramındaki sivil kelimesinin kökeni şehir hayatının bir getirisi olarak hakları ve yükümlülükleri kapsamaktadır. Batı Avrupa'da, 1100'lü yıllarda şehirlerin tekrar önemini arttırmaya başlaması ile şehir hayatını düzenleyen

Roma Hukuku tekrar kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu dirilişin bir getirisi olarak sivil kökenli kavram ve faaliyetler, bu kez yeni bir dinamik de oluşturmuştur. 1600'lü ve 1700'lü yıllarda Batı düşünürleri arasında sivil kökünün özgürlüklerden konu açıldığında kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Sivil toplum çevresinde kümelenen tarihi ve felsefi kavramlar ise Hegel ve Marx'ın söylemlerinde oluşmuştur. Böylelikle kavramın ilgili olduğu konular şu şekildedir (Mardin, 2015: 910):

- 1) Bir uygarlık algısıyla,
- 2) Batı Avrupa'nın toplumsal tarihinde önem arz eden bir sosyal tarih aşamasıyla,
- 3) Tarih felsefesi alanında bir tartışmayla ilgili olduğu görülmektedir.

Osmanlı'nın toplumsal haritası incelendiğinde sivil topluma temel hazırlayacak bir topografyası ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bilhassa İkinci Meşrutiyet döneminde söz konusu topografya dikkat çekici nitelikte belirginleşmiştir. Toplumun en ince titreşim noktalarına dek yayılan medrese ve ulema, çeşitli dinlere bağlı gelişim gösteren millet sistemi, taşra yerel değerleri ile pekişerek kurumsal hale gelen lonca türü örgütlenmeler ve dolayısıyla son zamanlara gelince kendi bölgeleri içerisinde sikkersiz sultan şeklinde ifade edilebilecek kadar güç kazanan ayan gibi faktörler, Osmanlı'nın geleneksel sivil toplum faktörlerini meydana getirmekteydi. Bunların hiçbiri Batı Avrupa feodal düzeni içindeki otonom ilişkileri veya sanayileşme devrindeki sınıf ilişkilerini geliştirerek devlet üstünde durdurucu bir güç, bir kontrol sistemi geliştirememiştir. Tersine Osmanlı Devleti'ndeki söz konusu toplumsal kesimler, devlete bağlı kalmış ve devletle olan ilişkilerinde devleti öncü sayan bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Devlete bağlı olarak gelişim göstermiş olmalarına karşın Osmanlı'da dikkate değer bir sivil toplum temelini mevcut olduğu görülmektedir. Cumhuriyet devlet etkileşimini algılayabilmek açısından söz konusu toplumun ön planda tutulması temelini mevcudiyeti için önem arz etmektedir (Çaha, 2012: 182).

Siyasi, ekonomik ve kültürel alanları kapsayan aşkın devlet, itibarlı olmakla paralel gösterildiği için devletin egemenlik alanı gün geçtikçe genişlemiş ve sivil toplum alanı bir o kadar daralmıştır. Bu kapsamda devletin Osmanlı siyasal kültürü içindeki konumunu Heper, liberalizm veya otoriterlik gibi tipolojilerle değil, devlet olgusunun her çeşit özel inisiyatif, menfaat, yapı, teşebbüs ve mevcudiyetin üzerinde geliştiği aşkınlık kavramı ile tanımlanmaktadır. Osmanlı toplumunda batı toplumlarındaki

gibi tarihsel, toplumsal ve felsefi bir içeriği elinde bulunduran sivil toplum faktörleri yani bağımsız sosyal sınıflarının mevcut olmaması, güçlü devlet geleneği ve sultanların güçlü otoritesine dayandırılabilir. Ayrıca Osmanlı toplumunda sivil toplum potansiyelini barındıran millet sistemi, loncalar, vakıflar vb. gibi bazı faktörler göz ardı edilemez (Aslan, 2010b: 264).

Tek partili Türkiye dönemini incelemeye geçmeden önce, Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet Türkiye'sine geçen etkilerini günümüz itibarıyla de sürdüren Osmanlı'ya ilişkin iki birikimi ön planda tutmak gerekmektedir. Bunlardan ilki, Batı karşısındaki ekonomik potansiyel noksanlığı ve onun kalkınma eğiliminde kullanılmamasından kaynaklanan Batı'ya direnme birikimi diğer bir ifadeyle negatif birikim, ikincisi ise Batı ticaret ve sanayisini gözetmek amacıyla meydana getirilmiş insan hakları literatürü ve bunu eylemsel olarak yapmak için Batılı içerikle dolu diğer bir ifadeyle pozitif birikimdir. Batı'ya karşı direnme hareketi ile hür yönetsel ve siyasal aygıtı geliştirme hareketi devamlı olarak çatışma halindedir. Osmanlı'daki bu çatışma, yaratıcı nitelikte bir patlama olarak Mustafa Kemal hareketini ortaya çıkarmıştır. Kemalist hareketin başarısının kilit noktası ise, siyasal merkezle toplumsal alan arasındaki arayı kapatarak, toplumsal kaynakları devlete destek sağlayacak biçimde harekete geçirmesi şeklinde gösterilmektedir. Şüphesiz bunda Kurtuluş Savaşı'nın etkisi yadsınamayacak kadar büyüktür. Kemalist blokun içinde ordu komutanları, subaylar, taşra esnafı, toprak sahipleri ve aydınların bulunması sivil seçkinlerin az da olsa merkeze dâhil olmaları sağlanarak, toplumsal kaynak mobilize edilmiştir. Ne var ki reform ve Batı'ya açılma süreçlerinin çakışması, reformların ekonomi alanına yansıtılmaksızın siyasal ve sosyal alanla sınırlı kalması nedeniyle, toplumun ortak tahayyülünde devletin yukardan modernleşme projesi ile resmi ideolojisi örtüşmüştür. Toplum düzeyinde devletin algılanışını büyük ölçüde etkileyen resmi ideolojinin sivil toplum ve kamusal alan üzerindeki hegemonyası bugün halen tartışılmaktadır (Tosun, 2001: 256-257).

2.5.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Sivil Toplum

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinden sonra gelen tek parti dönemi sivil toplum konusunun yapılanmasında şüphesiz Osmanlı'dan farklı nitelikler taşımaktadır. Söz konusu dönem, geleneksel Osmanlı algısına hâkim olan devlet toplum algısının yerini Batılı modern devlet-toplum algısına bıraktığı bir zamandır. Devletin

meşruiyet esasları tekrar şekillenirken, toplumun devlet karşısındaki yeri ve devlet-toplum arasındaki alanın özelliği de farklılaştırılmaktaydı. Ancak yukarıdan modernleşme projesinin uygulayıcıları Cumhuriyet elitinin öngörmüş olduğu devlet toplum modelinin fonksiyonel açıdan geleneksel Osmanlı modelinden farkı yoktu. Savaşın ardından toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel belirtilerinin güç kaybetmesi de ilave edildiğinde, tek partili dönemin sivil toplum alanını diriltecek altyapıyı içinde barındırmadığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Tek partili dönemde bir taraftan Batılı-modern bir toplum oluşturulmaya çalışılırken, diğer taraftan yükselen muhalefet doğrultusunda baskılar ve yasaklar iyi bir sivil toplum alanının gelişimine engel olmuştur (Akçeşme, 2013: 212).

Türkiye’de sivil toplum birleşmeleri anayasal bir hak olarak ilk kez 1908 Anayasası ile meydana gelmiştir. Bu örgütlenmenin detaylarını düzenleyen 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu, 1938 yılında yeni Cemiyetler Kanunu’nu yürürlüğe girinceye kadar devam etmiş ve böylece Cumhuriyet’in ilk 15 yılı içinde de ülkede sivil toplum yaşamını düzene sokan temel belge olmuştur. 1923’de Türkiye Cumhuriyeti’nin bağımsız bir çağdaş ulus-devlet olarak meydana gelişi ile baş gösteren zamanda sivil toplumun çağdaş bir millet oluşturma gayreti içindeki devletle doğal bir bağ içinde olduğu görülmektedir. Bu anlamda devlet sivil toplumu kendi zihniyeti içinde çağdaşlaşmayı sağlayan bir araç olarak kullanılmıştır. Bu nedenle bu zamanda sivil toplum yapılanmalarının tabandan tavana doğru gelişme gösterdiğini söylemek zordur. Bir yandan tek parti rejimini esas alarak kurulan merkezi otoriter bir devlet biçimi, diğer bir yandan ise neredeyse her on kişiden dokuzunun kırsal bölgelerde yaşadığı tarımsal ve geleneksel bir toplum yapısı baskındır (TÜSEV, 2011: 55).

1946’da çok partili hayata geçiş ve 1950’de Demokrat Partinin (DP) iktidara gelmesiyle muhalefet odaklarının sesleri yükselmeye başlamış ve siyasi parti dernek ve sendikaların oluşum ve örgütlenmelerine imkân sağlanmıştır. Bu dönem Türkiye’de sivil toplum için bir başlangıç teşkil etmektedir (Kıymaz, 2013: 73).

1960 darbesi Türkiye’nin daha gelişmemiş çok partili demokratik düzenine ve bu yüzden demokratikleşme oluşumuna ciddi manada zarar vermiş olsa da 1961 Anayasası ülkede teşkilatlanma özgürlüklerinin önünü açarak sivil toplum alanının gelişmesini ön ayak olmuştur. 1961 Anayasası bunun çoğulcuya dayanan ılımlı bir

demokratik mekanizmanın oluşması için bireysel hak ve özgürlükleri önceden görme anlayışıyla sağlamıştır. Bu zamanda başta sendika durumlu hareketin kurumsallaşmasının olmak üzere, dernekleşme oranlarının arttığı, köylü ve kentli grupların toplumsal hareketler içinde yer ettiğini görülmektedir. Bununla birlikte yaşanan kentleşme ve sanayileşme birlikteliğinde yeni kentli grupların artan teşkilatlanma isteklerini meydana getirmiş ve sivil toplum alanının bir miktar da olsa alt kesimlerden gelişimini sağlamaktadır. Bu dönemde örgütsel yapı meslek odalarını, sendikaları ve hemşeri örgütlerini de kapsayacak duruma gelmiştir (TÜSEV, 2011: 56).

Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren kurulmaya başlanan sivil toplum örgütlerinin başlıca gelenleri; çevreci örgütler, kadın dernekleri, Alevi grupları, Güneydoğu meselesine Kürt etnik talepleri kapsamında çözüm oluşturan dernek ve kuruluşlar, insan haklarıyla ilgili çalışmalar yapan dernekler, liberal düşünce topluluğudur. Bunlar dışında, sivil İslami gruplar kapsamında sayılabilecek İslami dernekler ve vakıfları da sivil toplum örgütlerinin içinde yer almaktadır. Aynı zamanda Atatürkçü Düşünce Derneği, Ülkü Ocakları vb. şeklinde siyasi odaklı sivil toplum örgütlerinde de söz edilebilmektedir (Talas, 2011: 396).

1980’li yıllardan itibaren sivil toplum örgütlerinin niteliksel gelişimlerinde ve devlet-toplum ilişkilerinin demokratik bir hale sokulması gereksinimi doğrultusundaki toplumsal taleplerde önemli bir artış görülmüştür. Sivil toplum örgütleri, bir hak ve hürriyetler dilinin ortaya konulması ve ayrıca bireysellik düşüncesinin ve katılımcı demokrasi düşüncesinin topluma katılması kapsamında çok önemli olmuşlardır. Ayrıca organik toplum algısı ile bir bütün haline gelmiş olan ve uzun bir egemenliği elinde bulunduran devlet merkezci örgütsel yaşantıya meydan okumuşlardır. Bu düşüncenin tersine, sivil toplum örgütleri, toplumsal yaşantıyı devletten bağımsız olarak etkinleştirmeye çalışma, güçlü devlet geleneğini ve toplumun tümüyle yönetilme biçimine eleştirel bakış açısı getirme, cumhuriyet ve ödevler temeli uyarınca ifade edilen vatandaşlık kavramını, kişisel, grupsal temelli bağımsızlık, çoğulculuk ve demokrasi taleplerini kapsayan hak ve hürriyetlerin felsefi normları üstüne konumlandırılmış demokrasi ile etkin bir vatandaşlık kavramına dönüştürmeye çalışmışlardır. Bu kapsamda, Türkiye’deki sivil toplum düşüncesinin, sivil toplumun modernizm alanındaki fonksiyonu ile hem tanımsal hem kurumsal

anlamda bir eşdeğerlilik oluşturmasının ve kendisini devletten ayrı bir örgütsel yaşam alanı ve demokratikleşme açısından gerekli yaşamsal alan olarak ortaya çıkarmasının, 1980’li ve 1990’lı yıllarda olduğu ifade edilebilmektedir (Keyman, 2006: 28).

Günümüzde sivil toplum örgütleri, kamu ve özel sektörler için önem arz eden bir paydaş şeklinde oluşmaktadır. Sektör içindeki bu canlanış sivil toplum örgütleri resmiyeti olmayan ve birbirinden ayrı topluluklardan kurumsal hale gelmiş ve resmi olarak kurumsallaştırılmıştır. Türkiye nüfusuna oranla sivil toplum örgütleri sayılarının düşük olmasına karşın proje oluşturmak ve yürütmek için kurumsal kapasitenin önemine değinen ve bazı sivil toplum örgütü eğitim ve destek programlarını getiren proje dönemi, sivil toplum örgütlerini geliştirme ve demokratikleştirme konularında çabalamaktadır (TÜSEV, 2006: 15).

2.5.3. Türkiye’de Sivil Toplumun Önündeki Engeller

Türkiye’de sivil toplumun meydana gelmesi üstüne tartışma kapsamında, siyasi mekanizmayla sivil toplum arasında bulunan ilişki özel bir önemi içinde barındırmaktadır. Söz konusu tartışmanın merkezinde, bir sivil toplumun meydana gelmesinin önünde duran, Türkiye’nin siyasi sistemi içindeki hukuksal ve siyasal engellerin neler olduğu sorusu bulunmaktadır. Söz konusu engeller iki farklı alanda incelenmektedir (Gürbey, 2007: 117):

- Türk hukuk düzeninin ideolojik açıdan esasları,
- Türk siyasi sistemi içindeki askeri ile sivil otorite arasında bulunan güç dengesi.

Sivil toplumun gelişimi açısından sosyal toplulukların, devletin yönlendirmesine maruz kalmadan kendi uygulamalarını özgür bir şekilde belirleyebilme, diğer bir ifadeyle özerk haline gelme inisiyatifini elinde bulundurmaları gerekmektedir. Bunun da modern dünya içinde sadece demokratik olan bir toplum içinde olası olabileceğini ifade etmek mümkündür. Sosyal özerkliğini sağlayamayan, devlete bağımlı olan toplulukların devletin resmi düşüncesinin dışına çıkması, dolayısıyla alternatif söylemler meydana getirmesi söz konusu olamamaktadır. Bundan dolayı sosyal örgütlerin sivil toplum özelliğini barındırmaları için kesin olarak devletten ayrı, özerk bir varlık geliştirmeleri gerekmektedir (Çaha, 2008: 145).

Türkiye’de sivil toplum olgusunun gelişim sürecinin erken adımlarında ve bir değişim süreci içinde olduğu ön planda tutulduğunda, STK’ların güçlü taraflarından çok zayıf taraflarının ortaya koyması normal bir olaydır. Türkiye’de sivil toplum olgusunun zayıf olan yönleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Akçeşme, 2013: 221);

- (a) Türkiye’nin genelinde vatandaş katılımının az olması ve vatandaşların büyük bölümünden kopukluğu,
- (b) Kurumsallaşma seviyesinin azlığı, üstüne düşen fonksiyonlarını hatalı yönetim yapıları, kaynakların yetersiz olması ve ilişkilerle sürdürmekte oluşları,
- (c) Kısıtlı siyasal etki algısına sahip olmaları,
- (ç) Sosyo-kültürel ortam değerlendirmesinden ülkedeki genel sosyal sermaye düşüklüğünün özellikle güven ve hoşgörü temellerinde ciddi bir sorun yaşanmakta oluşu,
- (d) Kamu ile ilişkilerinin zayıf, yetersiz ve genelde tek taraflı ve kısıtlayıcı bir yapıda olmasıdır.

3. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI

3.1. Sivil Toplum Örgütleri Kavramsal Çerçeve

Sivil toplum örgütleri, BM Ana Sözleşmesi'nde NGO (Non-Governmental Organizations), diğer bir deyişle “hükümet dışı kuruluşlar” şeklinde ifade edilmektedir. Fakat bu söyleyiş bazı yanlış anlaşılmalara sebep olabilir. Yani “hükümet dışı”, yanlış bir kullanımla “hükümet karşıtı” olarak algılanabilir. Bu yüzden Amerika'da sivil toplum örgütleri açısından “Private Volunteer Organization” (PVO) diğer bir deyişle, “Özel Gönüllü Kuruluşlar” şeklinde kullanılmaktadır. Bu gönüllü örgütler “Üçüncü sektör” şeklinde adlandırılan kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır (Bayhan, 2002: 7).

Sivil Toplum Örgütü terimi, ülkemizde ya da Batı ülkelerinde sınırları kesin olarak çizilememiş olup ucu açık bir kavramdır. Bu konu üzerinde anlaşmaya varılamayan konu ise hangi teşkilatların sivil toplum örgütü olarak kabul göreceğidir. Sanayi ötesi toplumların evrimi Avrupa'da sivil toplumun gelişmesi ile direkt olarak bağlantılı görülmektedir. Bu ilerlemelerin sebepleri, kişiye ve kişi özgürlüğüne bağlı olan günümüz uluslarında denk gelen yardımlaşmanın ortadan yok olması ve bu yüzden eksiklik oluşup bu durumu bireylerin hissetmesinden dolayı farklı alanlarda bu yoksunluğu ortadan kaldıracak işbirlikleri kurmaları, diğer bir neden olarak da temsili demokrasinin günümüz toplum şartlarına gitgide uyulmaması biçiminde açıklığa kavuşturulmaktadır.

Batı'da sivil toplumun ilerlemesine sebep olan bu faktörler kendi içinde de bir grup temel faktörler meydana getirmektedir. Bu yüzden, partilerin bilinen sosyal grupların aracısı olmayı bırakmaları ve sağ ile sol bürokrasileri birbirinden ayırıştırmanın hattın gitgide meçhul bir duruma girmesi; medya haberleşme cihazlarının gelişim göstermesi ile birkaç senede bir oy kullanmakla çevrili bürokrasiye yararın tatminkâr olmaması ve katılımlı bir demokrasiye istek oluşması; orta sınıfların gelişim gösterdiği varlıklı toplumlarında günlük yaşamla bağlantılı kültür, doğa gibi kısa zamanda sonuç bekleyen problemlerin öne çıkması; devletin ideolojik ve ekonomik

platformlarda içine çekilmesi ve hizmet platformlarında daha etkin bir alan olması isteklerin gitgide yükselmesi gibi nedenler, sivil toplumun yol almasını sağlamıştır. Bu sebeplerden bilinebileceği gibi, ilerleme kaydeden toplumlar, var olan problemlerin merkeziyetçi bir yönetim algılayışıyla ortadan kaldırmak yerine, yerel ulusal seviyede bizzat kendi girişimcilikleriyle sorunları ortadan kaldırmaları beklenmektedir. Buna bağlı olarak sivil toplum algılayışının gelişmesi ile meydana gelen, insanların beraber olma isteği, sivil toplumun dağıtıcı etkenleri olan sivil toplum örgütlerini meydana getirmektedir. Bu duruma, devlet dışında ve devletten bağımsız bir alanı anlatan sivil toplumun, kendi kendine yön verebilme umudunun bir sonucu da olabilir. Bu anlamda; kişi merkezli olan bir toplumda, kişilerin kendilerini değişik ilgi ve yarar alanlarının temeli olarak gördükleri durumlarda daha etkili olmasını gerektirecek yardımlaşmaya ulaşmak için, kendi içlerinde bir araya gelip sivil toplum örgütlerini oluştururlar. Sivil toplum kapsamında faaliyet yapan her teşkilatlanma, sivil toplum örgütü gibi görünse bile çağdaş toplumlarda, kâr amacı olmayan, her zaman fayda dayanağına göre hizmet veren; halkı bilinçlendirmek ve yol göstermek için gönüllülük amacıyla çalışan örgütler sivil toplum kuruluşu olarak adlandırılmaktadır (Özer, 2008: 91).

Geçmişten gelen tüm toplumlarda, devlet dışı teşkilatlandırmaların çok geriye gitmesi olgusuna karşın, esasında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya gerçekleri ile sivil toplum örgütlerinin gündem konusu olduğunu söylemek abartma olmayacaktır (Talas, 2011: 391).

Sivil toplum meydanında mücadele eden örgütler, tarihsel süre zarfında ilk olarak ulusal devlet aleyhinde mücadele ederek, kendileri için belli bağımsızlık alanları istemişlerdir. Genel anlamda daha demokratik bir idari anlayış bakımından verilen bu mücadeleler, zaman içinde değişik durumlarda meydana gelmişlerdir. STK'lar, birçok dilde olumsuzlama yoluyla, idari yapıya ait olmaya her çeşit örgüt adı altında toplanır. Sivil toplum örgütlerinin devletle bağlantıları genel anlamda hep olumsuzlama biçiminde olmasına rağmen bu örgütler devlet ve toplum arasında bir sargı görevi görmektedir. Sivil toplum örgütleri kişilerin, grupların ve sınıfların siyasal hayata girişimini sağlayan temsilci kurumlardır. Bu yolla farklı toplumsal istekler kamusal yapıya gönderilirler, politikayla birlikte bir sonuca bağlanır. Batı'da sivil alanda çalışmalar yapan örgütler, sosyal ortaklar (sendikalar, işveren örgütleri

ve diğ er kuruluş lar); sosyo-ekonomik faktörleri temsil eden örgütler; yerel kapsamda birleş en gençlik ve aile dernekleri CBO olarak adlandırılan vatandaşın toplumsal yaş ama girmesini hazırlayan örgütler ve dini topluluklar ile devlet harici kuruluş lar olarak isim verilen NGO'lardan meydana gelir (Tosun, 2007: 5-6).

Dernek; vakıf, vatandaş inisiyatifi ya da giriş imi, sendika tarzındaki gönüllülük esaslı ve ara örgütlenmeleri akla getiren sivil toplum örgütlerinin, örgütlenme şekli ve faaliyet alanları değı ş iklik gösterebilmektedir. Sivil toplum örgütleri yerel düzeyde örgütlenebilmekte aynı zamanda ÷ lke iç i ve dünya genelinde de örgütlenebilmektedirler. Sivil toplum örgütlerinin faaliyet alanları, çevre, eğitim, kentsel ve kırsal geliş im, sağı k, teknik yardım, sağı k vb. şekilde geniş bir çerçeve içinde olabilmektedir. Söz konusu faaliyet alanları ön planda tutulduğ unda, sivil toplum örgütlerinin fonksiyonları, kamuoyunu oluşturma yolu ile kiş ilerin isteklerini ifade etmesinde yardımcı olmak, çoğ ulcu toplumun oluş masına katkı sağ lamak ve devlet tüzel kiş ilinin yapmış olduğı uygulamalarla pazar ekonomisinin zorunlu kıldığı birtakım sistemlere karşı koruyuculuk görevinde olması olarak sıralanabilmektedir. Sivil toplum örgütleri aynı zamanda siyasi partiler üstünde bir baskı oluşturdıkları için siyasi ve toplumsal hayatın zenginlik kazanmasına da katkı sağ lamaktadır (Emini, 2013: 45).

1980'li yıllardan günümüze, dünyadaki geliş imle birlikte sivil toplum örgütleri Türkiye'de de geliş im göstermeye başlamıştır. Türkiye'de günümüzde gerek toplumsal değı ş imin önemli bir unsuru olarak sivil toplumun güç kazandığı gerekse sivil toplum örgütlerinin bir örgütsel yaşam alanı olarak farklı örgütlenmeler halinde yaygın hale geldiğı gör÷ lmektedir. Sivil toplum örgütleri değı ş ik alanlar içinde faaliyetlerini gerçekleştiren gönüllülük esasına dayanan örgütlerden düşünce kuruluş larına, sosyal faaliyetlerden vatandaşlık görevlerine, hükümetin dahilinde olmayan örgütlerden meslek odaları ve sendikalara kadar kapsamlı bir alan içerisinde faaliyetlerini sürdüren örgütsel alanı ifade etmektedir. Söz konusu örgütsel yapılar içinde sivil toplumun hareket alanı 1980'li yıllardan günümüze dek, bilhassa 2000'li yıllarda yalnızca bölgesel ve ulusal değı ş il, küresel niteliğe de sahip olmuştur. Esen (2014)'in yapmış olduğı çalış mada 2014 itibariyle yaklaşık olarak Türkiye'de 150 bine yakın sivil toplum örgütünün mevcut olduğı sanılmaktadır. Sivil toplum ifadesi günümüzde farklı unsurlarca Türkiye'nin demokratikleş mesinin ön şartı olarak

gösterilmekte, bütün siyasi partiler kendilerini demokrasiden yana göstermekte iken, sivil toplumun önem arz ettiğine dikkat çekmektedirler. Sivil toplum söylem boyutunda devletin demokratik hale gelmesinin, güçlü ekonomi politikalarının, Türkiye'nin AB'ye girme sürecinin önemli bir unsuru olarak ifade edilmektedir (Esen, 2014: 2).

Türkiye'deki sivil toplum örgütleri, sınıf dengesini yansıtan bir ölçüt gibi görülebilecek ve aralarında fark bulunan ikili bir yapıyı içinde barındırır. Bir kısmı gerek finansal gerekse mantıksal açıdan yaklaşık olarak batılı sivil toplum örgütleri gibiyken, sayıca yoğunlukta olan bir diğer kısmı ise gerek finansa gerekse mantıksal açıdan batılı örneklerinden oldukça uzak bir yapıdadır. Güçlü yapısı bulunan sivil toplum örgütlerinin sayısında ve niteliğindeki artış, gelişmişliğin de belirtisi olarak kabul edilmektedir. Kamuoyunu oluşturmak, kendini ifade etmek, özetle; muhatap sayılmak günümüzde genellikle fonlara bağlıdır. Fonları güçlü olan örgütler ise daha çok dış ilişkiler sistemi düzeyi ile ele alınması gereken yapılanmalardır (Talas, 2011: 398).

3.1.1 Sivil Toplum Örgütlerinin Temel Özellikleri

Sivil toplum kuruluşlarının hedefleri çok çeşitlidir. Bu çeşitlilik sivil toplum örgütlerinin değişik anlamlarının meydana gelmesine neden olmaktadır. Çalışmaların derecesine göre sivil toplum kuruluşları “Kâr Amaçsız Örgütler, Üçüncü Sektör veya Gönüllü Kuruluşlar” olarak da isimlendirilir. Günümüz sivil toplum kuruluşlarının sayısı ve dereceleri bir hayli değişiklik göstermiştir. Sivil toplum kuruluşları; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel görevlerini yerine getirerek insanı evrensel niteliklere dayalı bir evrim içine sürüklemeye çalışmaktadır. Bu kuruluşların diğer yararı da toplumdış terimini ortaya çıkarmaktır. Çağdaş toplum ve siyaset öyle karışık bir duruma gelmiştir ki, kişilerin sosyoekonomik sisteme girmesi gitgide imkânsız duruma girmeye başlamıştır. Bireylerin vatandaş olarak sisteme girmeleri oy kullanmakla sınırlı olmaya başlaması, toplumdaki kişi yönünden bazı olumsuz bulguları da arkasından getirmektedir (Şenkal, 2013: 101).

Sivil toplum kuruluşlarına girmek gönüllülük esaslıdır ve fertlere değişim yapabildiklerini hissettirmektir. Bununla birlikte kişilerin, iş hayatı dışında grup yardımlaşmasını ve vatandaşlık görevini dinamik tutacak örgütlere zaman ilerledikçe daha çok ihtiyaç olmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının her biri değişik türlerde

toplumsal sorunlarla baş etmektedir. Bu anlamda toplum daha çoğulcu ve girişimci bir duruma bürünmektedir. Bu kuruluşların hedefleri kamuoyunda güç sağlamak ya da iktidar olmak değildir. Hedefleri yaptıkları çalışmalarda özgür olmaktır. Bu kuruluşlar sadece kendi hedef ve işlevleri yönünde faaliyet göstermektedirler. Gelişmiş ülkelerde farklı sivil toplum kuruluşlarının siyasi sistemi belirli biçimlerde etki altına alma özellikleri bulunmaktadır. Bununla birlikte bu etkileşimi uluslararası formata götürme gibi büyük bir niteliğe de sahiptirler. Birçok gelişmiş ülke vatandaşlarının meydana getirdiği “dünya sivil toplumu” tarafından son zamanlarda halkın bilinçlendirilmesi konusundaki çalışmalar süreklilik kazandı. Greenpeace ve Red Cross gibi uluslararası sivil toplum kuruluşları sosyopolitik konularda şirketler ve idari yapılardan bile daha gerçekçi bir konuma varmışlardır. Sivil toplum kuruluşlarının bu niteliğe sahip olmaları, birçok ülke vatandaşlarının yanında güvenilirliklerini kanıtlayan ve çalışmalarında başarı kazanmalarına yardımcı olan bir unsur olarak görülmektedir (Şenkal, 2013: 101).

Sivil toplum örgütlerinin tanımlamalarından birtakım ortak niteliklerini göz önünde bulunduracak olursak, sivil toplumun niteliklerini de sınıflandırabiliriz. Bunlar (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 176):

- Genellikle kamusal alan içindeki tüm kişilerin katılmalarına açık olan kurumlar, dernekler ve sivil oluşumlar gibi vatandaşların gönüllü olarak katılması ile meydana gelen birlikteliklerdir.
- Sivil toplum örgütlerinin siyasi iktidar karşısında özgür olmaları ve özgür bir şekilde karar almaları esastır. Tek bir olgu üzerinde kurulmazlar, birçok fikir etrafında kurulur.
- Sivil toplum örgütleri yasal örgütlerdir. Bundan dolayı söz konusu örgütlerin kendi iç işlerinde insan haklarını gözetmesi kaçınılmazdır.
- Sivil toplum örgütlerinde üyeler arasında sivil ruh ön plandadır. Bundan dolayı aralarında karşılıklı bir saygı bulunmaktadır.
- Sivil toplum örgütleri ayrıca ütopyik bir potansiyeli içlerinde barındırırlar. Bu örgütler kendiliğinden oluşmuşlardır.

Sivil toplum kuruluşları, sosyal hazineyi arttıran bir başka faktördür. Çünkü ülke bireylerinin belli amaçlara ulaşmak kaydıyla meydana getirdikleri sosyal kuruluşlar,

bireylerin ortak hedefler için bağlantılı kapsamlarda işbirliği oluşturmaları mümkün olmaktadır. Özellikle üyelerine ekonomik ve sosyal kapsamlarda bir sıra yararlar sağlayan söz konusu kuruluşlar, bireylerin çevreleriyle olan etkileşimlerini daha da ilerletmekte ve bireyler bu seçenikle topluma çok daha rahat bütünleşebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşlarının sosyal hazineye katkıları her zaman pozitif olmayabilir. Bu anlamda, çoğu araştırmacının sivil toplum kuruluşlarının pozitif etkileşimiyle beraber, olumsuz yan etkilerini de yanında ortaya çıkardığı görülmektedir. Sivil toplum kuruluşunun hedefinin ve çalışmalarının ülkenin ve toplumun genel politikalarıyla sürtüşmemesi, bu bağlamda belirgin bir kıstas olarak ele alınabilir. Bu yüzden, birçok ülkede terör, mafya ve çete niteliğinde, ekonomik ve siyasi alanda çalışmalar sürdüren legal olmayan yapıda farklı sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Bu tür sosyal inşaların sosyal birikime yararı değil, toplumsal ayrılık ve ayrışımına neden olmalarından dolayı olumsuz efekti söz konusu olabilmektedir (Karagül ve Masca, 2005: 45).

3.1.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Örgütlenme Türleri

Sivil toplum, birçok farklı yapılanmayla karşımıza çıkabilmektedir. Bu farklı yapılanmalar sayesinde farklı alanlara uzanabilmektedirler. Sivil toplum örgütlerini daha iyi kavrayabilmek açısından bu yapılanmaların da bilinmesi gereklidir. Bu yapılanmalar;

- Vakıflar,
- Dernekler,
- Sendikalar.

3.1.2.1 Vakıflar

Dünya genelinde ve dolayısıyla Türkiye’de çalışmalar yapan vakıflar, sivil toplum örgütleri olarak bilinmektedir. Gönüllülük esaslı sivil kuruluşlar veya sivil toplum örgütleri olarak ifade edilen vakıflar, kâr amacıyla olmayan toplumsal amaçları benimseyen kuruluşlardır. Sivil toplum örgütlerinin genelini de bu tip kuruluşlar oluşturmaktadır. Vakıflar buldukları toplumun sosyal yapısı, kültürel yapısı ve değerlerinden oluşmuşlardır. Diğer bir ifadeyle bireysel ve toplumsal gereksinimler ile taleplerin karşılanmasını sağlayan değerlerin hayata geçirilmesini amaç edinen kuruluşlardır (Erol, 2007: 341).

Vakıflar, kuruluşlarından kaynaklı farklı amaçlar içinde olmalarına karşın güç durumda olanlara yardımcı olma, arkasında güzel bir iz bırakma ve sonsuza dek adını kalıcılaştırma gibi dayanışma ve hayırseverlik hisleriyle ifade edilmektedir. Bir hizmetin ileriki dönemlerde de yapılması açısından bireylerin belli koşullarda ve resmi bir yolla bırakmış oldukları mülkleri ya da paraları da ifade etmektedir.

Toplumsal sorumluluk bilinci ile faaliyet gösteren ve toplumun düşünsel refahına katkı sağlamayı amaç edinen vakıfların iyi idare edilip yönlendirilebilmesi, büyük ölçüde sağlıklı maddi verilere sahip olunmasına ve bunların doğru bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Sağlıklı ve güvenilir mali veriler ise iyi bir muhasebe sistemine dayalı olan kayıtlardan elde edilebilmektedir (Şahin, 2016: 705).

02p,-0Vakıflar geçmiş zamanlarda İslam Hukuku'nun bulunduğu toplumlarda, söz konusu topluma süreklilik kazandırabilecek ve belli dönemlerini simgesel hale getirebilecek derecede önem arz etmektedir. Bu kapsamda irdelendiğinde, vakıf kurumunun sosyolojik tarafının yoğun olduğu bilinen bir gerçektir. Vakıf kurumu hukuksal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak incelendiğinde yine sosyolojik tarafının etkisinde olduğu fark edilecektir. Tarihte en eski zamanlardan günümüze dek toplumların kendi yapılarında, söz konusu topluma ilişkin bireylerin sosyal yardım ve dayanışma gereksinimini giderecek kuruluşlar oluşturdukları bilinmektedir. Nedeni ise kişinin, sosyal yardım ve dayanışmaya her an ihtiyacı olabilecek bir yapıda olmasıdır. Bundan dolayı hiçbir kişi ya da toplum, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı es geçemez (Ertem, 2011: 6).

Vakfi meydana getiren üç ana faktör mevcuttur. Bunlar (Ertem, 2011: 7):

- Vâkıf: Vakfeden kişi
- Mevkuf: Vakfedilen
- Mevkufunaleyh veya meşrutun leh: Vakfın çıkarları kendilerine verilenler.

Yukarıda sözü edilen üç unsurdan ikisini bireyler meydana getirmektedir. Hem vakfeden, hem de vakfın çıkarları kendilerine tahsis olunanlardan meydana gelmektedir. Her iki kesim arasındaki ilişki, vakfedilenle sağlanmaktadır. Bu bakımdan ilişkinin düzeyini ve niteliğini daha çok vakfedilen ortaya koymaktadır. Eğer vakfedilen daha çok kamu hizmetine yönelik toplumsal gereksinimleri karşılar

durumda ise vakıf kuruluşu o kadar sosyal nitelikte olmakta, bu durumdan uzaklaştığı kadar da sosyal niteliğini kaybetmektedir (Ertem, 2011: 27).

Türk Medeni Kanunu uyarınca vakıflar, gerçek ya da tüzel kişilerin yeteri kadar mal ve haklarıyla belirli ve devamlı bir amaç için örgütlenmeleriyle meydana gelen tüzel kişilikteki topluluklardır. Vakıf düşüncesini oluşturan olgular; toplum içi barış ve huzur gereksinimi, stratejik ihtiyaçlar, belli bir fikri ve akımı yayma, devletin veya siyasi iktidarın fazla üstünde durmadığı sosyal sorumlulukları gerçekleştirme, laiklik ilkesi, kültürel gereksinimler ve değerlerdir. Bu nedenlerden kaynaklı bireysel ve toplumsal gereksinimlerle isteklerin giderilmesine katkıda bulunan değerlerin gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Erol, 2007: 342).

3.1.2.2. Dernekler

Türkiye'de dernekler, 2098 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulur. 18 yaşını doldurmuş, medeni haklarını kullanabilen yedi kişi bir dernek kurabilmektedir. Fakat yargı organları üyeleri, askerler, polisler, ilkokul-ortaokul öğretmenleri ve ortaokul öğrencileri ile birtakım suçları bulunan kişiler dernek kuramamaktadır. Dernekler Kanunu'nun uygulanma amacı, kazanç paylaşma dışında yasalarla yasak olarak sayılmamış belirli ve ortak bir amaç uğruna, minimum yedi ilave kişinin bilgi ve tecrübelerini sürekli olarak birleştirmesi ile kurdukları derneklerle alakalı esasları ortaya koymaktır (Demirel, vd., t.y. :131).

3.1.2.3. Sendikalar

Sendikalar, sanayisi gelişmiş ülkelerde bilhassa işçiler, işverenler ve devlet unsurlarının meydana getirdiği, birbiriyle etkileşim içindeki bir sistemi ifade etmektedir. Aynı zamanda ortak ekonomik-sosyal, hak ve çıkarları geliştirmek, korumak için, önceden izin almaksızın serbestçe kurulmaları; devlete, siyasi partilere, meslek kuruluşlarına, diğer işçi ve işveren sendikalarına, dini kuruluşlara karşı bağımsız olmaları; ticaret ve siyaset yasağına uymaları şart olan kuruluşlardır. Sendikalar toplu pazarlık güçlerini ve siyasal etkinliklerini artırabilmeleri için geçici değil, sürekli birliklere ve demokratik değerlere dayalı örgütlenmelere ihtiyaç duymaktadırlar. Sendikalar, temsil ettikleri kitlenin yalnızca ekonomik değil, sosyal ve siyasal sorunlarıyla da ilgilenmektedir. Globalleşme ile emeğin gücünde ve seyirinde önemli değişikliklerin olması nedeniyle sendikalar kendilerini yeniden tanımlama durumuna gelmiştir. Sendikalar, sadece toplu iş görüşmeleri yapan

kurumlar olmaktan çıkıp temsil ettikleri kitlenin eğitim, eğlence, sağlık sorunları, konut sorunlarıyla da ilgilenmektedir. Yaşadığı ülkenin çevre sorunlarına, politik sorunlarına, kültürel sorunlarına ve yaşam standartlarına kadar her alanda çeşitli çalışmalarda bulunmaktadır. Yani çalışanları, gönüllülerin ve üyelerinin amaçları doğrultusunda, güçlerini kullanarak kendileri dışında çevrelerini de etkilemektedirler. Günümüzde artık sendikalar sadece çalışanlarının değil, herkesin refah düzeyini artırma çabasına girmiş kuruluşlar olarak da görülebilmektedir.

Bütün ülkelerde politikaların önemli bir kanadını, işçilerin toplu olarak kullandıkları hakların ve özgürlüklerin durumu belirler. Bu hakları ve özgürlükleri bir bütün olarak sendikal haklar ve özgürlükler adı altında toplayabiliriz. Sendika terimi iş hukukunda, işçi veya işverenlerin, çalışma hayatındaki yerlerinden doğan çıkarlarını topluca gerçekleştirebilmek için bir araya gelmelerin ve birleşmelerini anlatır. Fakat sendika terimi, bugünün iş hukukunda daha dar bir anlamda da kullanılır. İşte bu dar anlamda sendika terimi ise işçi veya işverenlerin toplu işçi veya işveren çıkarlarını özellikle toplu iş sözleşmeleri ve gerektiğinde iş mücadelesine başvurarak korumak için kurdukları sürekli, bağımsız, serbest, demokratik temellere dayalı ve özel hukuka giren mesleki birlikleri anlatır (Demirel, vd., t.y.: 53).

Siyaset biliminin ortaya çıkmasıyla paralellik gösteren sivil toplum olgusu, kent yaşamının bir getirisi olan hakları ve sorumlulukları ifade etmektedir. Sivil toplum olgusunda devlet haricindeki yaşamın akışı sendika, dernek, ve meslek odaları gibi sivil toplum örgütleri aracılığıyla teminat altına alınmaktadır. Söz konusu örgütler, bireylerin bazı ortak amaçlarına varabilmesi açısından bir araya gelmeleri ile oluşmaktadır. Bu kapsamda umutlarının ve sorumluluklarının bir bütünlüğüdür (Uyanık ve Güçlü, 2015: 31).

3.1.3. Sivil Toplum Örgütlerinin Toplum Üzerindeki Etkileri

Küreselleşme ile beraber sivil toplum örgütlerinin toplum içindeki rollerinde değişimler söz konusu olmuştur. Günümüz itibariyle uluslararası boyutta çalışmalar gerçekleştiren birçok sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Dünyada herhangi bir ülkede gün yüzüne çıkan sorunlar o ülke içindeki insanları veya diğer ülkeleri etkilemekte ise, sivil toplum örgütleri bu sorunları çözmek maksadıyla çalışmalar yapmaktadır. Örnek verilecek olursa Greenpeace dünyanın herhangi bir bölgesinde çevre kirliliği ile ilgili bir sorun oluştuğunda eylem yapma eğiliminde olmaktadır.

Sivil toplum örgütleri gücü bilhassa uluslararası boyutta etkili olmaktadır (Şenkal, 2013: 102).

Sivil toplum örgütleri, bilhassa insani düzeyde olmayan, ortak iyiyi temsil etmeyen birtakım eğitim, ekonomik, siyasi, dini vb. nitelikli belli başlı menfaatlere hizmet eden gruplara destek sağlayan projeler karşısında etkin bir şekilde örgütlenmiş olmasının avantajı ile tepkisini gösterebilmekte, eylem alanında başlattığı imza kampanyaları, protesto vb. eylemler ile sivil toplumu diğer bir ifadeyle toplumda farkındalık oluşturabilmekte ve kamuoyunu meydana getirebilmektedir. Sivil toplum örgütleri, iktidarla toplum fertleri arasında bir aracılık görevi görebilmekte, devletin yetişemediği yerlerde çalışmalar yaparak toplum açısından iyinin sağlanmasını amaç edinmekte, yasama süreci içinde iktidara düşüncelerini iletebilmekte ve iktidarlar tarafından da bir güç unsuru olarak kabul görebilmektedir. Sivil toplum ve örgütleri bilhassa gerçekleştirdiği eylemler ile toplumsal değişimin ortak iyi noktasında olmasının da sağlanması bakımından önem arz eden bir misyonu üstlenmiştir (Demirel, 2011: 160).

Sivil toplum örgütleri, eğitim hizmetlerine destekte bulunan farklı görevlerde de bulunmaktadır. Birtakım sivil toplum örgütleri eğitimle alakalı yükümlülüklerini gerçekleştirmek açısından hükümetler üzerinde birtakım baskılar oluşturarak eğitimin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadırlar. Türkiye’de sivil toplum örgütleri eğitimle alakalı çalışmalarda etkisinin olduğu bilinmektedir. Belirgin bir örnek verilecek olursa; Milli Eğitim Şûra’larında, üniversiteler, kurum ve kuruluşlar ve MEB merkez ve taşra teşkilatlarının yanında sivil toplum kuruluşlarının da görüşlerine yer verilmesidir (Özan, vd., 2015: 62).

Sivil toplum örgütlerinde bireyler, bazı ilişkilere dâhil olarak karşılıklı tutum ve davranışları ile birbirlerine etkide bulunmakta ve söz konusu ilişkiler belli bir süreçte gelişim kazanarak sürekliliğini sağlamaktadır. Bu tip kuruluşlarda bir kısım bireyler bir amacı gerçekleştirmek açısından karşılıklı iletişim ve etkileşimi geliştirmekte, ait olma ve biz hissiyle kültürel dokuları oluşturmaya başlamaktadırlar. Demokratik sivil toplum örgütlerinin ayrıca bu etik değerlerin taşıyıcıları da olmaları beklenen bir realitedir (Yıldırım, 2004: 87-88).

3.2. Sivil Toplum Örgütlerinin Demokrasi İle İlişkisi

3.2.1. Sivil Toplum ve Demokrasi

Son zamanlarda, demokratikleşme ve ekonomik gelişim süreci içinde bir itici güç unsuru olarak elinde bulundurduğu potansiyelin keşfedilmeye başlanması ile sivil toplum örgütleri, toplumsal değişim ve dönüşümün kilit noktalarından birisi durumuna gelmiştir (Esen, 2014: 1).

Sivil toplum ve demokrasi üstüne tartışmaların kilit sorularından birisi de sivil toplum örgütlerinin 'demokrasinin ajanı mı yoksa neticesi mi' olduğudur. Sivil toplum örgütlerinin demokrasi oluşturma noktasındaki güncel sorumlulukları yurttaşlar arasında demokratik değerlerin savunulması, temsil edilmeyen toplulukların kuvvet kazandırılması, katılımcı demokrasinin oluşturulması ve sürekliliğinin kazandırılması ve ekonomik reforma destek sağlanması olarak ifade edilebilmektedir. Bunlara ilaveten literatürde bazı araştırmacılar sivil toplum örgütlerinin hükümet ve yurttaşlar arasında arabuluculuk görevini üstlendiğini savunmaktadır. Böylece sivil toplum örgütleri, farklı arz ve taleplere sahip unsurlar arasında köprüler oluşturarak kamusal alanlar yaratmaktadır. Son olarak sivil toplum örgütleri kendi iç yapıları ve karar mercilerinin oluşturduğu örneklerle demokrasinin meydana gelmesini sağlamaktadır. Ancak tüm söz konusu fonksiyonları gerek teori gerekse pratik açısından sorgulandığı zaman çelişkili sonuçlara ulaşmak mümkün olmaktadır. Temsil edilmeyen diğer bir ifadeyle savunulmayan topluluklar söz konusu olduğunda, bütün dünya üzerinde gerçekleşen sorun bu amaçla faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin çoğunun tabandaki yurttaşla ilişkisi ve iletişiminin yetersiz olmasıdır (Albayrak t.y: 1). Bunlardan yola çıkılarak sivil toplum örgütlerinin amaçlarına ulaşması için ilk olarak hedef kitle olarak belirledikleri bireylerle iletişimlerini güçlendirmeleri gerekmektedir. Böylelikle katılımcı demokrasiye daha fazla katkı sağlayacaklardır. Bu da sivil toplum örgütlerinin önemli rolleri arasında yerini almaktadır.

Çoğulcu yapıdaki demokrasiler, halkın dahil olmasıyla gerçekleştirilebilmektedir. Halkın dahil olmadığı yönetimler, demokrasi açısından azınlık yönetimlerine neden olmaktadır. Katılımcılığın olmasında sivil toplum örgütleri çok önemli bir yere sahiptir. Eğer bir devlette demokrasi gelişim göstermişse, örgütlenme özgürlüğü de gelişmiş ve sivil toplum örgütleri de toplum içinde yaygınlaşmış bir durumda

olmaktadır. Sivil toplum örgütleri, gelişmiş ve ülke içinde demokrasi için rolünün gereğini yapmışsa, demokrasi de en güçlü dayanaklarından birisini bulmuş demektir (Yıldırım, 2004: 113).

Demokrasi ve sivil toplum örgütleri, toplumun bireylerine siyasal partilere dâhil olmadan kamusal özne olma ve hayatına yeni anlamlar yükleyebilme yolunu göstermiştir. Söz konusu kamusal öznenin oluşumuna bir bireyin dâhil olması, o bireyin yeni sosyal çevreler edinmesini sağlayacak, kendisine gereksinim duyulduğu ve çevresine faydalı olduğu hissini oluşturacak, içinde bulunduğu topluma ilişkin ait olma hissini arttıracak, ona daha fazla saygınlık kazandıracak, özetle yaşam doyumunu yükseltecektir (Tekeli, 2012: 52).

Çoğulcu demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişte, sivil toplum örgütlerine ihtiyaç duyulmuş olması; hem katılımcı demokrasi, hem de sivil toplum örgütü kavramının netlik kazandırılması açısından çok faydalı olmaktadır. Söz konusu netliğin kavramsal boyutta sağlanmasına rağmen uygulamada aynı netliğin sağlanması kolay gerçekleşmemektedir. Bu netliğin oluşmamasının nedeni; temsili demokrasi, çoğulcu demokrasi ve katılımcı demokrasinin aynı anda melezleşmeler içinde yaşanmakta olmasıdır. Çoğulcu demokrasi uygulaması içinde menfaatlerini gözetmek isteyen menfaat grupları örgütlenmekte ve kamusal alanda kendi oluşturdukları gruplarının savunmasını yapmakta, görüşmelerle menfaatlerini daha da arttırmak istemektedirler. Söz konusu kuruluşlar, daha çok siyasal alanın örgütleridir. Demokrasinin asıl pratiğini oluşturacak sivil toplum örgütleri temelde üreten kamusal öznelere sahiptir. Onların esas fonksiyonu kendi menfaatleri için gayret göstermek değildir. Çoğulcu demokrasinin çatışmalı siyasal kamusal alanında çalışmalarını gerçekleştiren kurumları, demokratik kitle örgütleri olarak ifade etmek gerekmektedir (Tekeli, 2012: 52-53).

Demokrasinin ön şartı niteliğinde olan sivil toplumun gelişim göstermesi, sivil toplum örgütlerinin sahip oldukları niteliklerine dayalı olarak değişim göstermektedir. Bütün aracı durumda olan kurum ve örgütlenmeler sivil toplumu meydana getirmemektedir. Bu kapsamda siyasi iktidarın merkezi bir hale geldiği tarım imparatorluklarında halk, devletin gücünden kendi örgütlenmeleri sayesinde kaçabilmektedir. Örnek verilecek olursa, kabile örgütlenmesi merkezi iktidarı uzakta

tutmaya yetecek kadar güçlüydü. Ancak bunu kendi üyelerinden mutlak itaat talep ederek yapıyordu (Bayhan, 2002: 156-157).

Demokrasi kültürü toplumun farklı kültürel unsurlarından destek görmeye gereksinim duymaktadır. Sivil toplum örgütlerine dâhil olmasıyla meydana gelen grup ilişki ve etkileşimi, üyelerle belirli bir grup kültürünü paylaşma, ortak bir yolda ilerleme ve tutumlarında diğer grup üyelerinin faaliyetlerini de düşünme alışkanlığı kazandırma gibi kültürel araçlarla katılımcı demokrasinin yolunu açmaktadır (Yıldırım, 2004: 88).

Genellikle bir toplum içinde sivil toplum örgütlenmesi ne derece gelişmiş ve kompleks bir yapıya bürünmüşse demokrasinin de aynı oranda geliştiği kabul edilmektedir. Bu noktada söz konusu örgütlenme demokrat kitle örgütleri ve sivil toplum örgütleridir. Sivil toplum örgütleri, demokrasinin gelişmesini sağlamak açısından çok önemli bir role sahiptir (Tekeli, 2012: 111). Diamond'a göre sivil toplumun demokratik fonksiyonları aşağıda verilmektedir (Tosun, 2001: 180):

- Devlet iktidarını denetleme ve katılım seviyesinde yükselişi sağlama,
- Demokratik hareketlerin arttırılması ve geliştirilmesi,
- Menfaat ve isteklerin biçimlendirilmesi ve kemik bir yapıya büründürülmesi,
- Zıtlıkların giderilmesi,
- Yeni siyasal liderlerin yetiştirilmesi ve eğitilmesi,
- Siyasi partilerin daha demokratik bir yapıda olmalarının sağlanması,
- Bilgiyi toplumun her kesimine yayma, yeni düşüncelerin ortaya çıkmasını ve bunun yayılmasını sağlama ve siyasi mekanizmanın halka kazanç sorumluluğunu arttırmaktır.

Toplum ile devlet arasında bulunan aracı kurum-örgüt niteliğinde olanların bütünü olarak sivil toplumun en önemli işlevi, devletin toplum tarafından etkin kontrolünü sağlamasıdır. Devlet iktidarını kontrol eden sivil toplum, bir taraftan devletçe baskıcı bir şekilde kullanılmasını kısıtlamakta diğer taraftan baskıcı nitelikteki devlet iktidarına karşı muhalefet kısmını örgütleyerek demokratik özellikte olmayan rejimlerin meşruluğu zayıflatmaktadır. Fakat sivil toplum ne derece demokratik eğilimli olursa olsun, siyasal iktidarın tolerans düzeyleri kısıtlı ise söz konusu işlevin kötü sonuçları da meydana gelebilmektedir. Siyasal iktidar, daha baskıcı bir nitelik kazanabilmektedir. Bu yüzden uyanık ve etkili bir sivil toplum demokrasiyi

başlatmaktan daha fazla demokrasiyi gözetme ve kötü sonuçlardan koruma veya sağlamlaştırma için oldukça elverişli olabilmektedir. Hür, güçlü ve sorgulayıcı bir basın, kurumsal reformlar açısından baskı kuran yurttaş grupları olmaksızın demokrasiye kötü etkiler sağlayan klientalist-patronajcı ilişkilerin ve siyasal-toplumsal gericiliğin önlenmesi çok zor bir durumdur (Tosun, 2001: 180).

3.3. Halkla İlişkiler ve Sivil Toplum Örgütleri

3.3.1. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler kavramının pratikte kullanımı yeni olsa da düşünce olarak çok eskiye dayanmaktadır. Toplumun söz konusu olduğu her yerde ilişkiler vardır. Kamu kuruluşları halkın menfaatleri için çalışmak, halka kaliteli hizmet sunmak maksadı ile kurulmuşlardır. Demokratik ülkelerde yetkili mercilerin seçilmesi ile halkın görevi sonlanmamaktadır. Kararların alınmasında, söz konusu kararların faaliyete geçirilmesi ve faaliyetlerin kontrol edilmesi adımlarında halka da bazı görevler düşmektedir. Halkın bu farklı adımlarda yardımını, desteğini, katkısını sağlamak iyi bir idare için gerekli koşullardır. Yönetimin başarısı da halkın yardım ve desteğini sağlayabildiği derecede artmaktadır. Bu noktada yönetimin başarılı olabilmesi için, her alanda kamu kuruluşlarının halkla yakın bir ilişki içerisinde olması gerekmektedir (Tortop, 1993: 1).

Halkla ilişkilerin modern başlangıcı olarak kabul edilen 1900'lü yılların başlarından itibaren, halkla ilişkilerin hem teori hem de pratik açısından esasını meydana getiren boyutları ve temel amaçları geniş düzeyde kabul edilen bir tanımlaması yapılamamıştır (Okay ve Okay, 2013: 9). Çakmak ve Kilci (2012), halkla ilişkileri aşağıdaki gibi maddelerle tanımlamaktadır (Çakmak ve Kilci, 2012: 225):

- Halkla ilişkiler olgusu, yönetimin bir fonksiyonu niteliğindedir.
- Halkla ilişkilerin amacı karşı kitleyi bir şeye inandırabilmek ve bir eyleme yönelimini sağlayabilmektir.
- Halkla ilişkiler, karşılıklı iletişim diğer bir ifadeyle etkileşime dayalı olan bir iletişimi kapsamaktadır. Karşı kitleye bir şeyler aktarılırken ayrıca karşı kitleden de bir şeyler alınmaktadır. Bilgilerin halka aktarılmasının ardından bunların geri dönüşü sağlanarak kuruluşa bir yön kazandırılmaktadır. İki taraflı, karşılıklı bir akımın söz konusu olduğu gibi, iki taraflı yarar da söz konusu olmaktadır.

- Halkla ilişkiler birimini oluşturan kuruluş açısından hedeflenen yarar, karşı kitlenin güvenini ve ilgisini kazanabilmektir. Söz konusu kuruluş, halktan beklediği ilgi ve güveni sağladıkça aynı zamanda beklediği yararı da sağlayacaktır. Hedef kitlenin ilgi ve güveninin değerlendirilmesi gerekmektedir. Yalnızca bununla yanlış tutum ve davranışlar belirlenip, bunlar düzeltilerek eksiklikler giderilebilir.
- Halkla ilişkiler, kuruluşun kâr amacıyla birlikte sosyal sorumluluğunun da bir amaç olduğunu karşı kitleye aktarabilecek şekilde tutum göstermesine yardımcı olur.
- Halkla ilişkiler çalışmaları gerek özel sektör olsun gerekse kamusal alanda olsun kendisine yer bulabilmektedir.
- Halkla ilişkiler çalışmaları yalnızca bir kereye özel düzenlenen çalışmaların haricinde, devamlı surette ve bir plan kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardır.

Halkla ilişkiler çalışmaları, kurum çevresine ve kurum içerisine dönük olacak şekilde iki sınıfta gerçekleştirilmektedir. Kurum içerisine dönük olarak gerçekleştirilen halkla ilişkiler kurum dışına dönük halkla ilişkiler kadar önem arz etmektedir. Bunun nedeni, iyi bir halkla ilişkiler çalışması kurum içinde başlamaktadır. Kurumun dış ortama açılan bir penceresi olarak ifade edilebilen halkla ilişkiler faaliyetleri kurumu bütün yönleri ile dış kamulara tanıtacağı, dürüstlük ilkesinin bir getirisi şeklinde kurumu direkt olarak ortaya koyacağı için kurumun hem birimler bazında hem yönetsel kademeler bazında iç düzenini dışa yansıtacaktır (Arklan ve Taşdemir, 2010: 12).

Türkiye’de halkla ilişkiler yeni bir alan olarak süratle gelişim göstermekte ve bu alana ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye’de işletmelerin genelinde halkla ilişkiler birimi, reklam ve tanıtım ünitesi içinde yürütülmektedir. Fakat birtakım büyük işletmelerde ve holdinglerde halkla ilişkiler biriminin bağımsız bir şekilde kurulduğu görülmektedir. Kaldı ki bu tip birimler oluşsa dahi faaliyet konuları ve sınırları henüz tam anlamıyla belirlenmiş olduğu da söylenememektedir (Sabuncuoğlu, 2001: 10-11).

3.3.2. Halkla İlişkilerin Sivil Toplum Örgütleri ile İlişkisi

Halkla ilişkiler kavramı çerçevesinde bulunan yaklaşımlar biçimlendiren faaliyetlere ve teorideki gelişmelere bakıldığında bilhassa 1980'li yıllardan günümüze dek halkla ilişkilerin örgüt kültürü, etik, sosyal sorumluluk gibi kavramlarla etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Değersel yaklaşımlara bu yönelimin temelinde siyasal alan içindeki gelişmelerle birlikte liderlere, işletmelere, iş dünyasına karşı son dönemlerde artan güvensizlik, sorunlu ekonomik şartlar, artmış olan çevresel sorunlar gibi küresel çaptaki sorunlar gösterilmektedir (Sabuncuoğlu, 2001: 37).

Halkla ilişkiler, özel sektör ve kamusal sektördeki faaliyetleriyle olduğu gibi sivil toplum örgütlerinde de bulunarak hedef kamularla etkileşim içinde olmaya ve bunun süreklilik kazanmasına gayret göstermektedir. Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin halkla ilişkiler ve iletişim çalışmaları son dönemlerde gelişim aşamasında olduğu görülse de gerçek anlamda olması arzulanan düzeye vardığı söylenemez. Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin genelinde bir halkla ilişkiler kısmı mevcut değildir. Halkla ilişkiler çalışmalarının geneli birtakım üyeler veya gönüllüler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sivil toplum örgütlerinin mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri bakımından halkla ilişkiler çalışmalarına daha çok yoğunluk göstermeleri gerekmektedir.

Sivil toplum örgütleri, halkla ilişkilerin önemine istinaden ortaklıklardan daha çok halkla ilişkiler gayretlerinde olan yayınlara daha fazla güvenmektedirler. STÖ'ler, her biri halkla ilişkiler ya da kamusal işler olarak adlandırılan, halkla ilişkiler görevleri üstlenen departmanlarının olduğunu belirtmektedirler. Böylece, STÖ'ler halkla ilişkiler için yeni bir iş imkânı yaratmış ve halkla ilişkiler de STÖ'ler için göz ardı edilemeyecek bir iş haline gelmiştir (Işık, 2002: 84).

Sivil toplum örgütlerinin esas halkla ilişkiler amaçları arasında, örgütün vizyonunu ve misyonunu hedef kitlelere ulaştırabilme, ortak ilgileri paylaşan bireylerin örgüte dâhil olmasıyla desteğini sunmasını sağlama ve yapılması planlan çalışmalara ait kaynak oluşturma bulunmaktadır. Bu tip örgütlerin toplumsal sistem içindeki işlevlerini gerçekleştirebilmeleri için gereksinim duydukları finansal kaynakları, üyelik aidatları ve bağışla gerçekleşen katkılar olacak şekilde sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Miktarı düşük olan üyelik aidatları yoluyla sivil toplum örgütlerinin çalışmaları açısından yeterli miktarda kaynak sağlaması pek mümkün

olamamaktadır. Bundan dolayı sivil toplum örgütlerinde bağışçı ilişkilerinin yönetimi ve bağışçılarla oluşturulacak olan pozitif ilişkiler ile örgütün gereksinim duyduğu kaynakları sağlaması önem arz etmektedir. Yeni iletişim teknolojileri içindeki yaşanan gelişmeler neticesinde halkla ilişkiler disiplinin kullanım alanına dâhil olan yeni bir araç olarak görülen kurumsal web sayfaları, hedef kitlelerle iletişim içinde olunması olanağını tanımakta ve çeşitli prensiplere uygun bir şekilde tasarlanmaları durumunda, hedef kitleleri sivil toplum örgütlerine bağışta bulunmaya yönlendirerek kaynak sağlama aracı olarak dikkat çekmektedir (Boztepe, 2014: 150).

3.3.3. Sivil Toplum Örgütleri Açısından Halkla İlişkilerin Önemi

Halkla ilişkilerin sivil toplum örgütlerinin mevcudiyet amaçlarına hizmet etmesi, halkla ilişkileri sivil toplum örgütlerinin önem arz eden bir unsuru durumuna getirmektedir. Kurum ve kuruluşlar iki kritik noktaya dikkat etmelidir. Bunlardan ilki tanıtmak, ikincisi ise sürekliliktir. Söz konusu iki noktaya dikkat eden kurum ve kuruluşların, amaçlarını yerine getirmede başarılı oldukları bilinmektedir. Bu kriterler, devamlı olarak ihmal edilen halkla ilişkiler bünyesinde dir. Halkla ilişkilerin var olma nedeni halkı bir diğer ifadeyle kamuoyunu herhangi bir konuda etkilemektir. Sosyologlar kitlelere bir şeyler yaptırabilmek için üç etkili yol olduğu konusunda ortak düşünceye varmışlardır. Bunlardan ilki zor kullanmak, diğeri parayla satın almak, son olarak da inandırmaktır (Şentürk, 2005: 102).

Sivil toplum örgütlerinin kısıtlı kaynaklarla faaliyet gösterme zorunlulukları ve varlıklarını sürdürebilmeleri açısından finansal ve gönüllü desteğine duydukları gereksinim, söz konusu örgütler bakımından halkla ilişkileri daha da önemli bir duruma sokmaktadır. Etkili halkla ilişkiler faaliyetleriyle sivil toplum örgütleri var olan saygınlıklarını daha da arttırabilir ve sorunları etkili bir şekilde çözebilir. Sivil toplum örgütlerinin söz konusu gereksinimleri doğrultusunda halkla ilişkiler ilişki yönetimi fonksiyonuyla sivil toplum örgütlerinin amaçlarına ve etkili olmasına katkı sağlayabilir. Son dönemlerde halkla ilişkiler hususunda yapılmış olan çalışmalarda yaygınlık göstermeye başlayan bu hususun yaklaşımı esasında, literatür içinde hakim paradigma niteliğinde olan Gruning ve Hunt'ın iki taraflı simetrik iletişim modelinin geçerliliğini tartışma konusu durumuna getiren farklı bakış açılarından güç alan, simetrik modelin teorik-pratik arasındaki uyum sorununu gidermeye yönelik ve bir

anlamda söz konusu modeli geliştiren bir bakış açısı olduğu ifade edilebilmektedir (Özdemir ve Yamanoglu, 2010: 5).

Türkiye’de sivil toplumun yapısı ve örgütlerin işleyişleri incelendiğinde; halkla ilişkilerin önemi de görülmektedir. Türkiye’de faaliyette bulunan sivil toplum örgütlerinin kaynak oluşturma ve plan hazırlama hususunda kurumsal kapasitelerinin düşüklüğü, örgütsel yaşamın sınırlı yapısı ve bireysel katılımın düşük olması nedeniyle toplumsal destek sağlamada yaşadıkları zorluklar, yönetim noktasında ortaya çıkan sorunlar gibi faktörler ele alındığında, sivil toplum örgütlerinin halkla ilişkiler çalışmalarından yararlanmalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

4. BİR SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ OLARAK TEGV VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI

4.1. Bir Sivil Toplum Örgütü Olarak TEGV

4.1.1. TEGV'in Kuruluş Hikâyesi

TEGV, Suna Kıraç¹ başta olacak şekilde eğitimin her şeyden önemli olduğunu savunan bir grup sanayici, yönetici ve akademisyen tarafından 23 Ocak 1995 tarihinde kurulmuştur. Kuruluş amacı, devletin verdiği temel eğitime destek olmaktır (<http://www.tegv.org>).

TEGV, günümüzde Türkiye'nin karşılaştığı çok sayıda sorunun esasında eğitim yetersizliğinden kaynaklandığını, söz konusu sorunun çözülmeden çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasının mümkün olmayacağı düşüncesi ve buna katkı sağlamak arzusu çerçevesinde birleşen 55 kişilik bir heyetle kurulmuştur (<http://www.tegv.org>).

İlköğretimde okuyan çocuklara okul harici eğitim vermek maksadında olan TEGV, yıllar içerisinde Türkiye'nin eğitim alanında çalışmalar gerçekleştiren en bilinen sivil toplum örgütü olmuştur. TEGV 2009'da Bakanlar Kurulu'nca "izin almadan yardım toplama" hakkına sahip olan vakıflardan biri olmuştur (<http://www.tegv.org>).

4.1.2. TEGV'in Kuruluş Amacı

TEGV'in amacı, ilköğretimde öğrenim gören öğrencilerin Cumhuriyetin ilkelerine ve değerlerine bağlı olan, özgüveni yerinde, sağduyulu, sorgulayıcı, düşünce sahibi olan, yaratıcı, barışçı, kendisinden farklı düşünce ve inançta olan kişilere saygı gösteren, kısacası devletine ve milletine fayda sağlayacak ve saygı gösterecek bireyler olarak yetişmesi için öğrencilere bu doğrultuda eğitim programları ve etkinlikler oluşturmak ve bunları uygulamaktır (<http://www.tegv.org>).

---

¹ Suna Kıraç, Vehbi Koç'un kızıdır ve Koç Holding Yönetim Kurulu başkan vekilidir. TEGV'in Kurucusu ve Onursal Başkanı olan Suna Kıraç'a; T.C. Bakanlar Kurulu'nun 23 Eylül 1997 tarihi kararı ile Türkiye'de eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarında yaptıkları katkılar dolayısıyla 27 Ekim 1997 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından " **Devlet Üstün Hizmet Madalyası**" verilmiştir (<http://www.biyografi.info/>).

TEGV, oluşturmuş olduğu eğitim programlarını ülke genelinde oluşturdukları Eğitim Parkları, Ateşböceği Gezici Öğrenim Birimleri, Sosyal Etkinliklere Destek Protokolü ve Öğrenim Birimleri çerçevesinde ilkokullarda gönüllü olarak hizmet veren bireyler ile hayata geçirmektedir (<http://www.tegv.org>).

4.1.3. TEGV'in Günümüze Kadar Yapmış Olduğu Faaliyetler

4.1.3.1. TEGV'in Spor Faaliyetleri

TEGV'in kurucusu ve Onursal Başkanı Suna Kıraç'ın "Ömrümden Uzun İdeallerim Var" kitabında, Cumhuriyetin temel taşlarından olan Halkevleri ve Köy Enstitülerinin hedef ve vizyonları gereği 1990'larda olsaydı, eğitim konusunda nasıl bir strateji izleyeceğini ve teknolojik olarak potansiyelinin ne durumda olacağını sorusu üzerine olan tartışmaların "eğitim parkı" modelinin gelişime olanak sağladığını ve bu parkların sayesinde öğrencilerin ders saatlerinin dışında spor ve diğer birçok alanda gelişimlerine katkı sağlayacak ayrı bir mekân yaratıldığını vurgulamıştır (Kıraç, 2016: 197). Spor ve diğer birçok alanda öğrencilerin gelişimine önem veren Suna Kıraç, kitabının bütün gelirlerini de TEGV'e bağışlamıştır.

2000 yılında Tofaş ile ortak yapılan "Basketbol Gönüllüleri" faaliyeti ve İstanbul'da aylık "Gönüllü Motivasyon Toplantıları" başlamıştır. İlk "Ateşböceği Gezici Öğrenim Birimi" Kastamonu ilinde çalışmalara başlamış, etkinlik noktası sayısı 56'ya yükselmiştir (<http://www.tegv.org>).

2006 yılında TEGV çocukları First Lego Lig Turnuvası'nda şampiyon olmuşlardır. Yaygınlaşmak amacıyla "İl Temsilciliği" uygulaması faaliyete geçirilmiştir. 5 Aralık günü I. Dünya Gönüllüler Konferansı gerçekleştirilmiştir (<http://www.tegv.org>).

2012 ve 2013 Runtalya Maratonları'nda TEGV için bağış toplanarak bu koşuların TEGV için koşulduğunu belirten Hürriyet Gazetesi, toplanan bu bağışların Van Erciş Adım Adım öğrenim birimine aktarıldığını belirtmektedir. Haber şu şekildedir: "Adım Adım üyeleri, 2012 Avrasya ve 2013 Runtalya Maratonlarında TEGV için koşarak, birimin yapımı işletme giderlerinin karşılanması için bağış topladı. Adım Adım koşucuları, 17 Kasım'da yapılacak 35'inci Kıtalararası İstanbul Avrasya Maratonu'nda da yine TEGV için koşacakları belirtilmektedir. Toplanacak

bağışlarla, Van Erciş Adım Adım Öğrenim Birimi'nin 10 yıllık işletme giderlerini karşılanmasının hedeflendiği açıklanmaktadır.” (<http://www.hurriyet.com.tr>).

4.1.3.2. TEGV'in Uluslararası Faaliyetleri

2012'de Avrupa Gönüllü Hizmeti Programı'na akredite olunmuş ve gönüllü göndermeye başlanmıştır. İstanbul'dan başlayarak Makedonya ve Kosova'ya uzanan bir rota çizen Kültür Tır, Üsküp'te 6 ay kadar zamanla TEGV Eğitim Programlarını Makedonya'da bulunan çocuklara ulaştırmıştır. Sonrasında Kosova'ya devam eden Kültür Tır 6 ayda Prizren'de çalışmalarına başlamıştır. 12 yılda 112.214 km. mesafeye giderek 720.098 çocuğu faaliyetlerine dahil eden Ateşböcekleri sayısını 23'e çıkarmayı başarmıştır (<http://www.tegv.org>).

2013 yılında Kipa ile “İyi Yaşam Eğitim Programı” ve “Bernard Van Leer Ateşböceği” Eğitim Programı başlatılmıştır. Yerel Gönüllü Toplantıları yapılmıştır. TEGV İletişim Platformu – Chatter hayata geçmiştir. Avrupa Birliği Mali Destek Programı ile Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Hibe Programı kapsamında, “Gönüllüler İçin Destek Atölyeleri” Projesi hayata geçmiştir (<http://www.tegv.org>).

4.1.3.3. TEGV'in Bağış Toplama, Konser ve Konferans Faaliyetleri

1998 yılında eski ABD Dışişleri Bakanı Cyrus Vance TEGV faaliyet noktalarını ziyaret etmiştir. Seçkin sanatçıların yer aldığı “Şark'ı Söylüyoruz” konserleri düzenlenmiş, sahip olunan kazanç, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde açılacak olan öğrenim birimlerine verilmiştir. TEGV ayrıca o yıl Dünya Gazetesi'nce yılın en başarılı STK'sı seçilmiştir (<http://www.tegv.org>).

2001'de 21-23 Nisan “Bir Milyon Çocuk” Kampanyası açısından 23 saat süreli “Teleton” bağış yayını gerçekleştirilmiştir. “Anadolu Yaz Gönüllüleri” faaliyetleri başlamıştır. Eski futbolculardan Mehmet Özdilek jübile gelirlerini TEGV'e bağışlamıştır. TEGV'e, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce “Yılın Başarılı Vakfı” ödülü verilmiştir (<http://www.tegv.org>).

2002 yılında “Bir Milyon Çocuk” Kampanyası için ikinci defa “Teleton” yayını yapılmıştır. Türkiye'de ilk defa SMS yolu ile bağış sistemi TEGV tarafından bu yıl başlatılmıştır. “Yıldızlar Sınıfı Yıl Sonu Gösterisi” çok sayıda sanatçı ve iş adamının katılımı ile düzenlenmiştir. TEGV, “Yılın STK'sı Ödülü”nü kazanmıştır (<http://www.tegv.org>).

2004'de "Sponsorlu Eğitim Programları" faaliyetine başlanmıştır. 1 Mayıs - 23 Nisan "Teleton" Kampanyası gerçekleştirilmiştir. 5. Teleton Kampanyası çerçevesinde, Türkiye'de ilk defa 9 ulusal televizyon kanalı aynı saatte "Eğitim Gönüllüleri Ortak Yayını" gerçekleştirmiştir. Uluslararası Gençlik Vakfı'ndan TEGV'e "Üstün Başarı Sertifika"sı verilmiştir. Nestle ile "Beslenebilirim", Eczacıbaşı ile "Genç Mucitler", Arçelik ile "Eğitimde Gönül Birliği" programları başlamıştır (<http://www.tegv.org>).

2007 yılında TEGV yerel eğitimciler aracılığı ile gönüllü eğitimlerini gerçekleştirmeye başlamıştır. Ateşböcekleri için yeni standart eğitim programı uygulanmaya başlanmıştır. NBA, Eğitim Gönüllüleri'ne destek olmuştur. Sezen Aksu, Nilüfer ve Ajda Pekkan'ın aynı sahneyi paylaştığı "Bir Çocuk Değişir, Türkiye Değişir" adlı konserleri gerçekleştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi imzalanmıştır (<http://www.tegv.org>).

2008 yılında bugüne kadar en çok bağış gelirin elde edildiği 23 Nisan Teleton Kampanyası gerçekleşmiştir. "Okuyorum Oynuyorum" Eğitim Programı'nda sokak tiyatroları oynatılmıştır. REM konserinde TEGV de yer almıştır. Türkiye'de "Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" araştırması yaptırılmıştır (<http://www.tegv.org>).

2009 yılında TEGV'e, Bakanlar Kurulu'nca izne gerek olmadan bağış toplama hakkı verilmiştir. Ateşböceklerinin sayısını 19'a çıkarmıştır. TEGV'in ikinci kamuoyu araştırması "Yaşam Boyu Gönüllülük ve Kazanımları" başlığıyla "5 Aralık Dünya Gönüllüler Günü Konferansı"nda kamuoyuyla paylaşılmıştır. İstanbul 2010 "Evimiz İstanbul" projesi başlamış, "Onları Hiç Böyle Görmediniz" gecesi gerçekleştirilmiştir. Adım Adım Oluşumu TEGV'i desteklemiştir. Bir ay süreyle 23 Nisan Kampanyası yapılmıştır (<http://www.tegv.org>).

2010'da TÜHİD tarafından gerçekleştirilen Halkla İlişkiler Ödülleri Töreni'nde TEGV "Onları Hiç Böyle Görmediniz Konseri" ile Altın Pusula Ödülü'ne layık görülmüştür. Beyaz Show'da 4,7 milyon bağış taahhüdü ile bu zamana kadar ki en yüksek rakama ulaşılmıştır. "İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti" çerçevesinde, "Avrupa Kültür Başkenti Ajansı" işbirliği ile ilk tematik Ateşböceği Kültür Tırıtı uygulaması başlatılmıştır. İlk tematik web sitesi "Evimiz İstanbul" kurulmuştur (<http://www.tegv.org>).

4.1.3.4. TEGV'in Eğitim Faaliyetleri

1995 yılında bilgisayar destekli eğitim merkezi açılmış ve ilk Öğrenim Birimleri açılmıştır. Ayrıca "Gönüllüler Akademisi" oluşturulmuştur (<http://www.tegv.org>).

1996 yılında TEGV'in ilk eğitim parkı "Fındıkzade Eğitim Parkı" faaliyetlerine başlamıştır. Çağdaş Ders Kitapları Projesi başlatılmış, vakfın faaliyetleri medya ile halk ile paylaşılmıştır (<http://www.tegv.org>).

1997 yılında ilk TEGV kitapları olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın onay verdiği "Okumaya Başlıyorum", "Hayat Bilgisi 1-2", "Türkçe 1-2-3" kitapları yayınlanmıştır. Ayrıca "Yaz Okulları" uygulamaları başlamıştır (<http://www.tegv.org>).

1999 yılında Marmara Depremi'nden etkilenen kişilere destek sağlamak amacıyla "Hayat Projesi" ve "Umut 2000" otobüsleri projesi geliştirilmiştir (<http://www.tegv.org>).

2005 yılında Milliyet Gazetesi'nde çıkan bir habere göre TEGV'in "Ateş Böceği Gezici Öğrenim Birimi" çalışmalarının Elazığ'a da ulaştığı belirtilmektedir. Bu haber şu şekildedir (<http://www.milliyet.com.tr>):

"Türkiye Eğitim Gönülleri Vakfı (TEGV) Türkiye'de sürdürdüğü faaliyetlerini Elazığ'da da devam ettirmektedir. Yaklaşık 3 yıl önce başlatılan ve bu güne kadar birçok okulda hizmet veren TEGV'in Ateş Böceği Gezici Öğrenim Birimi faaliyetlerini Fırat Üniversitesi Kampüsü içinde bulunan Gönül İhsan Tangülü ilk ve ortaokulunda sürdürüyor."

2011 yılında "Şanlıurfa Sevgi-Erdoğan Gönül Eğitim Parkı" açılmıştır. Van depreminin ardından 9 Ateşböceği bölgeye yönelmiştir. TEGV etkinlikleri Ateşböcekleri ile mevsimlik tarım işçilerinin yaşadıkları yerleşkelere taşınmıştır. Hürriyet Treni'nde TEGV bulunmuştur. 6. Dünya Gönüllüler Günü Konferansı gerçekleştirilmiştir. Unilever'le "Eğlen, Öğren, Hijyen" projesi başlamıştır. İlk defa bir TEGV programı Milli Eğitim müfredatına girmiştir. Bu program "Evimiz İstanbul"dur (<http://www.tegv.org>).

2014'de ilköğretimde öğrenim gören çocukların plastik sanatlar erişiminin desteklenmesini hedefleyerek İstanbul Kalkınma Ajansı'nın destek vermesiyle, "Düş Gezini Ateşböceği" faaliyetlerine başlamıştır. TEGV gönüllülük anlayışının bilinmesini, güç kazandırılmasını ve yaygın hale getirilmesini destekleyen stratejik bir danışma organı olan UGK'nin yürütme kurulunda yer almıştır. TEGV Harvard

Üniversitesi'nin müfredatına alınmıştır. Türk Sinemasının 100. yılında, unutulmaz filmlerin şarkılarını, oyuncuların seslendirdiği Şarkılarla Filmler konseri gerçekleştirilmiştir (<http://www.tegv.org>).

2016 yılında TEGV “Hiç Bana Sordunuz mu?” etkinliğiyle gündeme gelmiştir. Bu etkinlikte amaç, eğitim sisteminin standart değil diğer bir ifadeyle ezberci bir sistem değil, nitelikli eğitim sistemi olmasıdır. Nitelikli eğitim sistemiyle çocukları ezbere yönlendirmekten çok düşünmeye ve oluşturmaya yönlendirme amaçlanmaktadır (<http://www.tegv.org>).

4.1.3.5. TEGV'in Sponsorluk Faaliyetleri

2003 yılında 23 Nisan “Teleton” kampanyası yapılmıştır. Nokia sponsorluğu ve IYF (Uluslararası Gençlik Vakfı) işbirliği ile ilk uluslararası eğitim projesi işbirliği olan “Düşler Atölyesi” projesi başlamıştır. Doğan Medya Grubu iletişim sponsoru olmuştur. Etkinlik noktalarının dışındaki çocuklara da ulaşmak için Toplum Merkezleri ile işbirliği yapılmıştır (<http://www.tegv.org>).

2004 yılında Nestle ile “Beslenebilirim”, Eczacıbaşı ile “Genç Mucitler”, Arçelik ile “Eğitimde Gönül Birliği” programları başlamıştır (<http://www.tegv.org>).

2005 yılında Türkiye'nin alanında akla ilk gelen marka ve kuruluşların sponsorluğunda, kurumsal açıdan sosyal sorumluluk ve sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkiyi daha da kuvvetlendirmek açısından uluslararası “Markamın Ruhü” konferansı gerçekleştirilmiştir. İstanbul ve Ankara dışında, Van, Diyarbakır ve İzmir'de gönüllü motivasyon toplantıları gerçekleşmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ile sosyal faaliyetlere destek projesi imzalanmıştır. Kraft ile “Oyunlarla Spor”, Citigroup ile “Birikim” programına başlanmıştır. Ulaşılan çocuk sayısı 694.368'e ulaşmıştır (<http://www.tegv.org>).

2006 yılında Yapı Kredi ile “Okuyorum Oynuyorum”, Visa Europe ile “Renkli Ufuklar” faaliyetleri hayata geçirilmiştir. 2008 yılında Avea ile “Bilgi Benim İşim”, Migros ile “Genç Formalar” programları başlamıştır. 2013 yılında Mercedes-Benz Türk işbirliği ile Mobile Kids Trafik Ateşböceği oluşturulmuştur (<http://www.tegv.org>).

4.2. TEGV'in Halkla İlişkiler Çalışmaları

4.2.1. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada literatür taraması, yerinde gözlem ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. İnsan hayatında, görüşmenin önem arz eden bir yeri bulunmaktadır.

Görüşmenin tarihsel açıdan da eskilere dayandığı görülmektedir. Görüşme, kişilerin, çeşitli konular içindeki bilgi, birikim, fikir, davranış ve tutumları ile söz konusu olguların olası sebeplerinin öğrenilmesi açısından en kısa yol şeklinde kullanıla gelmiştir. Çoğu kişi, düşündüğü şeyleri paylaşmada sözlü anlatımı yazılı anlatıma tercih etmektedir. Bunun esas nedenleri; yazılı anlatımda yanlış anlaşılmanın daha çok görülebileceği, ilave açıklamalar yapma imkânının kısıtlı olması, yazılı anlatımda aktarılan bilgilerin belgelenmiş bir sorumluluğunun üstüne alınmak istenmemesi ile görüşmenin, genellikle daha rahat bir iletişim yolu olması ve daha kısa sürede gerçekleşmesi olarak sayılabilmektedir (Çetin, 2012: 1).

Görüşme tekniği, bütün yanlış olasılıklarına rağmen pozitif yönleri olan bir tekniktir. Anketle kıyaslandığında, sorulan soruların cevaplanmaması, başkalarınca cevap verilmesi ya da kendisine uygun bir soru olmadığından dolayı soruyu anlamadan cevaplama gibi olasılıklar bulunmamaktadır (MEB, 2012: 4).

Görüşme, sözlü iletişimle bilgi veri elde etme tekniğidir. Görüşme, genellikle yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi direk olarak ses ve görüntü aktarabilen cihazlarla da olabilir. Aynı zamanda işitme ve görme engellileriyle de yapılan hareketli iletişim de görüşme kapsamına dahil olmaktadır. Görüşme tekniği, görüşmeyi yapan kimsenin cevap almak maksadıyla soruları, sözlü yolla ve sıklıkla yüz yüze olacak şekilde kişilere yönelttiği bir şekildir. İki bireyin arasında ilişki oluşmasında faydalanılan girişimlerden biri mülakat olarak ifade edilen kişisel görüşmelerdir. Söz konusu görüşmelerde görüşülen kişi, dinleyici niteliğinde olabilmeli, görüşmenin sonunda soruları ve yanıtları sıralanmalı ve özet geçilmeli, görüşülen kişi güdülenmeli, kendi ihtiyaçlar duyduğu cevaplar ile söylenenler arasında bir ilişki oluşturabilmelidir. Her görüşmenin kendisine has tarafı ve nitelikleri mevcuttur (Çetin, 2012: 1).

Görüşme, yararlanılan görüşme formunun yapısı ve görüşmeyi yapan kişinin rolü açısından farklılıklar göstermektedir. Görüşmeleri amacına, katılımcıların sayısına, kuralların kesinliğine ve görüşülen kişiye göre gruplandırmak mümkündür.

Görüşme çeşitleri genel anlamda aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (MEB, 2012: 7):

- Amaç
  - İşbirliği
  - Sağaltım
  - Araştırma
- Katılımcı sayısı
  - Bireysel
  - Yığın
- Kuralların kesinliği
  - Yapılandırılmış
  - Yarı yapılandırılmış
  - Yapılandırılmamış

□□□ Görüşülen kişi

- Önderler
- Uzmanlar
- Halk

Yukarıda verilen görüşme çeşitlerinden amacına göre en çok kullanılan görüşme, araştırma amaçlı olmaktadır. Bilhassa sağaltım amaçlı olan terapi niteliğindeki görüşmelerin kendisine has teknikleri mevcuttur (Çetin, 2012: 1).

Bu çalışmanın son bölüm itibarıyla kullanılan yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmayı yapan kişi daha önceden planlamış olduğu ve hazırladığı soruları içeren görüşme protokolünü oluşturur. Buna rağmen araştırmacı görüşmenin gidişatına dayalı olarak yan veya alt sorularla görüşmeyi etkileyebilir ve karşıdaki kişinin cevaplarını detaylandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme sırasında belli başlı soruların cevaplarını farklı başka soruların cevaplarında vermiş ise araştırmacı söz konusu soruları sormayabilir (Türnüklü, 2000: 550).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği elinde bulundurduğu belli seviyedeki esneklik nedeniyle eğitim, bilim araştırmalarında kullanılacak uygun bir teknik örüntüsünü vermektedir (Çetin, 2012: 2). Yarı yapılandırılmış görüşmenin araştırmacıya sağlamış olduğu en önemli fayda görüşmenin önceden oluşturulmuş

görüşme protokolüne bağlı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaşılabılır bilgi vermesidir.

4.2.2. Araştırmanın Yöntemi ve Süreci

Çalışmanın literatür kısmı bittikten sonra, örneklem kısmı olan dördüncü bölümde yerinde gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde; TEGV'in kurumsal iletişim uzmanı Serdar Erdoğan'la, TEGV'in "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasının medya ilişkilerini üstlenen TNC iletişim danışmanlığının halkla ilişkiler sorumlusu Berkay Kundakçıyla ve TEGV'in Bakırköy şubesinde, gönüllüler ve şube yöneticisi Gönül Orhan'la görüşmeler yapılmıştır.

İlk olarak TEGV'in genel merkezi ile iletişime geçilip, genel merkezde çalışan kurumsal iletişim uzmanı Serdar Erdoğan'la 24 Şubat 2017 tarihinde görüşülmüştür. TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerine ilişkin yol haritasını öğrenmek için ve 2016 yılında hazırladıkları "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasındaki halkla ilişkiler faaliyetlerine ilişkin sorular sorulmuştur. Sorular mail üzerinden iletilmiş ve cevapları alınmıştır.

TEGV'in kurumsal iletişim uzmanı Serdar Erdoğan'a halkla ilişkiler faaliyetleri ile ilgili; TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerinin kaç ana başlık altında toplandığını, halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izledikleri, kampanya süreçleri, kampanyalarındaki ana mesajlar ve ölçütlerin neler olduğu, kampanyalarda hangi medya mecrasına yer verildiğini ve bu kampanyalardaki hedeflerinin neler olduğu sorulmuştur.*

TEGV'in 2016 yılında yaptığı "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasının medya ilişkilerini üstlenen TNC iletişim danışmanlığı ile kampanyanın medya ayağı ve

-
1. *TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerini kaç ana başlık altında toplayabilirsiniz?
  2. TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izleyecek siziniz?
  3. Hazırladığınız kampanya sürecini özetleyebilir misiniz?
  4. Hazırladığınız kampanya sürecinde ana kıstaslarınız nelerdir? Vermek istediğiniz ana mesaj nedir?
  5. Kampanyada en çok hangi medya mecrasına ağırlık verdiniz? Neden?
  6. Hazırladığınız kampanya sonucunda hedeflerinizden bahsedebilir misiniz?

halkla ilişkiler faaliyetleri hakkında görüşme yapılmıştır. Görüşme, TNC iletişim danışmalığının halkla ilişkiler sorumlusu Berkay Kundakçı ile 16 Aralık 2016 tarihinde Erenköy’de gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin her aşaması kayıt altına alınmış ve görüşmeden önce onay alınmıştır. TEGV’in hazırlamış olduğu “Hiç Bana Sordunuz Mu?” kampanyasının medya ilişkilerinin üstlenen TNC iletişim danışmanlığına kampanyanın medya ilişkileri ve halkla ilişkiler faaliyetlerine ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Görüşme sırasında TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetleri ve kampanya süreci ile ilgili; TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerinin kaç ana başlık altında toplandığını, halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izledikleri, kampanya süreçleri, hazırladıkları kampanyadaki ana kıstasları, kampanyada verilmek istenen mesajı, kampanyada en çok hangi medya mecrasına ağırlık verildiği ve kampanya sonucunda hedeflenen durumun neler olduğu sorulmuştur.*

TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerini ortaya koymak için TEGV’in Bakırköy şubesi ile iletişime geçilip araştırma ile ilgili bilgiler verildikten sonra görüşme talep edilmiştir. Görüşme isteği TEGV’in Bakırköy şube yöneticisi Gönül Orhan tarafından kabul edilmiştir. 5 Aralık 2016 tarihinde TEGV’in Bakırköy şubesinde, 1 yönetici ve 10 gönüllü ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Görüşmeler hepsi kayıt altına alınmış ve bütün görüşmelerden önce görüşme yapılan kişilerden onay alınmıştır. Görüşmelerin hepsi 150 dakika sürmüştür ve hem Bakırköy şube yöneticisi Gönül Orhan’a hem de gönüllülere TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerine yönelik sorular iletilmiştir.

Görüşmelerde TEGV’in Bakırköy şubesinde hizmet veren gönüllülere ve şube yöneticisine TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerine ilişkin; TEGV’in varlığından ne

-
1. *TEGV ile çalışmanızdaki ana neden nedir?
  2. TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerini kaç ana başlık altında toplayabilirsiniz?
  3. TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izleyecek siziniz?
  4. Hazırladığınız kampanya sürecini özetleyebilir misiniz?
  5. Hazırladığınız kampanya sürecinde ana kıstaslarınız nelerdir? Vermek istediğiniz ana mesaj nedir?
  6. Kampanyada en çok hangi medya mecrasına ağırlık verdiniz? Neden?
  7. Hazırladığınız kampanya sonucunda hedeflerinizden bahsedebilir misiniz?

zaman ve nasıl haberdar oldukları, TEGV’i seçmelerindeki nedenler, gönüllülerin ve şube yöneticisinin verdikleri hizmet konusunda eğitimlerinin olup olmadıkları, verilen hizmeti yeterli görüp görmedikleri, haftanın kaç saati hizmet verdikleri, TEGV’e verdikleri hizmet dışında başka bir işte çalışıp çalışmadıkları, çocuklarla iletişim kurma konusunda sorunlarının olup olmadığı, çevrelerinin TEGV’de gönüllü olmalarına nasıl baktıkları, gönüllü sayısını arttırmak için ne gibi halkla ilişkiler faaliyetlerinin yapılması gerektiği soruları sorulmuştur. *

TEGV’in Bakırköy şubesinde 5 Aralık 2016 tarihinde yapılan görüşmelerden sonra yine aynı şubedeki ortam ve genel yapının gözlemi aynı tarihte yapılmıştır. Bakırköy şubesindeki öğrencilerin eğitim gördükleri, etkinlikler yaptıkları alanlara gidilmiş ve gözlem yapılmıştır. Öncelikle ders verilen sınıfların alan olarak yeterli olduğu ve öğrenciler için uygun olduğu görülmüştür. Bilgisayar odasındaki yeterli malzemenin ve öğrencilerin gelişimi için yeterli teknolojinin kullanıldığı diğer bir çıkarılması gereken sonuçtur. Kütüphane, çok amaçlı salon ve spor faaliyetlerinin yapıldığı yerlerdeki temiz ortam ve düzen, öğrenciler için çok iyi bir eğitim alanı oluşturmuştur. Yapılan her etkinliğin gönüllülerin eşliğinde gerçekleştirilmesi, öğrenciler için hem güvenli bir ortamda eğitim görmelerini hem de özgüven kazanmalarını sağlamaktadır.

-
1. *TEGV’in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?
  2. TEGV’i seçmenizdeki neden nedir?
  3. Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?
  4. Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü ve saatinde hizmet veriyorsunuz?
  5. Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?
  6. Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?
  7. Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV’in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?
  8. Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?
  9. Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?
  10. Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

4.2.3. TEGV Yöneticileri ve Halkla İlişkiler

4.2.3.1. TEGV ile İlk Tanışma

TEGV yöneticileri bu sivil toplum örgütüyle, ya bir arkadaşından duyarak ya da bu örgütle ilgili çalışma yaparken tanışmışlardır. Daha öncesinde TEGV’i hiç duymadığını ifade eden TEGV Bakırköy Şube Yöneticisi Gönül Orhan, şunları ifade etmiştir: “Eşimin işi nedeniyle Van’a tayin olmuştuk. Orada devlet tiyatrosunda çalışırken bir arkadaşım TEGV’de gönüllüydü. O, bana böyle bir vakfın olduğundan bahsetti. Bende gidip gönüllü oldum. İki ay gönüllülük yaptıktan sonra vakfın çalışanı oldum.” (Gönül Orhan’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme). Bu konuda Gönül Orhan yalnız olmayıp TEGV’e gelen gönüllüler, bağışçılar, çocuklar genelde tavsiyelerle TEGV’e ilk adımını atmaktadır.

TNC İletişim ile TEGV yapılan bir kampanya sayesinde bir araya gelmiştir. Bu kampanyanın halkla ilişkiler çalışmalarını TNC İletişim üstlenmiştir. Söz konusu kampanya “Hiç Bana Sordunuz mu?” kampanyasıdır. Bu çalışmanın iletişim faaliyetlerini gerçekleştiren TNC İletişim Halkla İlişkiler Sorumlusu Berkay Kundakçı ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

TNC İletişim Danışmanlığı; Sabah Grubu, Doğan Medya Holding, Bağımsız Gazeteciler A.Ş vb. şeklindeki Türkiye’nin büyük medya kuruluşlarının kaynağı olarak görülen reklam satış ve pazarlama, sponsorluklar, promosyon departmanlarında uzun yıllar çeşitli kademelerde görev almış, üst düzey yöneticilik yapmış Nurhayat Coşkun tarafından kurulmuştur (<http://www.tnciletisim.com.tr>).

TNC İletişim Danışmanlığı, kurumsal iletişim, stratejik danışmanlık, medya ilişkileri, pazarlama doğrultusundaki halkla ilişkiler çalışmaları ve kriz yönetimi gibi alanlarda aktif olarak faaliyet gösteren bir iletişim şirkettir (<http://www.tnciletisim.com.tr>).

TNC İletişim Danışmanlığı, faaliyetleri sebebiyle sürekli olarak STK’ları takip etmektedir. Bu kapsamda TEGV’den haberdar olan TNC İletişim Danışmanlığı, TEGV ile işbirliği içine girmiştir. TEGV’in medya ilişkilerini yönetmeye başlamıştır. Bu konuyla alakalı Berkay Kundakçı şunları ifade etmektedir (Berkay Kundakçı’yla 16.12.2016 tarihinde yapılan görüşme):

“Ajans olarak da STK’ları sürekli takip ettiğimizden, elbette ki faaliyetlerinden yüzeysel anlamda haberdardık. Bu bağlamda oluşan iletişim sayesinde Eylül ayında birlikte çalışmaya başladık.”

Bu kapsamda değerlendirildiğinde, TNC İletişim Danışmanlığı, kampanya öncesinde yüzeysel olarak tanıdığı TEGV’den, kampanya sayesinde daha detaylı haberdar olmuştur. TNC İletişim Danışmanlığı bu kampanyada TEGV’in; reklam çalışmaları, tanıtım faaliyetleri, basın bültenleri, basın toplantıları, görüşmeler, yüz yüze ilişkiler gibi halkla ilişkiler faaliyetlerini üstlenmiştir.

4.2.3.2. TEGV’in Tanınırlığı

TEGV’de yapılan halkla ilişkiler çalışmalarından en önemlisi ve en etkilisi yüz yüze iletişim yoluyla yapılan ikna çalışmalarıdır. TEGV’den olumlu olarak bahseden bir kişi karşısındakini de TEGV’le ilgili genel olarak güven konusunda telkin etmiş olmaktadır.

TEGV yöneticileriyle yapılan görüşmelere bakıldığında bazılarının daha önceden hiç duymadığı, bazılarının da yapmış olduğu çalışmalar ışığında bilgi edindiği ve tanıdığı görülmektedir. Gönül Orhan “TEGV’in ismini arkadaşımın beni haberdar etmesiyle öğrendim. Onun öncesinde ise hiç duymamıştım ve böyle bir farkındalığım da yoktu.” diyerek daha önce hiç tanımadığını ifade etmektedir (Gönül Orhan’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme). Ancak Berkay Kundakçı “Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı’nı uzun yıllardan beri kişisel olarak biliyorum.” ifadesinde bulunarak daha önce tanıdığını ve bildiğini göstermiştir (Berkay Kundakçı’yla 16.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

TEGV yapmış olduğu kampanyalar, sosyal sorumluluk projeleri ve kendini topluma tanıtımıyla toplumun güvenini kazanmıştır. Yapmış oldukları yüz yüze iletişim çalışmaları, vermiş oldukları eğitimler, reklamlar ve yapmış olduğu kampanyalar gönüllü sayısını artırmıştır. Yapılan bu çalışmalar TEGV’in tanınırlığını sağlamış bu da beraberinde toplumun TEGV’e olan ilgisini arttırmıştır. Çizelge.1’e bakıldığında, 2012 yılı ile 2013 yılı arasında gönüllü sayısındaki artış göze çarpmaktadır. Ancak 2013’ten itibaren bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Çizelge 4.1: Yıllara Göre Gönüllü Sayısı

Yıl	2012	2013	2014	2015	2016
G. Sayısı	8.919	9.400	8.302	7.515	7.468

Kaynak: <http://www.tegv.org>

4.2.3.3. TEGV'in Halkla İlişkiler Faaliyetleri ve Stratejileri

TEGV'in Genel Merkezinde Kurumsal İletişim Uzmanı olan Serdar Erdoğan TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerini 4 ana başlık altında toplamıştır.

İlk olarak özel gün faaliyetleri göze çarpmaktadır. Örneğin, özel gün ve haftalar için TEGV, "özel gün kartları" adı altında kartlar çıkarmıştır. İnsanlar bu kartlardan alarak hem TEGV'e bağış yapmakta, hem de yakınlarına bu kartlardan göndererek TEGV'in bir nevi reklamını yapmaktadırlar. Bu kartlardan da örnek verilecek olursa "Hoş Geldin Bebek Kartı, Geçmiş Olsun Kartı" olarak verilebilir (Serdar Erdoğan'la 24.02.2017 tarihinde yapılan görüşme).

İkinci olarak sponsor ilişki yönetimi gösterilmektedir. TEGV'in ayakta durmasını sağlayan bağışçıları ve sponsorlarıdır. Belirli faaliyetlerde sponsorlar belirli görevleri üstlenerek gönüllük esaslı çalışırlar. Böylelikle sponsorlar sayesinde etkinlik daha fazla kişiye ulaşmış olmaktadır (Serdar Erdoğan'la 24.02.2017 tarihinde yapılan görüşme).

Bir sonraki başlık ise düzenli pr yönetimidir. Düzenli pr yönetimi, projelerin düzenli olarak yönetilmesi anlamındadır. Belirli bir düzen içinde bir faaliyet gerçekleştirilir ve görevler etkin dağıtılırsa söz konusu faaliyet o kadar amacında ilerlemektedir. Buna örnek olarak yine "Hiç Bana Sordunuz mu?" etkinliği gösterilebilmektedir. Belirli bir düzende yürütülen çalışma birçok kişiye ulaşma başarısı göstermiştir (Serdar Erdoğan'la 24.02.2017 tarihinde yapılan görüşme).

Son olarak yerel medya ilişkileridir. Yerel medya ilişkileri ile anlatılmak istenen, yapılan çalışmaların yerel medya yoluyla topluma yansıtılmasıdır. Böylelikle yapılan çalışma birçok kişiye ulaşmış olmakta ve çalışma ile ilgili birçok olumlu dönüş alınabilmektedir (Serdar Erdoğan'la 24.02.2017 tarihinde yapılan görüşme).

Bu görüşmeden çıkarılan bir diğer sonuç TEGV'in halkla ilişkiler çalışmalarında önemsenen şey güzel bir görüntü ile anlatılmak istenen mesajın iyi bir dille

aktarılması ve bu mesajı en etkin araçlarla iletilmesidir. Böylelikle daha geniş bir yelpazeyi kapsayacağı düşünülmektedir.

4.2.3.4. TEGV ve Sosyal Medya

TEGV'in günümüzün popüler ortamı olarak görülen sosyal medya ortamında da belli başlı çalışmaları mevcuttur. Sosyal medya hesaplarından daha çok kişiye ulaşmaya çalışan ve bu ortamda da duyurularını gerçekleştiren TEGV'in, sosyal medyayı kullanma amacı genel olarak faaliyetlerini daha fazla kişiye duyurarak daha fazla farkındalık sağlamak ve kampanyalarını da aynı şekilde duyurarak daha fazla kuruluş maksatlarını gerçekleştirebilmektir.

TEGV'in sosyal medya üzerinde 4 farklı ortamda hesabı bulunmaktadır. Bunlar: Facebook, Twitter, Instagram ve Youtube'tur. En aktif olduğu sosyal medya Twitter iken¹ en az aktif olduğu ise Youtube'tur.² En çok kişiye ulaştığı mecra ise Facebook'tur.³ Instagram'da da oldukça aktif olduğu görülen TEGV'in⁴ buralardan kampanyalarını iyi bir şekilde duyurduğu açıkça görülmektedir.

Kampanyalarını da sosyal medya ortamında duyurmakta olan TEGV'in, örnek verilecek olursa; "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasını iyi bir şekilde duyurmuş ve hedef kitlelerine ulaştırmıştır.⁵

4.2.3.5. TEGV'in Kampanyalarına Bir Örnek Olarak "Hiç Bana Sordunuz mu?" Kampanyası

TNC İletişim ile TEGV "Hiç Bana Sordunuz Mu?" kampanyası sayesinde bir araya gelmiştir. TNC İletişim bu kampanyada TEGV'in halkla ilişkiler çalışmalarını üstlenmiştir.

"Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyası ile birlikte çocukların yeteneklerine göre eğitim verilmesini isteyen TEGV; ezberci eğitim yerine, nitelikli eğitimin gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Bununla alakalı olarak da TNC İletişim Danışmanlığı ile işbirliği yapan TEGV, ilk olarak kampanyayı dergilerde yayınlamış olup daha sonra da televizyon kanallarında reklam çalışmaları yaparak insanlara duyurmuştur.

---

¹ Bkz. EK.22

² Bkz. EK.23

³ Bkz. EK.24

⁴ Bkz. EK.25

⁵ Bkz. Ek.26

Söz konusu kampanyanın hazırlanışı bütünüyle TEGV'e aittir. Ancak kampanyanın gelişim sürecinde TNC İletişim de bu sürece dahil olmuştur. Kampanya ilk olarak dergilere ilanlar verilmesi ile duyurulmuştur. Daha sonrasında TV'lerde reklam çalışmaları ile topluma iletilmiştir. Bununla ilgili olarak Berkay Kundakçı; "Aslında, kampanyanın yaratılışı, hazırlanışı tamamen TEGV bünyesinde gerçekleşti. Sanırım biz sadece kampanyanın gelişimi konusunda varız. Bu da kampanyanın duyurulması, hedef kitlelere doğrudan ulaşılması ve medya bağlantılarının kurulması ile ilgili. Kampanya başladığında ilk olarak dergilerde ilan vermekle başladık. Bunun sonrasında TV'lerde de gösterime girecek..." demiştir (Berkay Kundakçı'yla 16.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Söz konusu kampanyanın duyurulmasında amaçlanan; TEGV'e olumlu dönüşlerin olması, daha çok bağışçının kazandırılması, daha çok gönüllünün katılımının sağlanması ve en önemlisi ise çocukların eğitimine katkı sağlamaktır. Berkay Kundakçı bu konuyla ilgili olarak "Hedefimiz tabi ki öncelikli olarak TEGV yararına olumlu geri dönüşlerin olması. Gerçekten birer gönüllü olarak çalıştığımız için tek istediğimiz, gülen çocuk yüzleri görebilmek. Daha fazla gönüllünün TEGV'e katılmasını istiyoruz. Ayrıca bağış oranlarının artmasını da hedeflemekteyiz." sözlerini kullanmıştır (Berkay Kundakçı'yla 16.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

TEGV'in "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasıyla ilgili hedefi; çocukların yeteneklerini ortaya çıkarmak, onların kendilerini ifade etmelerini sağlamak ve onlara özgüven kazandırmaktır. Ayrıca sosyal/duygusal becerilerini geliştirmek, empati yeteneği kazandırmak ve takım çalışmasına yatkın hale getirmektir. Sonuç olarak bütün bu kazanımlar, çocuklarımızın akademik başarılarını olumlu yönde etkileyecek ve daha özgüvenli bireyler olmalarını sağlayacaktır (Serdar Erdoğan ile 24.02.2017 tarihinde yapılan görüşme).

TEGV kampanyasının duyurulmasında billboardları ve ulusal medyayı kullanmıştır. Bu sayede herkesin kampanyadan haberdar olması amaçlanmıştır.

4.2.3.6. TEGV ve Medya İlişkileri

TEGV gibi bir kurumun medya ilişkilerine önem verdiği açıktır. TEGV zaman zaman kampanyalar yapmaktadır. Yaptığı en son çalışmada, kampanyanın medya ilişkileri için profesyonel bir pr ajansı olan TNC İletişim Danışmanlığı ile anlaşmışlardır. TNC İletişim Danışmanlığı bu kampanya da, TEGV adına; reklam

çalışmaları, tanıtım faaliyetleri, basın bültenleri, basın toplantıları, basın ve yönetici yemekleri, röportajlar, ziyaretler, yüz yüze ilişkiler ve raporlama faaliyetleri gibi çalışmaları yürütmektedir. Bunun sonucunda da yapılan bu faaliyetler sayesinde kampanyanın farkındalığı artmış, kampanyanın amacına yönelik potansiyel beklenti karşılanmıştır.

4.2.3.7. TEGV ve Bağışçı İlişkileri

TEGV bağışçı kazanabilmek açısından çok sayıda kampanya, program, duyuru vb. şeyler yapmaktadır. TEGV'e bağış yapmak demek çok sayıda çocuğun eğitimine katkıda bulunmak demektir. Bu nedenle TEGV, bağışçılarıyla her zaman etkileşim içindedir (<http://www.tegv.org>).

TEGV'e bağış yapmanın çok sayıda yolu bulunmaktadır. Yapılan kampanyalara katılmak, SMS ve bankacılık işlemi ile maddi destek vermek, TEGV'in yapmış olduğu ürünlerden satın almak bunlardan bazılarıdır (<http://www.tegv.org>).

TEGV, her yıl faaliyet raporu yayınlamakta ve bu faaliyet raporlarında bağışçılarından söz etmektedir. Her fırsatta bağışçılarına teşekkür eden ve sponsorlarının reklamını yapan TEGV, bağışçı ilişkilerini iyi düzeyde tuttuğu düşünülmektedir.

4.2.4. TEGV ve Gönüllülerin Çalışmaları

4.2.4.1. Gönüllülerin TEGV ile Tanışmaları ve Seçme Nedenleri

Gönüllülerle yapılan konuşmalar arasında genellikle bireyler TEGV'i çevre faktörü, yüz yüze iletişim yoluyla tanımışlardır. Aynı zamanda TEGV'de çalışanlar ve gönüllülerin referansı aracılığıyla da TEGV'e katılmak mümkündür. TEGV genellikle kendini sosyal medya, reklam projeleri, sosyal sorumluluk projeleri ve kampanyalar yardımıyla tanıtmıştır. Bununla beraber gerekli olan gelişmeleri, yaklaşan kampanyaları kendi web sitesi üzerinden yayınlamaktadır.

Gönüllüler, şube sayısının artırılmasını TEGV'in kendini insanlara tanıtmasında çok önemli bir faktörde yer alacağını düşünmektedir. TEGV'e katılan 10 gönüllüden 8'i arkadaşlarının referansı ile 1'i aile ve çevre geri kalan 1' ise sosyal medya tarafından haberdar olmuş ve TEGV'e katılmıştır. Buna örnek olarak Cansu Çekin şunları ifade etmiştir "...Arkadaşım burada gönüllüydü. Kendisiyle konuştum ve gönüllü olmak amacıyla kuruma geldim. Özellikle aracı arkadaş olursa ikna daha kolay oluyor. Çünkü bilgisayardan, sosyal medyadan emin olamıyoruz ama kendi yakınımızda

görünce bunun daha çok yapılabilirliği artıyor.” (Cansu Çekin’le 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Berna Sönmez TEGV ile nasıl tanıştığı ve gönüllü olmaya karar verdiğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Ben, 3 sene önce emekli oldum. Zaten böyle bir gönüllülük çalışmasının içinde yer almak istiyor ve araştırmalar yapıyordum. Tesadüfen TEGV’de çalışan bir arkadaşımın sayesinde haberdar oldum. O da benim gibi emekli öğretmendi. Aynı zamanda TEGV’in bünyesinde çalışmaktaydı. Bende çocukları çok sevdiğim için TEGV’i tercih ettim.” (Berna Sönmez’le 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerden Kübra Karakaş, daha önceden haberdar olduğu TEGV’in, sosyal medyada açmış olduğu gönüllülük başvuruları sayesinde bu kuruma katılmıştır. Bunu da şu sözlerle ifade etmiştir:” TEGV ile ilk tanışmam; öğretmenim sayesinde, 4.sınıfta olmuştu. Daha sonra TEGV’in sosyal medya hesaplarını takip ettim. ‘Gönüllü başvuruları başladı’ haberini görünce gidip başvurumu gerçekleştirdim.” (Kübra Karakaş’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Gönüllülerden Zeynep Korkmaz ise daha önce çocuk olarak bulunduğu TEGV’de şimdilerde eğitimci olarak çalışmaktadır. Kendisi TEGV ile tanışmasını şu sözlerle anlatmaktadır. ” 2001 yılında 11 yaşındayken, ailemin yönlendirmesiyle TEGV’de öğrenci olarak bulundum.” (Zeynep Korkmaz’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Çizelge 4.2. Gönüllülerin TEGV’le Tanışması

Kişi	Referans (Öneri)	Aile ve Çevre	Sosyal Medya
G1	X		
G2	X		
G3	X		
G4	X		
G5			X
G6	X		
G7	X		
G8	X		

G9	X		
G10		X	

Çizelge 4.3. Gönüllülerin Gönüllü Kazandırması

Kişi	Kazandırdı	Kazandırmadı
G1	X	
G2	X	
G3		X
G4	X	
G5		X
G6		X
G7	X	
G8	X	
G9		X
G10	X	

Gönüllü bireyler genel olarak vakfa bir arkadaşının aracılığı ile katılmışlardır. Gerek arkadaşlarının yaptığı yüz yüze ikna yöntemleri gerek TEGV'in kitle iletişim araçları aracılığıyla yaptığı kampanyalar; gönüllülerin vakfa olan güvenini sağlamıştır. Bu da zamanla vakfın kalıcılığını ve başarısını önemli ölçüde etkilemiştir.

Çizelge 2'de görüldüğü gibi görüşme yapılan her 10 gönüllüden 8'i arkadaşlarının aracılığıyla TEGV katılmışlardır. TEGV'e katılan gönüllüler de Çizelge 3 de görüldüğü gibi yeni gönüllüler kazandırmıştır.

4.2.4.2. Gönüllüler ve Gönüllü Eğitimi

TEGV'de tüm etkinlikler gönüllülerin desteğiyle yapılmaktadır. Türkiye'deki çocukların herhangi bir ayırım gözetmeksizin umutlarını gerçekleştirme hakkına

inanmış olan TEGV gönüllüleri, tüm birikimlerini çocuklara aktararak çocukların yetişmesine katkı sağlamaktadır (<https://tegv.org/>).

TEGV gönüllüleri ayrıca aktif ve sorumlu yurttaşlık örneği göstererek toplumsal duyarlılık düzeyinin yükselmesine de katkı sağlamaktadır. Gönüllüler toplum için yararlı projeler içinde görev alarak ve kendi projelerini de gerçekleştirerek sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir (<http://www.tegv.org>).

TEGV gönüllülerini uzun soluklu çalışma ortakları olarak görmektedir. Bu sayede TEGV-gönüllü ilişkisi de iyi bir düzeye çıkmaktadır. TEGV’de gönüllü olabilmek için (tegv.org);

- 18 yaşını doldurmak,
- En az lise mezunu olmak,
- TEGV’in amaç, vizyon ve misyonunu benimsemiş olmak,
- TEGV’in faaliyetlerine katkı sağlayabilecek eğitim, meslek ve karaktere sahip olmaktır.

TEGV’de gönüllü olarak hizmet veren bireyler, her ne kadar verdikleri eğitim ile alakalı bölümler de eğitim görseler de TEGV’in kendi bünyesindeki temel gönüllülük eğitimine katılmak zorundadırlar. Eğitim sonucunda yeterli görülen bireyler TEGV bünyesinde gönüllü olarak hizmet verebilmektedirler.

Gönüllüler TEGV’de almış oldukları temel gönüllülük eğitimini genel olarak yeterli bulmaktadırlar. Buna örnek olarak Cansu Çekin’in bu eğitim ile alakalı sözleri şu şekildedir (Cansu Çekin’le 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme):

“TEGV’de aldığım temel gönüllülük eğitimini genel olarak başarılı buluyorum. Bu eğitimin sadece TEGV’de gönüllü olmak için değil, kendine bir şeyler katmak isteyen herkesin alması gerektiğini düşünüyorum.”

TEGV’e hizmet veren gönüllüler ile yapılan görüşmeler sonunda, kendilerine gönüllü kazandırabilmek için önerileri olup olmadığını sorduk. Çizelge 4’e bakıldığında; gönüllülerle yapılan görüşme de en çok gönüllü kazandırma konusunda önerilen yöntem, seminer verilmesidir. Daha sonrasında ise sosyal medyaya daha çok önem verilmesidir. TEGV’de genel anlamda yeni katılan gönüllüler, öneri yani yüz yüze iletişim yoluyla geldiğinden dolayı, bu yöntemin yeterli olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle bu yöntem çok fazla önerilmemiştir. Ancak sosyal

medya da eksiklik görüldüğünden dolayı, çok fazla sosyal medyanın önem verilmesi cevabıyla karşı karşıya kalınmıştır.

Yapılan görüşmelerde gönüllülüğün, tamamen kendini yetiştirmekle ve geliştirmekle alakası olduğunu savunan gönüllüler; bununla ilgili olarak insanlara daha çok seminer veya ders verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bununla ilgili “...en önemli husus olan gönüllülüğün farkındalığının oluşturulması gerekmektedir. Tabii bu durum ilk önce insanın kendisiyle alakalı olan bir şey. Yani, bu konuyla alakalı sosyal medya ve televizyonda bir şeyler yapılırsa bile ben yine de gönüllülüğün insanın kendisiyle alakalı olduğunu düşünüyorum.” ifadesini kullanan Hazal Timurkaynak, öneri olarak da üniversitede bununla ilgili derslerin verilmesi gerektiğini düşünmektedir (Hazal Timurkaynak’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Çizelge 4.4. Gönüllü Kazandırmak İçin Yapılan Öneriler

Kişi	Seminer/Ders	Sosyal Medya	Öneri
G1	X		
G2	X		
G3		X	
G4	X		
G5	X		
G6		X	
G7			X
G8		X	
G9	X		
G10		X	

4.2.4.3. Gönüllüler Gözünden TEGV Eğitim Politikası

TEGV eğitim politikalarını çocuklara ulaşabilme doğrultusunda oluşturmaktadır. Berna Sönmez yapılan görüşmede “TEGV, çocuklara desteği amaçlıyor ve ben de buna ulaştığımı düşünüyorum. Ayrıca yaptığım işten keyif alıyorum. Eksikleri varsa bunu kendilerine iletiyorum.” demiştir (Berna Sönmez’le 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme). Gönüllülerle yapılan görüşmelere göre TEGV’in eğitim politikası amacı doğrultusunda yeterli görülmektedir. Çok sayıda çocuğa ulaşabilen, bir o kadar da gönüllü ve bağışçı desteğini arkasına alabilen TEGV, eğitim politikası sayesinde çocukların yüzünü güldürebildiği, bilinçli gençler yetiştirebildiği, toplum duyarlılığını arttırabildiği düşünülmektedir.

Ayrıca bazı gönüllüler bununla ilgili olarak öneriler sunmuştur. Örneğin Hazal Timurkaynak “Buradaki eğitimi ve buranın sistemini yeterli buluyorum. Ancak özellikle daha çok gönüllü olursa buradaki eğitimin aksamaması için daha faydalı olur diye düşünüyorum. Mesela ben haftanın bir günü gelebiliyorum ve benim gelemediğim günler de doğal olarak başka gönüllülere ihtiyaç oluyor. Bu yüzden gönüllü sayımızı artırırsak verdiğimiz eğitim de aksamamış olur.” ifadelerini kullanmıştır (Hazal Timurkaynak’la 05.12.2017 tarihinde yapılan görüşme). Diğer bir örnek ise; Kübra Karakaş’ın ifadeleridir: “Çok fazla çocuğa ulaşıyoruz ancak; birçok kişinin hâlâ TEGV'den haberi yok. Bunun için de kamu spotları arttırılabilir. Ya da her okula ulaşamıyoruz. Örneğin; Arnavutköy’de bir okul var ama okulu buraya taşıyamıyoruz. Onların yanına giderek destek verebiliriz diye düşünüyorum.” (Kübra Karakaş’la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme). Buradan çıkarılacak en iyi sonuç; TEGV’in eğitim politikası yeterlidir ancak; eğitimin aksamaması adına gönüllü sayısının arttırılması ve yapılan çalışmalara devam edilmesi gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili yapılan görüşmeler ışığında; Çizelge 5’te gönüllülerin TEGV’in eğitim politikasının yeterliliği hakkındaki düşünceleri bulunmaktadır. Çizelge 5’e göre görüşme yapılan 10 gönüllüden 6’sı TEGV’in eğitim politikasını yeterli bulurken; 4’ü yeterli ancak geliştirilebilir düşüncesini savunmuştur. Yeterli ancak geliştirilebilir diyen gönüllüler bazı öneriler de sunmuştur.

Çizelge 4.5. Gönüllüler Açısından TEGV'in Eğitim Politikasının Yeterliliği

Kişi	Yeterli	Yeterli ancak geliştirilebilir
G1		X
G2	X	
G3	X	
G4		X
G5		X
G6		X
G7	X	
G8	X	
G9	X	
G10	X	

Gönüllülerle görüşmelerden çıkarılan eğitim politikaları önerileri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- ✓ Daha çok tanıtım yapmak,
- ✓ Daha fazla sosyal medya başta olmak üzere medya organlarından yararlanmak,
- ✓ Daha çok şube açmak.

4.2.4.4. Gönüllülük ve Çocuklarla İletişim

TEGV'de gönüllüler ve çocuklar arasındaki iletişim oldukça büyük bir öneme sahiptir. Bunun nedeni, TEGV bir eğitim vakfıdır. Çok sayıda çocuğa eğitimler vermektedir. Bunu da gönüllüler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Gönüllülerin çocuklarla aralarındaki iletişimin iyi olması, eğitimin kalitesine de etki edecektir. Çocuklarla iyi iletişim içerisinde olan gönüllüler, hem eğitim kalitesinin iyi düzeyde olmasına etki etmekte, hem de iyi bir reklamın olmasını sağlamaktadır.

Yapılan görüşmeler incelendiğinde gönüllüler, çocuklarla çok fazla iletişim sorunu yaşamamaktadır. Genel anlamda, gönüllülük sürecinin ilk başlarında, tecrübesizlikten kaynaklı birkaç sorun yaşansa da bunu alınan eğitimler sayesinde çözmektedirler. Ayrıca gönüllü olan bireyler iletişim konusunda altyapıya sahip olan kişiler olmaktadır.

Berna Sönmez "... ilk derse girdiğiniz anda daha bir tecrübesiz oluyorsunuz. Ama her şeyin başı sevgidir. Sevgiyle, anlayışla çözüyoruz..." diyerek, gönüllülerin ilk anlarda birtakım sorunlar yaşadığını ifade etmiştir. Ancak bu sorunların büyük bir sorunu teşkil etmediğini, sevgi ve anlayışla çözülebildiğini yine ifadelerinden anlamak mümkündür (Berna Sönmez'le 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme).

Hazal Timurkaynak ise bu konuyla alakalı "İlk başlarda çok sabırlı değildir. Fakat burası bana sabırlı olmayı öğretti. Burada çocuklarla tabii ki sorunlarımız oluyor. Bu sorunları da aldığımız eğitimlerle çözmeye çalışıyoruz." diyerek, alınan eğitimlerin ne derece iletişim konusunda önemli olduğunu göstermiştir (Hazal Timurkaynak'la 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşme). Gönüllülere verilen eğitimlerin çocuklarla iletişim konusunda da işe yarar nitelikte olduğu bu ifadelerden anlaşılmaktadır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sivil toplumun tarihsel gelişimine baktığımız zaman, Antik Yunan'dan itibaren ortaya çıktığını görmekteyiz. Ancak sivil toplumun modern anlamdaki yapısını alması, demokrasinin de modern anlamda gelişimine paralel bir şekilde gerçekleşmiştir. Çünkü, modern anlamda gelişimi ile birlikte demokrasinin; toplumdaki farklılığı ve çeşitliliği sosyal, siyasal ve ekonomik gibi birçok alana aktarmaya izin veren yapısının olması sivil topluma da yaşama olanağı vermektedir.

Sivil toplumun özgür bir şekilde örgütlenebilmesi ve faaliyetlerini gerçekleştirmesi yine demokrasi kültüründeki; farklılıklarını bir arada yaşatabilme, hukukun ve özgür iradenin üstünlüğü ile yakından ilişkilidir. Bu ilişkinin nedeni ise; insanların seçim hakkı sayesinde beğenmedikleri değiştirebilme, kendi kendilerini yönetebilme, özgür bir şekilde örgütlenebilme imkânlarını yalnız demokrasi kültürünün vermiş olmasından kaynaklanmaktadır. Yani demokrasinin gelişim göstermesi, sivil toplumun da gelişim göstermesini sağlamakta ve bu da sivil toplumun gelişiminin demokrasinin var olabilmesi açısından sivil toplum örgütlerinin yerinin oldukça önemli bir konuma getirmektedir. Sivil toplum örgütleri ise bunların daha iyi oluşabilmesi açısından halkla ilişkiler çalışmalarından yararlanmaktadır.

Sivil toplum örgütleri hukukun üstünlüğü kapsamında, gönüllülük esaslı örgütlenmeler olduğu için devlet ve kamu kuruluşlarının dışında ayrı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da sivil toplum örgütlerinin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi ve faaliyetlerinin gerçekleştirebilmesi için özerk bir yapıda da olması gerektiğini karşımıza çıkarmaktadır. Sivil toplum örgütleri özellikle bu özerk yapısını koruduğu müddetçe hem demokrasinin işleyişi açısından hem de sağlıklı bir sivil toplum oluşması konusunda önemli bir işlevi yerine getirebilmektedir. Nitekim demokrasinin geliştiği ülkelerde devlet hukukun sınırları dâhilinde vatandaşlarına hizmet vermekte ve eşit muamele yapmaktadır. Dolayısıyla devletin herkese eşit mesafede durması, sivil toplum örgütleri arasında bir taraf tutmamasını ve sivil toplum örgütlerinin de devletle olan ilişkisinde mesafeli durması sağlanmaktadır.

Devlet yine bu sınırlılığı sivil toplumun var olduğu alanlarda (sosyal, siyasal, kültürel vb.) da koruyarak sivil toplumun alanını daraltmamış olur ve sağlıklı bir sivil toplumun oluşumunu da desteklemiş olur.

Sivil toplum örgütleri toplumla devlet arasındaki bağı kuran ve bu bağın var olmasını sağlayan bir oluşumdur. Sivil toplum örgütleri kendi içlerindeki çoğulcu yapı sayesinde, toplumun farklı kesimlerini, farklı düşüncelerini ve taleplerini barındırmaktadırlar. Bu sayede de sivil toplum örgütleri, toplumun birçok kesiminin beklentilerini söyleyebilmekte, şikâyetlerini ifade edebilmekte ve toplumla devlet arasında sağlıklı bir iletişim kurabilmede köprü vazifesi görmektedir.

Sivil toplum örgütleri açısından halkla ilişkiler faaliyetlerinin konumu özel sektör ve kamu sektöründe olduğu gibi oldukça önemli bir düzeydedir. Özellikle sivil toplum örgütleri hedef kamularıyla sağlıklı bir iletişim kurmada ve bu iletişimlerinde sürekliliklerini sağlamada, örgütsel faaliyetlerini yürütebilmede, toplumun devletle olan bağını oluşturabilmede ve kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmede halkla ilişkiler faaliyetlerine ihtiyaç duymaktadırlar.

Türkiye’de sivil toplum örgütü olarak çalışmalarını yürüten birçok kuruluş mevcuttur. Bunları; dernekler, vakıflar, meslek odaları, sendikalar, dijital aktivist hareketler şeklinde ayırmak mümkünken yine bu oluşumlar kendi içlerinde; çevre, sağlık, kültür, ekonomi, kadın hakları gibi çok sayıda alana ayrılmaktadır.

Sivil toplum örgütleri halkla ilişkiler faaliyetleri ile kendilerine gönüllü kazandırma, bağışçı kazandırma ve destek sağlama amacını gütmektedirler. Bu kapsamda her kurumda olduğu gibi sivil toplum örgütlerinde de halkla ilişkiler çalışmaları büyük bir önem arz etmektedir. Halkla ilişkiler çalışmaları, yüz yüze iletişim, ikna, kitle iletişim araçları, tanıtımlar (sosyal medya kampanyaları, broşürler vb.) vb. araçlarla yapılabilmektedir. Halkla ilişkiler faaliyetlerinde en göze çarpan yöntem ise yüz yüze iletişimdir. Yüz yüze konuşurken bir kişiyi ikna edebilmek, diğer yöntemlere nazaran daha kolay olmaktadır. Ancak bu diğer faaliyetlerin önemsiz olduğu anlamına gelmemektedir. Sosyal medya, televizyon vb. araçları etkin kullanan kuruluşlarda amaçlarına ulaşabilmektedir. Bunları bir düzen içinde ve etkin kullanmak önemlidir.

TEGV görüşmeleri kapsamında toplamda 13 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler şu anki halkla ilişkiler çalışmalarının düzeyini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın örneklemini olarak belirlenen sivil toplum örgütü TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı)'dır. TEGV çocukların daha etkin bir öğrenim hayatı geçirmesini sağlamak ve daha aktif bir toplum yetiştirebilmek amacıyla kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür. TEGV'in eğitim politikası bu anlamda genel olarak yeterli görülmektedir. Yapılan görüşmeler ışığında oluşturulan Çizelge 5'e bakıldığında; görüşme yapılan 10 gönüllüden 6'sı, TEGV'i bu konuda yeterli bulmaktadır. Diğer 4 gönüllü ise yeterli görmekte ancak bazı çalışmalarla daha da iyi bir noktaya ulaşacağını savunmaktadır.

Söz konusu görüşmeler ışığında ulaşılan ilk sonuç halkla ilişkiler çalışmalarının bir kuruluş açısından ne derece önemli olduğudur. Halkla ilişkiler çalışmaları ile toplumla iç içe olan kuruluşlar, belirli faaliyetler göstererek kendisinin toplum içinde yer edinmesini sağlamaktadırlar.

TEGV de diğer kuruluşlar gibi belirli halkla ilişkiler çalışmaları yapmaktadır. Elde edilen bulgulara göre en önemlisi yüz yüze iletişim yöntemidir. Yapılan görüşmelere göre gönüllüler çoğunlukla bir öneri ya da ikna çalışması ile TEGV'e dâhil olmuşlardır. Ayrıca broşür dağıtma, ilgili kurumlara bilgi verme vb. çalışmalarda yüz yüze iletişim hususuna girmektedir.

Yapılan görüşmelerden elde edilen sonuca göre; TEGV'e dâhil olan gönüllüler genel olarak önerilerle katılım göstermektedirler. Çizelge 2'de de görüldüğü üzere, görüşme yapılan 10 gönüllüden 8'i öneri sayesinde TEGV'le tanışmıştır. Bunun haricinde sosyal medya, aile ve çevre faktörü de bu konuda etkili olmuştur. Ayrıca Çizelge 3'de de görüldüğü üzere; görüşme yapılan gönüllüler yüz yüze iletişim yoluyla çok sayıda gönüllü kazandırmıştır. Genel anlamda oranlayacak olursak 10 gönüllüden 6'sı bu sayede gönüllü kazandırmıştır. Bu da bize gösteriyor ki; özellikle sivil toplum örgütleri için gönüllüler halkla ilişkiler faaliyetlerinde stratejik bir yerdedirler. Bunun sebebi ise; gönüllüler gönüllü oldukları örgütlerin mesajını iyi bir şekilde anlayan ve bu mesajı topluma duyurmada yüz yüze iletişim yoluyla sözel bir biçimde aktaran kişilerdir. Bu bakımdan gönüllüler eğer gönüllü oldukları sivil toplum örgütünün amacını, mesajını ve hedef kitlesinin iyi bir şekilde analiz etmişlerse bu durumu halkla ilişkiler çalışmaları açısından çok iyi kullanabilmektedirler.

TEGV ayrıca basınla da iç içe çalışmaktadır. Basına bilgi verme, basın toplantıları yapma gibi çalışmalar yapan TEGV, etkinliklerini bu alanda profesyonel anlamda aktif bir şekilde çalışan halkla ilişkiler ajansları ile de gerçekleştirmektedirler. TEGV'in basınla ilişkisini düzenleyen halkla ilişkiler ajansları, örgütün amaçlarını, daha çok kişiye ulaşmalarını, kamuda daha çok görünür olmalarını sağlamaktadırlar. TNC iletişim danışmanlığında halkla ilişkiler sorumlusu olan Berkay Kundakçı ile yapılan görüşmede de bunu görmekteyiz. TEGV'in "Hiç Bana Sordunuz mu?" kampanyasında medya ilişkilerini yöneten TNC iletişim danışmanlığı TEGV adına; reklam çalışmaları, tanıtım faaliyetleri, basın bültenleri, basın toplantıları, basın ve yönetici yemekleri, röportajlar, ziyaretler, yüz yüze ilişkiler ve raporlama faaliyetleri gibi çalışmaları yürütmüşlerdir. Dolayısıyla yapılan bu faaliyetler sayesinde kampanyanın farkındalığı artmış, kampanyanın amacına yönelik potansiyel beklenti karşılanmış ve kampanya kamuoyunda görünür kılınmıştır.

Yapılan görüşmelere göre sosyal medya üzerinden TEGV hakkında bilgi sahibi olan kişiler de bulunmaktadır. Gönüllülerden bazıları bu sayede TEGV ile tanışmıştır. Ancak bu sayının diğer yöntemlere göre düşük olması TEGV'in sosyal medya üzerinde daha da yoğunlaşması gerektiğini göstermektedir.

Çizelge 4'e bakıldığında; daha fazla gönüllü kazandırmak için sosyal medyaya önem verilmesi gerekmektedir. Gönüllüler açısından, seminerler verilmesi ve sosyal medyaya önem verilmesi daha fazla gönüllü kazandırmada yardımcı birer etkidir. Görüşme yapılan 10 gönüllüden 5'i seminerlerin verilmesi 4'ü ise sosyal medyada aktif olmayı önermişlerdir.

TEGV'in tanıtım çalışmaları da mevcuttur. Bunlar birer reklam gibi işlemektedir. Sosyal medyada gerçekleştirilen kampanya ve tanıtımlar buna en büyük örnektir. Ancak yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre reklamdaki etkinlik yeterli görülmemektedir. Gönüllülere yöneltilen "TEGV reklamlarını gördünüz mü?" sorusuna verilen yanıtlar, reklamların yetersiz olduğu göstermektedir.

Yapılan araştırmadan elde edilen bulguya göre; TEGV'in bugüne kadar yapmış olduğu faaliyetlerde genellikle belirlenen hedeflere ulaşıldığı görülmektedir. Buradan çıkarılacak en önemli sonuç TEGV'in sistematik bir şekilde çalıştığı ve ayrıca halkla ilişkiler çalışmalarını istenilen seviyede tuttuğudur.

TEGV ayrıca bağış toplayabilmek ve daha fazla insana ulaşabilmek amacıyla bazı çalışmalar yürütmektedir. Buna verilebilecek en iyi örnek özel gün kartlarıdır.

Özel gün kartları sayesinde kişilere sevdikleri için kartlar sağlayan TEGV ayrıca kendi adlarının daha fazla kişiye ulaşmasını da sağlamaktadır. Bu çalışma da halkla ilişkiler çalışmasına örnek olarak gösterilebilmektedir.

TEGV'in bünyesindeki gönüllüler, çocuklarla iyi iletişim kurmak zorundadır. Bunun nedeni TEGV'in bir eğitim vakfı olmasının yanı sıra, daha kaliteli bir eğitim verebilmesi ve daha fazla kişiye ulaşabilmesidir. TEGV'e katılan gönüllülerin çocuklarla iyi bir iletişim içinde olması, gerek vakfın örgütsel işlevselliği gerekse dışarıdan yapılacak geri dönüşler ve halkla ilişkiler faaliyetleri açısından oldukça önemlidir. Yapılan görüşmelerden bu konuyla alakalı elde edilen sonuç; gönüllülerin ilk anlarında birtakım sorunlar yaşadığı ancak bunu aldıkları eğitim ve sevgiyle çözebildikleridir. Yaşanılan sorunlar çok büyük sorunlar olmayıp, çözümünde; alınan eğitim ve gönüllülerin kendi iletişim konusundaki altyapıları etkilidir. Böylelikle TEGV gönüllülerinin çocuklarla iletişimi iyi bir düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

TEGV'in yapılan araştırma itibarıyla görülen en büyük artışı gönüllülerin çevresindekilere gönüllü olmayı önermesidir. Gönüllüler de dâhil olmak üzere TEGV ile iç içe olan kişiler gönül rahatlığı ile TEGV'i başkalarına önerebilmekte ve bu sayede TEGV'in daha fazla kişi üstünde olumlu tutumlar yarattığı görülmektedir. Öneriler ve diğer halkla ilişkiler çalışmaları ile güçlü bir yapıda olan TEGV, faaliyetlerini istenilen rakamlara ulaştırabilmektedir.

Sonuç olarak TEGV'in halkla ilişkiler çalışmalarından en çok üstünde durduğu yüz yüze iletişim olup, diğer çalışmalara da faaliyetlerinde yer vermektedir. En çok öneri yoluyla gönüllü kazanmakta olan TEGV, yüz yüze iletişim ile kendilerine gönüllü kazandırmakta, ayrıca daha çok kişiye ulaşabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abay, A. R.** (2009). Sivil Toplum Ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma Ve Sivil Toplum Örgütleri, Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi.
- Akal, C. B.** (1990). Sivil Toplumun Tanrısı, Afa Yayınları, İstanbul.
- Akçeşme, F.** (2013). Sivil Toplum Ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Yeri, Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 4.
- Arklan, Ü. Ve Taşdemir, E.** Kurum İçi Halkla İlişkiler, Literatürk, İstanbul.
- Aslan, S.** (2010a). Sivil Toplum Ve Demokrasi, Sivil Toplum 15.2.
- Aslan, S.** (2010b). Türkiye'de Sivil Toplum, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9.31.
- Atiker, E.** (2003). Sivil Toplum Perspektifleri, Sosyoloji Dergisi, 3.6.
- Bayhan, V.** (2002). Demokrasi Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj Ve Nepotizm, CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 26.1.
- Biber, A.** (2006). Sivil Toplum Örgütlerinde Halkla İlişkiler, Nobel Yayınları, Ankara.
- Bobbio, N. Ve Texier, J.** (1982). Gramsci Ve Sivil Toplum, Çev. Arda İpek, Kenan Somer, Savaş Yayınları.
- Boztepe, Hatun.** (2013). Sivil Toplum Kuruluşlarında Halkla İlişkiler: Kurumsal Web Sayfalarının Bağışçı İlişkileri Açısından Fon Sağlama Aracı Olarak Kullanımı, Erciyes İletişim Dergisi.
- Bumin, K.** (1981). Sivil Toplum Ve Devlet, Yazko Yayınları, İstanbul.
- Çaha, Ö.** (2005). Sivil Toplum Ve Demokrasi, Kaknüs Yayınları, Kızılkulesi Yayıncılık Ve Tanıtım, 1. Baskı.
- Çaha, Ö.** (2012). Aşkın Devletten Sivil Topluma, Orion Yayınları, 5. Baskı, Ankara.
- Çaha, Ö., Çaylak, A. Ve Tutar, H.** (2013). Tra2 Bölgesi Sivil Toplum Kuruluşları Profili, Kars: Serka Kalkınma Ajansı Raporu.
- Çakmak, A. F. Ve Kilci, S.** (2012). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkilerin Yeri Ve Önemi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Kamu-İş.
- Çetin, O.** (2012). Nitel Bir Araştırma Tekniği, Görüşme. [Http://Oguzcetin.Gen.Tr](http://Oguzcetin.Gen.Tr).
- Çiftçi, C.** (2010). Sivil Toplum: Kökenler, Örgütlenme Ve Çalışma Yaklaşımları (Sivil Toplum Kuruluşları İçin), Kadın Ve Kadın STK'larının Güçlendirilmesi Projesi.
- Demirel, N.** (2011). Farklı Bir Platformda Sivil Toplum Ve Türkiye, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 26.
- Demirel, S., Alptekin, K. Ve Alluşoğlu, M. A.** Anadolu-Sen Konfederasyonu.
- Doğan, İ.** (2002). Özgürlükçü Ve Totaliter Düşünce Geleneğinde Sivil Toplum, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Duman, F.** (2008). Sivil Toplum, Siyaset, Opus Yayınları, Ankara.
- Emini, F. T.** (2013). Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: Tusiad Örneği, Dumlupınar Üniversitesi.
- Erdem, T. Ve Öztaş, N.** (2015). İmge Ve Gerçeklik Olarak Sivil Toplum Ve STK'lar, Sosyoloji Konferansları.

- Erol, M.** (2007). Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) Vakıflar Ve Vakıflarda Muhasebe Kayıt Sistemi, *KMU Dergisi*.
- Ertem, A.** (2011). Osmanlıdan Günümüze Vakıflar, *Divan Dergisi Bilim Ve Sanat Vakfı Yayınları*, Sayı 6.
- Esen, H.** (2014). Sivil Toplum Kuruluşlarında İletişim, İnsani Ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- George M. T.** (2001). Religions In Global Civil Society, *Sociology Of Religion*, 62 (4) Winter.
- Gönenç, A. A.** (2001). Sivil Toplum Düşünsel Temelleri Ve Türkiye Perspektifi, Altkitap Yayınevi, İstanbul.
- Gündüz, A. Y. Ve Kaya, M.** (2014). Küresel Dünyada Sivil Toplum Kuruluşlarının Ekonomik Kalkınmadaki Rollerini Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi* 6.10.
- Gürbey, G.** (2007). Türkiye’de Bir Sivil Toplum Oluşumunun Önündeki Siyasi Ve Hukuki Engeller, *Ortadoğu’da Sivil Toplumun Sorunları*.
- Işık, G.** (2002). Sivil Toplum Örgütlerinde İletişim Ve Halkla İlişkilerin Yeri Ve Rolü: TOBB Örneği, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* 2.2.
- Karadağ, A.** (2005). Demokratikleşme Ve Sivil Toplum, *Liberal Düşünce Topluluğu Örneği, Sivil Toplum Ve Demokrasi*.
- Karadağ, A.** (2005). Sivil Toplum Ve Demokrasi, *Kaknüs Yayınları, Kızkulesi Yayıncılık Ve Tanıtım*, 1. Baskı.
- Karagül, M. Ve Masca, M.** (2005). Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme, *AİBÜ İİBF Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Keane, J.** (1994). Demokrasi Ve Sivil Toplum, (Çev. Necmi Erdoğan), 1. Baskı, *Ayrıntı Yayınları, İstanbul*.
- Keane, J.** (2004). Sivil Toplum Ve Devlet Avrupa’da Yeni Yaklaşımlar, (Çev. Levent Köker, Ahmet Çiğdem, Mehmet Küçük, Erkan Akın, Aksu Bora, Ayşe Nur), *Yedi Kıta Yayınları, Ankara*.
- Keser, H. Ve Hışım, S.** (2016). Demokrasilerde Sivil Toplumun Rolü, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:7 Sayı:2*.
- Keyman, F.** (2006). Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha, *Sivil Toplum Geliştirme Merkezi*.
- Kıraç, S.** (2016). Ömrümden Uzun İdeallerim Var, *Suna Ve İnan Kıraç Vakfı Yayını, Yayına Hazırlayan: Rıdvan Akar, 2.Baskı, İstanbul*.
- Kıymaz, T.** (2013). Türkiye’de Sivil Toplum Ve Demokrasi İlişkisi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*.
- Mardin, Ş.** (2015). Türkiye’de Toplum Ve Siyaset, *İletişim Yayınları, İstanbul*.
- Milli Eğitim Bakanlığı** (2012). Görüşme Teknikleri, *Halkla İlişkiler Ve Organizasyon Hizmetleri, Ankara*.
- Norman, B.** (2005). Sivil Toplum Ve Demokrasi, *Kaknüs Yayınları, Kızkulesi Yayıncılık Ve Tanıtım*, 1. Baskı.
- Okay, A. Ve Okay, A.** (2013). Halkla İlişkiler: Kavram, Stratejisi Ve Uygulamaları, *Der Yayınları*.
- Oktay, E. Pekküçükşen, Ş.** (2009). Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları-Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme, *KMÜ İİBF Dergisi Yıl:11 Sayı:16*.
- Onbaşı, F.** (2005). Sivil Toplum, *L&M Yayınları, 1. Baskı, İstanbul*.

- Özan, M. B., Hakan P. Ve Gönül Ş.** (2015). Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitimdeki Yeri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 25.1.
- Özdemir, B. P. Ve Ymanoğlu M. A.** (2010). Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları Web Sitelerinin Diyalojik İletişim Kapasiteleri Üzerine Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1.2.
- Özer, M. H.** (2008). Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi Ve Sosyal Fonksiyonları, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7.26.
- Ryfman, P.** (2006). Sivil Toplum Kuruluşları, Çev. İsmail Yergüz, İletişim Yayınları. İstanbul.
- Sabuncuoğlu, Z.** (2001). İşletmelerde Halkla İlişkiler, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Şahin, L. Ve Öztürk, M.** (2008). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye'deki Durumu, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi.
- Şahin, N. K.** (2016). Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) Vakıflarda Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları, Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi.
- Şenkal, A.** (2003). Küreselleşme, Sosyal Politikannın Dönüşümü Ve Sivil Toplum Örgütleri, Kocaeli Üniversitesi İİBF Dergisi.
- Şentürk, M.** (2005). STK'larda Halkla İlişkiler Uygulamaları, Sivil Toplum.
- Talas, M.** (2011). Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye Perspektifi, Türklük Bilimi Araştırmaları.
- Tekeli, İ.** (2012). Türkiye İçin STK'lar Ve Katılımcı Demokrasi Yazıları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, G.M. Matbaacılık, 1. Baskı, İstanbul.
- Tortop, N.** (1993). Halkla İlişkiler, Yargı, Ankara.
- Tosun, G. E.** (2001). Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi: (Türkiye Örneği), Alfa Yayınları, 1. Baskı.
- Tosun, E. K.** (2007). Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Kuruluşları, Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji Ve Politika Dergisi, Yıl:3, Sayı:2.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı.** Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Değişim Süreci, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu.
- Türnüklü, A.** (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 6.4.
- Uyanık, M. Güçlü, M.** (2015). Sivil Toplum Ve Sendika, Anadolu-Sen Konfederasyonu.
- Yıldırım, İ.** (2004). Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları Ve Yönetişim, Seçkin Yayınları, Sözkese Matbaacılık, 1. Baskı.
- Yıldırım, M.** (2003). Sivil Toplum Ve Devlet, Sivil Toplum.

İnternet Siteleri

<http://www.biyografi.info/>

(Erişim Tarihi: 31.07.2017).

<http://www.tegv.org>

(Erişim Tarihi: 12.05.2017).

<http://www.milliyet.com.tr>

(Erişim Tarihi: 05.08.2017).

<http://www.hurriyet.com.tr>

(Erişim Tarihi: 05.08.2017).

<http://www.tnciletisim.com.tr>

(Erişim Tarihi: 06.08.2017).

EKLER

EK.1

Gönül Orhan / 47 / 05.12.2016 / Bakırköy

TEGV Bakırköy Şubesi Yöneticisi / Lise Mezunu

Gönül Hanım öncelikle kendinizden bahseder misiniz?

10 yıldır Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda çalışıyorum. 4 yıl Van Merkez Öğrenim Birimi'nde birim görevlisi olarak görev yaptım. Daha sonra İzmir Eşrefpaşa Öğrenim Birimi'nde 4 yıl görev yaptım. TEGV'in Ferit Aysan Parkı'nda da Park Yöneticisi olarak görevime devam ediyorum.

TEGV Bakırköy Şubesi hakkında bilgi verir misiniz?

TEGV'in Türkiye'de 12 tane eğitim parkı var. Bunlardan bir tanesi de Ferit Aysan Eğitim Parkı. TEGV Bakırköy Şubesi diyebiliriz buraya. Burası Ferit Aysan isminde bir bağışçı tarafından yapılmış. O yüzden buraya onun ismini verdik. 9 yıldır burası faaliyet yapıyor. Ben 2 yıldır buradayım. Biz burada Bakırköy ve çevre ilçelerdeki okullardaki çocuklara destek olmaya çalışıyoruz. Elimizden geldiği kadar bu bölgede eğitim vermeye devam ediyoruz. Eğitim Parkımızda çocuklarımızın tüm etkinliklerden faydalandığı 10 etkinlik odamız var. Onun dışında bir atölyemiz var. 80 kişilik çok amaçlı konferans salonumuz var. 2 tane bilgisayar atölyemiz var. Bunun yanında spor sahalarımız var. Bakırköy Belediyesi'nin yüzme havuzunu ortak kullanıyoruz, kapalı spor salonunu ortak kullanıyoruz. Sağ olsun belediye başkanımızın desteği ile buradaki tüm tesislerden yararlanıyoruz. Bunun yanında ulaşımında bize destek oluyorlar. Okullardan çocukların getirilmesinde araç tahsis ediyorlar. Özellikle Bakırköy Belediyesi ve Belediye Başkanına teşekkür ediyoruz. Bize destekleri her zaman var.

TEGV Bakırköy Şubesi Ferit Aysan Parkı'nda hangi eğitimler veriliyor?

Eğitim programlarımız; standart etkinlikler, kulüp etkinlikleri, kısa süreli etkinlikler, ilköğretime destek programları, okul işbirlikleri etkinlikleri, ara dönem etkinlikleri ve yaz dönemi etkinlikleri ana başlıkları altında toplanmaktadır. Standart etkinliklerimiz “Kişisel Gelişim-Toplumsal Değerler Alanı”, “Sanat-Dil-İletişim Alanı”, “ZihinselDüşünsel Alan” olmak üzere 3 alanda veriliyor. Kulüp etkinliklerinde ise çevre, tiyatro, müzik, medya, fotoğrafçılık, spor ve çeşitli hobilere yönelik çeşitli alanlarda verilmektedir. Kısa süreli etkinlikler ise eğitim süresi 2 saat olan ve çocukların sadece bir defa aldıkları etkinliklerdir. Buna örnek olarak, “Eğlen, Öğren, Hijyen”, “Bugünün Çocuğu Yarının Gönüllüsü”, “Ayın Değeri”, “TEGV’de Güvendeyim” gibi etkinliklerimiz var. Ayrıca kısa süreli etkinliklerimizde ayrıca gezi, seminer, kutu oyunları, satranç, sinema saati gibi günlük etkinlerimizde var. İlköğretime destek eğitimlerimiz ise, Matematik, Fen, Türkçe, İngilizce gibi okul derslerine yardımcı olan eğitimlerimizdir. Burada hafta içi ve hafta sonu programlarımız var. Hafta sonu gruplarımızda çocuklar ailelere ile gelip kayıt alıyorlar. Zamanlarını birlikte belirliyoruz. Etkinliklerimiz saat 10:00’da başlıyor. Bir çocuk haftada 2 saat veya 4 saat etkinlik alabilir. Onların zamanlarına bağlı. Kendileri istediği etkinliği seçiyor. Bazı aileler çocuğunun matematiğinin iyi olmadığını düşünerek matematik desteği alıyor, bazıları çocuğunun içine kapanık olduğunu ve kişisel eğitime ihtiyacı olduğunu söylüyor onlara drama, “kendime yolculuk” gibi etkinlikler veriyoruz. Aileler ile birlikte program yapıyoruz. Ama hafta içi gruplarda ise, okullarla sosyal etkinliklere destek protokolü adı altında bir protokolümüz var. Bakanlıkla imzaladık. Bu protokolde biz okullara gidebiliyoruz, okullardan çocuklar öğretmenleriyle etkinlik noktalarımıza geliyor. Bu okul içi saatlerde oluyor. Yani ders saatlerinde öğretmenlerin belirlediği 2 saatte çocuklar buraya geliyorlar, burada etkinlik yapıyorlar. Mesela öğretmen drama istiyor, öğretmenle birlikte programı belirliyoruz. Hafta içi programlarımızda okul içi saatlerde 2 saat oluyor. Bunun yanında kısa süreli etkinliklerimiz var. Örneğin, eğlen, öğren, hijyen etkinliğimiz var. Birçok mikropları, hijyeni anlattığımız kısa süreli bir etkinlik. Onu da biz yine okulları buraya alıyoruz, ya da biz okullara gidiyoruz.

TEGV’in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Eşimin işi nedeniyle Van'a tayin olmuşuk. Orada devlet tiyatrosunda çalışırken bir arkadaşım TEGV'de gönüllüydü. O, bana böyle bir vakfın olduğundan bahsetti. Bende gidip gönüllü oldum. İki ay gönüllülük yaptıktan sonra vakfın çalışanı oldum. Yani orada iki ay gönüllülük yaptıktan sonra çalışan oldum.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

Aslında biraz arkadaşımın vesile olması ve buraya geldikten sonra yaptığımız işin çok faydalı olması gibi nedenler sıralayabilirim. Yine çocuklarla birlikte olmak çok zevkliydi ve yine eğitim işinin içinde olmak beni çeken tarafıydı. Toparlayacak olursak bütün bu saydığım faktörler TEGV'de olmamı sağladı diyebilirim.

TEGV'e arkadaşım aracılığıyla katıldım dediniz. Daha öncesinde TEGV'le ilgili bir farkındalığınız var mıydı?

TEGV'in ismini arkadaşımın beni haberdar etmesiyle öğrendim. Onun öncesinde ise hiç duymamıştım ve böyle bir farkındalığım da yoktu. Arkadaşımın beni bilgilendirmesiyle ilk adımı attım diyebilirim

TEGV'de kaç yıldır çalışıyorsunuz?

TEGV'de 2003 yılından beri çalışıyorum.

Gönül hanım buranın bir çalışanı olarak haftanın kaç günü ve saatinde hizmet veriyorsunuz?

Haftanın 6 günü buradayım. Saat sabah 9'dan akşam 5.30'a kadar.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?

TEGV'de eğitimler aldım tabi. TEGV'in verdiği iletişim eğitimleri olsun, çocuklarla ilgili eğitimler olsun sürekli bu tür eğitimlere ve seminerlere katıldım.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Yani aslında eksiklerimiz var tabi. Biraz daha anne babalara ulaşmamız gerekiyor. Çünkü sadece çocuğun eğitimi bizim için yeterli değil. Çocuğu yetiştiren en önemli unsur anne ve babalardır. Bu sebeple onlara yönelik seminerler ve eğitimler verebiliriz.

En basit bir şekilde bir baba ile çocuğun nasıl ders çalışması gerektiğini öğretebiliriz.

Tabi bunlara başladık aslında ama çok yeterli olduğumuz söylenemez.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın sistemi ile sizin burada uyguladığınız sistem arasında bir fark var mı? Ya da birbirini destekleyici nitelikte bir sistem mi uyguluyorsunuz?

Şöyle; Matematik ve İngilizce gibi temel derslerde program ve müfredat olarak onları takip ettiğimiz için uyumluyuz. Aslında onların tamamlayıcısıyız. Ama esas olarak bizim hedefimiz çocukların kişisel gelişimidir. Yani özgüvenini sağlaması ve birey olması için drama gibi matematiği sevdirmeye gibi plan ve projeler hazırlıyoruz. Daha az çocukla birebir çalışma olanağımız var. Bu anlamda Milli Eğitimden biraz daha farklıyız.

Buraya gelen gönüllüler genelde arkadaşlarının aracılığıyla geliyorlar. Siz de buna katılıyor musunuz?

Ama zaten bizim prensibimizde tam olarak bu. Tabi ki kampanyalar vs. şeyler yapılıyor. Ancak insanların buraya gelmesi referansla oluyor. Çünkü insanlar buraya gelmek için daha önceden tecrübe edinmiş kişileri görünce ve tanıyınca güven sorununu aşması daha kolay oluyor. Bende bizim yüz yüze iletişimle ikna konusunda iyi olduğumuzu düşünüyorum. Buraya gelen gönüllü, bağışçı ve çocuk buradan mutlu ve huzurlu bir şekilde ayrıldığı zaman hemen yakın çevresine TEGV'le ilgili olumlu yönde telkinlerde bulunuyor. Bana göre bu da bizim en önemli halkla ilişkiler çalışmamız oluyor.

TEGV'in genel merkezi dışında Ferit Aysan Parkı olarak halkla ilişkiler çalışmaları yapıyor musunuz?

Bakırköy'deki pazarlarda bile broşür dağıtıyoruz. Hani apartman posta kutularına kadar broşür dağıtıyoruz. Okullara gidip tanıtımlar yapıyoruz. Zaman zaman esnaf sanatkârlar odasına gidip bilgilendirmeler yapıyoruz. Yine muhtarlara ve diğer yerel yöneticilere gidiyoruz. Bu nokta da yüz yüze iletişimi kullanıyoruz. Bunun dışında da sosyal medya üzerinden etkinliklerimizi duyuruyoruz. Hatta kütüphanemizi sosyal medya üzerinden yaptığımız kampanya ile yapabildik.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Daha çok televizyon ve sosyal medya da etkin olmamız gerekmekte. Örneğin bizim son kütüphane kampanyamız oldu ve bir bağışçımız kendi sitesinde tabi TEGV'le

anlaşmalı olarak “İyilik sever yüz melek” diye bir yardım kampanyası başlattı ve biz 50.000 lira toplayarak kütüphanemizi yaptık. Anlatmaya çalıştığım bu tür faaliyetlerimizi çoğaltmamız gerekmekte. Yani daha çok kişiye ulaşmamız için kitle iletişim araçlarını en etkili biçimde kullanmalıyız.

EK.2

TEGV’İN ÇALIŞMAKTA OLDUĞU HALKLA İLİŞKİLER AJANSINA (TNC İLETİŞİM DANIŞMANLIĞI) SORULAN SORULAR

Berkay Kundakçı / Halkla İlişkiler Sorumlusu

16.12.2016 / Erenköy

TEGV ile çalışmanızdaki ana neden nedir?

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı’nı uzun yıllardan beri kişisel olarak biliyorum. Ajans olarak da STK’ları sürekli takip ettiğimizden, elbette faaliyetlerinden yüzeysel anlamda haberdardık. Bu bağlamda oluşan iletişim sayesinde Eylül ayında birlikte çalışmaya başladık. Biz, TEGV’in içine girdikçe daha büyük bir dünya ile karşılaştık. Merkez birimindeki kişileri tanıyınca, Öğrenim Birimlerini ziyaret ettikçe çalışmamızdaki ana neden de daha fazla şekillendi ve daha anlamlı oldu. Öncelikle kurumsal bir yapıda olan TEGV gibi STK’ya hizmet vermek, bizler için büyük bir deneyim. Ayrıca, eğitim konusu temel unsur olduğu için ve Türkiye’deki eğitim durumunun ne durumda olduğunu bildiğimiz için, bu konulara bir şekilde yatırım ve yardım yapabilmek bizler için büyük bir zevk olmaktadır.

TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerini kaç ana başlık altında toplayabilirsiniz?

Bunları başlıklar altında söylemek oldukça zor. Çünkü artık birer gönüllü gibiyiz. Elbette TEGV’in medya ilişkilerini biz yönetiyoruz. Reklam çalışmalarına da büyük destek veriyoruz. Tanıtım faaliyetleri de bunun içine girmektedir. Ayrıca, basın bültenleri, basın toplantıları, basın ve yönetici yemekleri, görüşmeler, ziyaretler, yüz yüze ilişkiler ve raporlama faaliyetlerini de gerçekleştiriyoruz.

TEGV’in halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izleyeceksiniz?

İzlediğimiz strateji hem ulusal anlamda hem de yerel anlamda tüm basını ilgilendiriyor. Belirlediğimiz plan doğrultusunda her iki basın ile de iletişime

geçiyoruz. Bülten paylaşımlarımız oluyor fakat bunun da ötesinde haber çalışmaları ve görüşme çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Ayrıca da basın toplantıları düzenliyoruz. TEGV ile basını sık sık buluşturarak daha fazla kişiye ulaşım istediğimiz ve vermek istediğimiz mesajı direk olarak veriyoruz.

Hazırladığınız kampanya sürecini özetleyebilir misiniz?

Aslında, kampanyanın yaratılışı, hazırlanışı tamamen TEGV bünyesinde gerçekleşti. Sanırım biz sadece kampanyanın gelişimi konusunda varız. Bu da kampanyanın duyurulması, hedef kitlelere doğrudan ulaşılması ve medya bağlantılarının kurulması ile ilgili. Kampanya başladığında ilk olarak dergilerde ilan vermekle başladık. Bunun sonrasında TV'lerde de gösterime girecek. Aynı zamanda kampanyamız ile ilgili bir de basın toplantısı düzenledik. Yine bununla ilgili görüşmeler ve birebir görüşmeler de gerçekleşecek.

Hazırladığınız kampanya sonucunda hedeflerinizden bahsedebilir misiniz?

Hedefimiz tabii ki öncelikli olarak TEGV yararına olumlu geri dönüşlerin olması. Gerçekten birer gönüllü olarak çalıştığımız için tek istediğimiz, gülen çocuk yüzleri görebilmek. Daha fazla gönüllünün TEGV'e katılmasını istiyoruz. Ayrıca bağış oranlarının artmasını da hedeflemekteyiz. Bir PR ajansı olarak kendi açımızdan bakacak olursak, TEGV'i medyada daha fazla görünür kılmak hedefimizdir.

EK.3

TEGV'E SORULAN SORULAR

Serdar Erdoğan / Kurumsal İletişim Uzmanı

24.02.2017 / Acıbadem Genel Merkez

TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerini kaç ana başlık altında toplayabilirsiniz?

TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerini 4 ana başlıkta sıralayabiliriz:

Özel Gün Faaliyetleri (Bu faaliyetlerin hepsine birer örnek bulunacak)

Sponsor İlişki Yönetimi

Düzenli PR Yönetimi

Yerel Medya İlişkileri

TEGV'in halkla ilişkiler faaliyetlerinde nasıl bir strateji izleyeceksiniz?

Halkla İlişkilerde bütün faaliyetlerin TEGV'in yeni iletişim stratejisi ve manifestosu, çocuk ve gönüllü hikâyeleri ile birlikte zengin bir içerik ve görselle beslenmesi, farklı paydaşları belirleyerek, her bir paydaşa ulaşmak için doğru "dil" ve mesajları tespit etmek ve bu mesajları ulaştırmak için en etkin araçları seçmek.

Hazırladığınız kampanya sürecini özetleyebilir misiniz?

"Hiç Bana Sordunuz mu?"

TEGV'in yeni iletişim kampanyası çocuklarımızın bu sorusuyla başladı. Neden mi? Çünkü çoğu zaman gerek aile içinde, gerek ülke yönetiminde, çocuklarla ilgili önemli kararları verirken onlara sormuyoruz! Oysa çocuklar evde, okulda, hayatın içinde onları anlamamızı, tanımamızı bekliyorlar. Her şeyi kabullenmiş gibi görünseler de, onlara gerçek fikirlerini, meraklarını, planlarını sorduğunuzda bambaşka şeyler keşfediyorsunuz. Bize göre eğitim yolculuğu, çocukları tanımakla, onların yeteneklerini, ilgi alanlarını, kişilik özelliklerini değerlendirmekle başlar.

Peki, TEGV'in çocuklarımızın gelişimi için özellikle üzerinde durduğu “Nitelikli Eğitim” neden farklıdır?

Nitelikli Eğitim, çocukları ezberden düşünmeye, kabullenmekten sorgulamaya, tekrarlamaktan araştırmaya yönlendirir; sadece bilgi birikimi ve gelişme değil, değişim sağlar. Çocukların yeteneklerini ortaya çıkarır, onların kendilerini tanımaları için yol gösterir. Nitelikli Eğitim çocukların fikrini sorar, kendilerini ifade etmelerine fırsat verir, onlara özgüven kazandırır. Ayrıca sosyal/duygusal becerilerini geliştirir, empati kurma ve takım çalışması becerilerini yükseltir. Sonuç olarak bütün bu disiplinler çocuklarımızın akademik başarılarını olumlu etkiler ve daha özgüvenli bireyler olarak yetiştirmelerini sağlar.

Hazırladığımız kampanya sürecinde ana kıstaslarımız nelerdir? Vermek istediğiniz ana mesaj nedir?

TEGV'in bu kampanya ile hedefi özgün eğitim programları içinde çocuklarımızın kendini tanımalarını, söz sahibi olmalarını destekleyici ve özendirici bir yapıda olduğunu ve bu yapının 22 yıldır çocuklara ücretsiz nitelikli eğitim desteği verdiğini ifade etmesidir.

Kampanyada en çok hangi medya mecrasına ağırlık verdiniz? Neden?

Genel olarak ilanlarımızı billboardlarda tanıtım filmimizi de ulusal medyada göstererek bütün herkesin ulaşabileceği ve görebileceği alanlara yoğunlaştık. Amacımız sokakta, durakta, TV'de ve radyoda, kısacası bütün iletişim araçlarında TEGV'in uzun bir aradan sonra tekrar bilinirlik ve eğitim konularında çalıştığını hatırlatmak.

Hazırladığımız kampanya sonucunda hedeflerinizden bahsedebilir misiniz?

Kampanya için ülkenin politik gündeminden dolayı net bir hedef koymadık. Ancak kamu spotu filmimiz ulusal kanallarda toplam 26 saat gösterildi

EK.4

Ayça Kırılılar / 21 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Aydın Üniversitesi / PDR

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Varlığından haberdardım, etrafımdan duyuyordum sürekli olarak. Sonra okulda etkinlikler yapmaya gelince daha çok iletişime geçtik.

İstanbul Aydın Üniversitesi'nde TEGV'in etkinliğine hiç geldiniz mi?

Evet, geçen sene gelmiştim. Yine çevreci çocuklar için gelmiştim.

Buraya güven sizde nasıl oluştu ve bir aracı sayesinde mi buraya katıldınız?

Burada bir arkadaşım gönüllüydü onun aracılığıyla geldim.

TEGV ile ilgili yapılan kampanyalardan aklınızda kalmış bir söz var mı?

Şuanda hatırlamıyorum.

TEGV'le ilgili reklamlar gördünüz mü hatırlıyor musunuz?

Hatırlamıyorum.

TEGV ile ilgili sosyal medyada haber gördünüz mü? Nasıl haberdar oluyorsunuz?

Evet, gördüm TEGV'in internet sayfasını takip ediyorum oradan haberdar oluyorum.

TEGV'i seçmenizdeki en önemli etken nedir? Arkadaşınız mı yoksa başka bir nedeni var mı?

Daha çok gönüllü olarak çocuklara bir şeyler yapmak, onlara bir şeyler kazandırmak açısından gönüllü oldum.

Gelmeden önce TEGV hakkında bir araştırma yaptınız mı?

Evet. Araştırarak geldim ve arkadaşımda buraya katılmamda basamak oldu.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Kayıtlı olarak bu sene başladım. Kayıt olmadığım halde geçen senede geliyordum.

Toplam iki sene olmuştur.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü ve saatinde hizmet veriyorsunuz?

Haftanın bir günü geliyorum. Ders programına göre geliyorum.

Sürekli olarak çalıştığımız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır yok.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?

Hayır almadım.

Yani TEGV sizi gönüllü olarak aldığı anda, size eğitim vermedi mi?

Burada başlarken eğitim aldık atölyelerle ilgili ve çocuklarla nasıl iletişim kuracağımıza dair.

Bu eğitim ne kadar sürüyor ve bu eğitimler sizce yeterli mi?

İki gün sürüyor. Zaten az çok herkesin bildiği şeyler olduğunu düşünüyorum o yüzden buradaki eğitimin yeterli olduğunu düşünüyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Bence eğitim olarak şuan yeterli, sadece şube sayısı arttırılabilir diye düşünüyorum.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Evet, olumlu bakıyorlar ve onlar da beni destekliyorlar.

Çevrenizde “ Sen oraya neden gidiyorsun, ücret almıyorsun” gibi şeyler söylenir mi?

Şuana kadar hiç karşılaşmadım.

Siz buraya iki senedir geliyorsunuz peki sizin aracılığınızla buraya katılan kimse var mı?

Evet, arkadaşım geldi benim aracılığım ile ve o da şuan da burada çalışıyor gönüllü olarak.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Genellikle olmuyor zaten az çok neler yapmam gerektiğini biliyorum ve problem yaşamıyorum.

Hiçbir problem yaşamadınız mı? Yaşadıysanız nasıl tepki veriyorsunuz?

Sınıf yönetiminde yaşadığım problemleri ilk başta güzellikle uyarıyorum ancak bunu sınıfın ortasında değil yanına giderek kendisinin duyabileceği şekilde söylüyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Bence üniversitelerde biraz daha bu konuyla ilgili seminerler verilebilir.

EK.5

Cansu Çekin / 22 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Aydın Üniversitesi / Sınıf Öğretmenliği

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Üniversite ikinci sınıftayken arkadaşım sosyal medyada TEGV'le ilgili fotoğraf paylaşmıştı. TEGV'i duymuştum ancak nas çalışacağımı nasıl başvuracağımı bilmiyordum. Arkadaşımın aracılığı ile haberdar oldum diyebilirim.

TEGV'den onun öncesinde bir haberdarlığınız var mıydı?

TEGV'in yapmış olduğu kampanyaları televizyonda görüyordum. Aklımda bu kampanyalar sayesinde bir şey vardı. Ancak ne yapmam gerektiğini, nereden başlamam gerektiğini bilmiyordum. Arkadaşımın TEGV'le sosyal medyadan paylaşım yapmasıyla hemen onla irtibata geçtim. Daha sonrasında da zaten ilk adımı atmış oldum.

Sizin buraya gelişinizin ilk basamağını arkadaşınız mı sağladı?

Evet, o şekilde oldu. Arkadaşım burada gönüllüydü. Kendisiyle konuştum ve gönüllü olmak amacıyla kuruma geldim.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

TEGV çocukların okul dışında da eğitimini sağlayan bir kurum olduğu için ve bütün çocuklara kapısının açık olduğu için. Sınıf öğretmeni olarak zaten çocuklarla çalışıyorum ama okul içinde biz bu tür etkinlikleri yapamıyoruz. Okul dışında bunların yapılabilecek çok güzel bir yer olduğu için buraya geldim. Ekstra bizim çevreci çocuklar kulübümüz var. O kulüp burada yoktu ve açık alan gerekiyordu. Biz o kulübü burada aktif bir şekilde çalıştırmaya başladık. Bu senede işte bu sınıfın dördüncü dönemi ve çocuklara program yazdık. Okulda bunları uygulayamıyorlar ama biz burada bunları çocuklara uygulayabiliyoruz. Çocukların sokak aralarında doğayla bütünleşmeleri pek mümkün olmuyor fakat biz burada onları bahçe ile biraz

daha kaynaştırmayı sağlıyoruz. Tüm bu nedenler TEGV 'de olmamı sağladığı diyebilirim.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

İki buçuk yıldır.

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Şuanda Atatürk İlköğretim Okulunda ücretli öğretmenlik yapıyorum. İlk yılım.

Haftanın kaç günü buraya geliyorsunuz?

Haftanın bir günü buraya geliyoruz Cuma günleri programa göre geliyoruz. Ben zaten bir ilki gerçekleştirdim. Çocukları hem gönüllüsü olup kendim ayarlayıp getirdim hem de öğretmenleri olarak getiriyorum.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim gördünüz mü?

İlk başta TEGV'de temel gönüllülük eğitimi aldım.

Aldığınız eğitim yeterli mi?

TEGV'de aldığım temel gönüllülük eğitimini genel olarak başarılı buluyorum. Bu eğitimin sadece TEGV'de gönüllü olmak için değil, kendine bir şeyler katmak isteyen herkesin alması gerektiğini düşünüyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

İşte çevre kulübü yoktu onu açtık, onun dışında düşler atölyesini çok beğeniyorum. Müzik anlamında ne veriliyor bu konu ile ilgili bir eğitim var mı onunla ilgili bir bilğim yok. Sadece günümde gelip gittiğim için çok fazla bilmiyorum.

Milli Eğitim'de öğretmenlik yapıyorsunuz ve oranın müfredatını biliyorsunuz. Sizce Milli Eğitim müfredatı ile TEGV'in müfredatı uyumlu mu?

Tam karşılaştıramaya bilirim. Ancak buranın müfredatı tamamen farklı, sonuçta burada gönüllüler bir abla abi sıcaklığındaiken, öğretmenler orada bir otorite anlamında var. Eğitim anlamında burada çocuklarla bire bir ilgileniyor. Buranın eğitiminin ekstra bir katkısı olduğu için çocukları getirmek istiyorum bu hizmeti fazlasıyla yeterli buluyorum.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Evet, olumlu bakıyorlar.

Çevreniz de “Sen oraya neden gidiyorsun, ücrete almıyorsun” gibi şeyler söylenir mi?

Daha önce böyle bir şeyle karşılaşmadım. Sonuçta benim mutlu olduğum bir işte ve ben bunu para almadan keyifle yapıyorsam, çevremdeki insanları da bu noktada etkileyebiliyorum. Hatta “Cansu orada güzel zaman geçiriliyormuş” diyerek merak edip gelenler bile oluyor.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Üniversitede zaten öğretmenlik okurken sınıf yönetiminde, zaman yönetiminde, çocuk psikolojisini az çok bildiğimden bu konuda bilinçliyim. İletişim kurma konusunda zaman zaman problemler oluyor. Bunu da yanına gidip güzelce anlatarak aşıbiliyorum.

Siz buraya iki buçuk senedir geliyorsunuz. Peki, sizin aracılığınızla buraya katılan kimse var mı?

Şuan birlikte çalıştığımız üç arkadaşımı ben getirdim.

Sizce buradaki gönüllülerin geneli yüz yüze iletişimle mi gelen insanlar?

Kesinlikle. Özellikle aracı arkadaş olursa ikna daha kolay oluyor. Çünkü bilgisayardan, sosyal medyadan emin olamıyoruz ama kendi yakınımızda görünce bunun daha çok yapılabilirliği artıyor.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Üniversitelerde seminer ve konferanslar düzenlenebilir.

Peki, neden televizyonlarda kampanya yapılmalı demiyorsunuz?

Televizyonlarda kampanya çok etkili olmayabiliyor. Görüyoruz ama oraya nasıl ulaşabileceğimizi bilmiyoruz. İnternet aracılığıyla mail atmak zor gelebiliyor ve herkes bunu bilmeyebilir. Mezun olmuş ya da para verilmediği için çalışmak istemeyebilir. Bu gönüllülüğün asıl esasını güzelliğini anlatabilecek kişiler aracılığı ile daha etkili olabilir.

Üniversitelerde stantlar açılrsa daha etkili mi diyorsunuz?

Stant açılabilir, seminer yapılır bu şekilde duyuruları çoğaltılabilir.

Siz sosyal medya kullanıyor musunuz?

Evet.

Kullandığınız sosyal medya üzerinden TEGV'in reklamını yapıyor musunuz?

Evet yapıyorum. Dün paylaştım yapmıştım hatta.

TEGV'le ilgili yapılan kampanyalardan aklınızda kalmış bir söz var mı?

Türkiye'de bir Çocuk değişir Türkiye değişir.

EK.6

BERNA SÖNMEZ / 50 / 05.12.2016 / Bakırköy

YÜKSEKOKUL / SOSYAL HİZMETLER

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Ben, 3 sene önce emekli oldum. Zaten böyle bir şey de gönüllülük çalışmasının içinde yer almak istiyor ve araştırıyordum. Tesadüfen TEGV'de çalışan bir arkadaşımın sayesinde haberdar oldum.

Arkadaşınız aracılığıyla haberdar oldunuz yani?

Evet, o da benim gibi emekli bir öğretmendi. Aynı zamanda TEGV'in bünyesinde çalışmaktaydı. Bende çocukları çok sevdiğim için TEGV'i tercih ettim.

Arkadaşınızdan önce TV ve sosyal medyada yer alan kampanyalardan haberiniz var mıydı?

Tabi. Dediğim gibi ben bir gönüllülük olayı araştırıyordum. Bu TEGV'de olabilirdi, başka bir kuruluşlarda. Öncelikle çocukları çok seviyorum. O yüzden de TEGV'i tercih ettim. Arkadaşımdan da bilgi aldım. Sonra da internet sitesinde daha ayrıntılı bilgi sahibi oldum.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

Demin de bahsettim aslında. Zaten böyle bir araştırmanın içindeydim. Ve çocukları çok severim. Zaten TEGV'in de Atatürkçü bir kuruluş olması nedeniyle, ayrıca çok saydığımız ve sevdiğimiz Koç Ailesi'nin varlığı güven açısından önemli bir etmen olmuştur.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışmaktasınız?

3. senem bitti. Bu yıl 4. senem.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü çalışmaktasınız?

Genellikle haftanın 1 günü gelmekteyim. Ancak diğer gönüllü arkadaşların büyük bir kısmı öğrenci olduğu için sınav zamanları benden rica da bulunuyorlar. O yüzden benim de destek amaçlı geldiğim oluyor.

Verdiğiniz hizmet konusunda daha önceden aldığınız bir eğitim var mı?

Buraya geldiğinizde zaten TEGV, gönüllülük eğitimi vermekte. Daha sonra da seçtiğiniz branşın eğitimini alıyorsunuz. Bunun yanında kendimi geliştirmek açısından kişisel gelişimle ve diksiyon ilgili İSMEK'ten drama eğitimi almıştım.. Aynı zamanda da sosyal hizmetlerde bir okulu bitirmiştım. Şuanda da başka bir yere başladım.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

TEGV, çocuklara desteği amaçlıyor ve ben de buna ulaştığımı düşünüyorum. Ayrıca yaptığım işten keyif alıyorum. Eksikleri varsa bunu kendilerine iletiyorum.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Bir oğlum var. Ben de bir anne olduğum için konuya çok da yabancı değilim. Tabi ilk derse girdiğiniz anda daha bir tecrübesiz oluyorsunuz. Ama her şeyin başı sevgi. Sevgiyle, anlayışla çözüyoruz. Tabi bazen çok hareketli çocuklar için yardım aldığım eski gönüllüler oldu. Hatta bazen çok üzüldüğüm, kendimi yetersiz hissettiğim, moralsiz oluşum zamanlarda oldu. Ancak sorunları aştım. Daha bir tecrübelendim.

Birtakım tüyolar aldım. Ben de elimden geldiğince yeni gelenlere yardımcı oluyorum

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Bunlardan başka herhangi bir şeyle uğraşmıyorum.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Hoşlarına gidiyor. Zaten ben de birçok yerde birçok arkadaşımı, bu konuda yönlendiriyorum.

TEGV'e kazandırdığınız gönüllü var mı?

Buraya bizzat getirmediim ama buranın ismini vererek propagandasını yaptım. Facebook'tan sürekli paylaşımlar da yapmaktayım. Bu konuda beğeniler ve destek almaktayım.

4 senedir buradasınız. Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak veya farkındalığı arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Sosyal medya en büyük silah. Paylaşımlar çok önemli. Boş zamanı olan insanların bunu yapması ve yaparken de kendisini yararlı hissetmesi lazım. Tabi en başta kişinin kendisi bunu istemeli. Okulların ön ayak olması çok iyi bir şey. Ve bence en önemlisi de bu. Arkadaş kanalıyla daha az bir duyum oluyor ama üniversitelerin bu politikasına devam etmeleri çok önemli. İkna konusunda yüz yüze iletişim daha samimi olsa da buranın daha geniş kitleye ulaşması için sosyal medya ve TV çok önemli.

EK.7

Hazal Timurkaynak / 21 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Aydın Üniversitesi / PDR

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'ndan daha önce de haberdardım. Özellikle sosyal medya ve televizyon da görüyordum. Fakat buraya 2 sene önce bir arkadaşımın aracılığıyla geldim.

TEGV'i seçmenizdeki en önemli etken nedir? Arkadaşınız mı yoksa başka bir nedeni var mı?

Öncelikle burada gönüllü olan bir arkadaşım vardı ve ben onunla buraya etkinliklere geliyordum. Bu sayede buradaki sistemi ve işleyişi öğrendim. Biraz da güven verdi tabi bu durum bana. Daha sonra önceden yapmış olduğum araştırmalar vardı. TEGV'in daha önceden yapmış olduğu işleri de araştırıp öğrenince buraya olan güvenim sarsılmaz oldu ve son olarak gönüllü olmaya karar verdim.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Eğitim gönüllüsü olarak yaklaşık 2 senedir buradayım.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü ve saatinde hizmet veriyorsunuz?

Haftanın bir günü iki saatlik etkinliğe geliyorum.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?

Aslında eğitim fakültesi öğrencisi olduğum için çocuklarla iletişimim kuvvetliydi ve en azından bununla ilgili dersler görüyorduk. Tabi bu da bana bir avantaj oluyordu.

Ama burada da gönüllü olmak için temel gönüllülük eğitimi dersleri aldık. Bütün bu eğitimleri pratikte de uygulayınca çok faydasını görmüş olduk. Yani kısacası

verdiğim hizmet konusunda eğitimim var ve hala da bu yönde eğitimler almaya devam ediyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Buradaki eğitimi ve buranın sistemini yeterli buluyorum. Ancak özellikle daha çok gönüllü olursa buradaki eğitimin aksamaması için daha faydalı olur diye düşünüyorum. Mesela ben haftanın bir günü gelebiliyorum ve benim gelemedim günler de doğal olarak başka gönüllülere ihtiyaç oluyor. Bu yüzden gönüllü sayımızı artırırsak verdiğimiz eğitim de aksamamış olur.

Sürekli olarak çalıştığımız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır. Sadece kendi okuluma ve buradaki derslerime geliyorum.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Ailem ve çevremden gelen tepkiler olumlu yönde oldu. Bu süreçte her zaman desteklerini hissetimi söyleyebilirim.

Sosyal medya hesabı kullanıyor musunuz? TEGV'le ilgili paylaşım yapıyor musunuz?

Hepimizin aktif olarak kullandığı, Facebook ve Instagram gibi sosyal medya hesaplarımdan yapmış olduğumuz çalışmaların duyurulması için paylaşımlar yapıyorum. Bunun dışında TEGV'in grubunda yer alıyoruz ve burada olan etkinlikleri ve duyuruları paylaşıyoruz. Yani elimden geldiği kadar sosyal medya üzerinden TEGV'le ilgili paylaşımlar yapıyorum.

Siz buraya iki senedir geliyorsunuz. Peki, sizin aracılığınızla buraya katılan gönüllü var mı?

Benim aracılığım ile buraya katılan gönüllüler oldu. İlk önce burayla ilgili bilgiler verip daha sonra etkinliklere getirdiğim kişiler gönüllü oldular. Benim buraya kazandırdığım gönüllülerin hepsi de arkadaşlarımdı.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarımız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

İlk başlarda çok sabırlı değildim. Fakat burası bana sabırlı olmayı öğretti. Burada çocuklarla ilgili tabii ki sorunlarımız oluyor. Bu sorunları da aldığımız eğitimlerle

çözmeye çalışıyoruz. Eğer bizim bilgimiz dışında bir durum söz konusu olduğu zaman buradaki uzmanlardan yardım alıyoruz ve sorunu bir şekilde aşıyoruz.

TEVG'in en son ne zaman kampanya yaptığını biliyor musunuz? Ya da TEGV'i TV'de en son zaman gördünüz?

Aklımda bir şeyler beliriyor. Fakat net olarak hatırladığım bir şey yok.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Gönüllü sayısını arttırmak için sosyal medya ve televizyon gibi mecraların kullanılmasının dışında bana göre bunlara ek olarak fakat en önemli husus olan gönüllülüğün farkındalığının oluşturulması gerekmektedir. Tabi bu durum ilk önce insanın kendisiyle alakalı olan bir şey. Yani, bu konuyla alakalı sosyal medya ve televizyonda bir şeyler yapılsa bile ben yine de gönüllülüğün insanın kendisiyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Bunla ilgili ne yapabilir diye sorsanız, üniversiteler de topluma hizmet dersleri var. Bu derslerin öneminin daha çok artırılması lazım derim.

EK.8

Kübra Karakaş / 19 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Aydın Üniversitesi / Okul Öncesi Öğretmenlik

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz? Ayrıca ne zamandır

TEGV'de eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

TEGV'de çalışmaya bu sene başladım; gönüllü olarak. Öncesinde 4. sınıftayken buraya okulumla birlikte eğitime gelmişim; düşler atölyesine. TEGV aslında hep aklımdaydı. Geçen sene farklı bir okuldaydım. Okulum Hadımköy'de olduğu için de uzaklığından dolayı gelememiştim. Bu sene İstanbul Aydın Üniversitesi'ne geçiş yapınca da hemen gönüllü olarak geldim ve başladım.

Nasıl haberdar olduğunuza gelecek olursak, ayrıntı verebilir misiniz?

Dediğim gibi haberim vardı.

Sosyal medyadan mı ya da tanıdığımız aracılığıyla mı? Burayla kurduğunuz bağ nasıl gerçekleşti?

TEGV'le ilk tanışmam; öğretmenim sayesinde, 4.sınıfta olmuştu. Daha sonra TEGV'in sosyal medya hesaplarını takip ettim. 'Gönüllü başvuruları başladı' haberini görünce gidip başvurumu gerçekleştirdim.

Sosyal medyadan gördünüz yani?

Evet. Facebook üzerinden.

Facebook'ta gördünüz ancak güveniniz öğretmeniniz vesilesiyle mi oldu?

Evet.

TEGV'i seçmendeki neden nedir?

Okul öncesi öğretmenliği okuyorum. Çocuklarla çalışıyorum zaten. Burada daha çok bir staj gibi; onlarla zaman geçirmeyi de seviyorum. Burası da bana tecrübe katıyor.

Ne zamandır eğitim gönüllüsü olarak çalışmaktasınız?

Bu sene başladım. 3 haftadır da eğitimlerimiz başladı.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü hizmet veriyorsunuz?

Ders programımdaki boşluğa göre 3 gün geliyorum. Pazartesi, salı ve arşamba 2'şer saat ders veriyorum.

Verdiğin hizmet konusunda bir eğitiminiz var mı?

Burada 2 günlük bir eğitim aldık. Mat1 modülü ve Mat2 modülü diye geçiyor. Mat2'de biraz daha somut şeyler üretiyoruz. Daha çok tasarımıla ilgili şeyleri üretiyoruz.

Mat1'de ise daha sözel yönergelerle çocukları bilgilendiriyoruz.

Peki, daha çok hangi derslere giriyorsunuz?

Mat1'den 1, Mat2'den 2 sınıfım var.

Başka herhangi bir derse giriyor musunuz?

Drama eğitimim de var ancak bu derslere girmiyorum. İleride belki onlara da girerim.

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır. Sadece okul ve burası.

Buradaki hizmeti yeterli görüyor musunuz? TEGV'in eğitim politikası yeterince yeterli mi? Milli Eğitim'de verilen eğitimle birbirini tamamlıyor mu? Ya da burası başka bir sistem mi uyguluyor?

Çok başka değil. Zaten destek olarak; konularda müfredata göre paralel bir şekilde gitmeye çalışıyoruz. Çok fazla çocuğa ulaşıyoruz ancak; birçok kişinin hâlâ TEGV'den haberi yok. Bunun için de kamu spotları arttırılabilir. Ya da her okula ulaşamıyoruz. Örneğin; Arnavutköy'de bir okul var ama okulu buraya taşıyamıyoruz. Onların yanına giderek destek verebiliriz diye düşünüyorum.

Yani bu hizmeti yeterli buluyorsun ama eksikleri var diyorsun?

Evet. Bu eksiklikleri de sosyal medya çalışmalarıyla, kampanyalarla vb. kapatabileceklerini düşünüyorum.

Genel anlamda TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsun?

Çok yerinde buluyorum. Burada çocuklara destek olarak güzel programlar hazırlıyoruz. Bu programları da uygulamada bence başarılı bir şekilde gerçekleştiriyoruz. Zaten milli eğitimin müfredatıyla da paralel bir şekilde ilerliyoruz.

Burada 2 günlük eğitim aldım demiştiniz. Bu eğitimi verenler nasıldı?

Gayet iyiydi. Çok faydalı bilgiler verdiler bize.

Çocuklarla ilişkiler üzerine bir eğitim verildi mi?

Evet. Örneğin, eğitimde bize; çocuklar şu hareketi yaparsa bunu uygulayın, bunu yaparsa şunu uygulayın şeklinde yönergeler verildi. Uygulamaya geçince de zaten aldığımız eğitimin faydasını hemen görmüş olduk.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Genel olarak çevremdekiler beni destekliyor. Ama babam istemiyor. 'Zaten gönüllük işi bu. 3 gün gitme, 1 gün git bari' şeklinde ikazlarda bulunuyor. Zaten ben, birkaç vakfa daha gönüllülük başvurusu yapmıştım. Babam da bari bir vakfa başvur. 1 gün git, 1 gün gitme diyor. Bu konuda biraz sıkıntımız var.

Arkadaş çevreniz burada gönüllü olduğunuzu biliyor. Bu kuruluşa kazandırdığınız arkadaşınız var mı?

Zaten yakın çevreme TEGV'le ilgi bilgilendirme yapıyorum. Tabi ki de tavsiye ettiğim arkadaşlarım var. Ama şöyle oldu. Burada temel gönüllü eğitimi alıyoruz. O dönemi kaçırdıkları için başvuru yapamadılar. Artık ikinci döneme başvuru yapacaklar. Yani ikinci dönem buraya gönüllü olarak arkadaşlarımdan başlayacak olanlar olacak.

Peki, kullandığın sosyal medya hesaplarından burayla ilgili içerik paylaşımı yapıyor musun?

Sadece Facebook ve Twitter üzerinden yapıyorum. TEGV'in paylaştığı video ve projeleri elimden geldiğince paylaşıyorum.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Burada bizlere yardıma ihtiyacınız olursa bizleri çağırın deniliyor. Ancak ben, şu ana kadar hiç ihtiyaç duymadım. Kız meslek lisesi çıkışlıyım. 3 sene çocuk gelişim eğitimi aldım. Ve hâlâ da üniversitede almaktayım. Spor kulüplerindeki stajlarımda ve yaz aylarındaki çalışma ortamlarımda problemlili çocukları görmeye de çok alıştım. Örneğin; problemlili çocuğu çok göze batırmamak gerekli. Rencide etmemeye çalışırım. Problemi varsa dersten sonra konuşup halletmeye çalışıyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Destek genelde, eğitim fakültesindeki üniversite öğrencilerinden geliyor. Tanıdıklar vasıtasıyla ya da sosyal medya aracılığıyla. İstanbul'da da birçok vakıf ve devlet üniversitesi bulunmakta. Sayıyı arttırmak için buralarda stantlar açılıp konu hakkında birkaç günlük seminerler verilmeli. Bu şekilde öğrenciler buraya çekilebilir. TV ve sosyal medyada bu kampanyalar desteklenebilir.

EK. 9

Merve Çalışkan / 21 / 05.12.2016 / Bakırköy

Yıldız Teknik Üniversitesi/ Siyaset ve Uluslararası İlişkiler

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Geçen yıl haberdar oldum. Okuldaki bir dersim vasıtasıyla. Toplumsal duyarlılık dersinde bir kurumla çalışmamız gerekiyordu. Ben de arkadaşlarım vasıtasıyla haberdar olmuşum.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

Öğretmen lisesi mezunuyum. Daha önce küçük bir stajım olmuştu. Memnun kaldığımı söyleyebilirim. Öğrencilerle birlikte olmayı sevmişim. Bir kurum seçeceksem bu TEGV olsun, daha önce yaptığım işi yapayım. Bana da iyi gelecek bir şey olsun istedim. Bu yüzden TEGV'i seçtim.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışmaktasınız?

İlk yılım.

Haftanın kaç günü geliyorsunuz?

Haftanın 1 gün geliyorum. Ders programımdaki boşluğa göre 2-3 saat derse giriyorum.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?

Haftada 2 gün olmak üzere; 2 haftada 4 günlük bir eğitim aldım.

Sizce bu süre yeterli miydi?

Evet, Yeterliydi. Hatta fazlası bile vardı diyebilirim. Teorik detaylar vardı. Gereksiz bulsam da.

Sürekli çalıştığınız bir iş var mı?

Hayır yok. Burası ve okul.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Drama eğitimi veriyorum. Yeterli diyebilirim ama tabi eksikleri de var. Alanımız yeteri kadar büyük değil. Çünkü; çocuklar sürekli koşturuyor ve oynamak istiyor.

Materyaller konusunda sıkıntılarımız oluyor. Çeşitlerin arttırılabileceğini düşünüyorum. Bunlar dışında çok büyük bir eksik görmüyorum. Her şey güzel gidiyor.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmanıza nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Zaten en büyük destekçim ailem.

TEGV'e kazandırdığınız gönüllü var mı?

Yeni başladım zaten. Bu nedenler henüz kimse yok.

Sosyal medya üzerinden TEGV'le ilgili paylaşım yapıyor musun?

Facebook'u çok aktif olarak kullanmıyorum ama geçenlerde rastladım. Reklam yapma durumum yok ama arkadaşlarıma bahsediyorum. Çok iyi olduğu yönünde görüşlerimi bildiriyorum.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Şu an boğazım ağrıyor. Çok hareketliler. Oyun anlatırken bile dinleyeceklerini sanıyorsunuz. Ancak çocuklar koptyusa ne yaparsanız yapın toparlayamıyorsunuz.

Sinirlenince ne yapıyorsunuz?

O duruma gelmiyorum. Karşımdakinin bir çocuk olduğunu bilerek yaklaşıyorum. Çocukların yumuşak noktası; onların çok iyi olduğunu söylemek ya da iyi yönlerinden bahsetmek.

Sınıfın huzuru kaçıran çocukla ilgili ne yapıyorsunuz?

“Eğer böyle devam edersen seni köşede bekletmek zorundayım. Bize dâhil olamazsın!” şeklinde ikaz ediyorum.

Bunu sınıfın ortasında, arkadaşlarının yanında mı söylüyorsunuz

Evet. Kenara çekme durumunu hiçbir zaman yapmıyorum. Çünkü hocam ne konuştunuz durumu oluyor. Açık açık söylüyorum.

Etkili oluyor mu peki?

Şöyle oluyor. Hayır ben oyun oynamak istiyorum diyor. Kısa bir süre olsa da çocuğu tutuyor. Öyle düşünüyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Sosyal medya konusunda çok geride olduğumuzu düşünüyorum. Baktığımda ufak tefek paylaşımlar yapıldığını gördüm. Twitter daha aktif bir yer. Üniversite ağındakilerin daha fazla etkin olduğu yer sonuçta ve bu mecraya ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Üniversite ğrencilerine daha da nasıl tanıtım yapılır bilemiyorum. Aklıma sosyal medya geldi benim. Bence buradan ulaşılabilir.

Buradaki gönüllüler arkadaş vesilesiyle mi yoksa herhangi bir kampanya ile mi haberdar oluyor?

Birkaç kişiyle konuştuğumda internetten duyup geldiklerini söyledi. Ben de şaşırmıştım açıkçası. 'Hani nerede gördünüz?' diye sormuştum. Ama tabi ki genel olarak arkadaş vasıtasıyla ve evi yakın olduğu için duyup öğrenenler var. Onlar da boş vakitlerini değerlendirmek için geliyorlar.

EK. 10

Nursen Uludağ / 23 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Aydın Üniversitesi / PDR

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'ndan çok önceden haberim vardı. Çünkü buraya etkinliğe gelmişim. Bunun dışında yine sosyal medya sayesinde haberdar oluyordum. Ama gönüllü olarak çalışma fırsatını yaklaşık 3 yıl önce buldum.

Diğer gönüllülerle yaptığım görüşmede birçoğu arkadaşlarının etkisiyle gönüllü olmaya karar verdiklerini söylediler. Bu durum sizin için de geçerli mi?

Bu durum benim için de geçerli. Ben de bir arkadaşım aracılığıyla gönüllü oldum diyebilirim.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü hizmet veriyorsunuz?

Haftanın bir günü buraya geliyorum. Son sınıf olduğum için ders programıma göre buraya ancak bir gün ayırabiliyorum.

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Buranın dışında başka sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük etkinliklerine katılmaya çalışıyorum. Fakat maaşlı olarak çalıştığım bir işim yok.

TEGV'i seçmendeki neden nedir?

Benim diğer sivil toplum kuruluşları ile de aktif olarak yaptığım bazı gönüllülük çalışmaları var. Fakat diğer sivil toplum kuruluşlarından farklı olarak TEGV'e olan güvenim daha güçlü. Ya da burayla aramda daha farklı bir bağ var. Başka bir neden ise buradaki sistemi ve samimiyeti beğeniyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

TEGV'in eğitim politikasını beğeniyorum. Burada zaten gönüllük eğitiminden tutun da diğer bütün etkinliklerdeki planlamaya kadar düzenli ve sistemli bir işleyiş var. Bu işleyiş çocukların eğitimine ve gelişimine önemli katkılar sağlıyor. Biz de zaten kendimizi sürekli geliştirmeye çalışıyoruz. Yani kısaca TEGV'de her şey sistemli ve düzenli.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Ailem gönüllü olmamı en başından beri destekledi. Ancak arkadaş çevremden bazı kişiler karşılığında ücret almadığım için olumsuz yönde eleştiriler yönelttiler. Bu durumu da buradaki ortamı ve samimiyeti gördükçe aştım. Daha sonra ise olumsuz yöndeki tepkileri görmüyorsunuz bile.

Arkadaş çevreniz burada gönüllü olduğunuzu biliyor. Bu kuruluşa kazandırdığınız arkadaşınız var mı?

Buraya gönüllü olarak kazandırdığım arkadaşlarım var. Özellikle TEGV'i merak eden arkadaşlarım oluyor ve ben ilk olarak burayla ilgili bilgiler veriyorum, etkinliklere getiriyorum. Böylece gönüllü olma yolunda ilk adımı beraber atıyoruz.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Eğitim fakültesi öğrencisi olduğum için çocuklarla iletişim konusunda önceden bir bilgi birikimim var. Burada özellikle çocuklarla ilgili bir sorun olduğunda kendi bilgi birikimimin ve tecrübemin verdiği olgunlukla halletmeye çalışıyorum. Özellikle çocukların psikolojisini baz alarak iletişimi kurmaya çalışıyorum. Benim halledemeyeceğim bir sorun olduğu zaman buradaki uzman kişilerden tabi ki yardım alıyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Ben şeye çok inanmıyorum. Hani reklamdır ve ya bu tür şeylerdir. Tabi ki TEGV'in adının duyurulması için yapılınsın fakat gönüllülükle ilgili farkındalığın bu yönde oluşturulması bana zor geliyor. Gönüllülük daha çok kişinin yetiştirilmesi ile alakalı olduğuna inanıyorum. Hepimiz televizyon ve sosyal medyada birçok şey görüyoruz ve bu gönüllü olmaya ne kadar yetiyor doğrusu muamma. Bu sebeple gönüllük için ilk iş ailede bitiyor. Yani ailenin çocuğunu yetiştirme tarzı ile alakalı olduğunu düşünüyorum. Özellikle karşılık beklemeden bir şeyler yapma hissini küçük yaştan itibaren empoze etmek gerekiyor. Bu noktada da ailenin durumu önem kazanıyor. Yine gönüllü olma hissini oluşmasındaki diğer bir etken kişinin çevresiyle alakalı olduğuna inanıyorum. Çevresinde gönüllülük yapan ve bu tür etkinliklerde aktif olanlar birbirlerini etkiliyorlar ve bu da kırılma noktalarından biri oluyor.

Size göre gönüllü olma noktasında kampanyalar ve sosyal medya mı daha etkili? Yoksa arkadaş çevresi mi? Çünkü yaptığım görüşmelerde kimse ben şu kampanyayı gördüm de geldim ve ya sosyal medyadan şu paylaşımınla bir şeyler oluşmaya başladı tarzı bir geri dönüş almadım.

TEGV'in isminin ve etkinliklerinin duyurulması anlamında kampanyalar ve sosyal medya vazgeçilmez iki unsur. Fakat söylediğiniz gibi gönüllü olma aşamasında kesinlikle insanın sosyal çevresi ön plana çıkıyor. Çünkü insanlardaki güven yüz yüze iletişimle oluşmaya başlıyor ve bu durum daha sonra somut adımlar atmaya sağlıyor. Buradaki birçok gönüllüde yani bildiğim kadarıyla arkadaş çevresiyle ilk adımlarını attılar

EK. 11

Ozan Bahadır / 21 / 05.12.2016 / Bakırköy

Marmara Üniversitesi / Sınıf Öğretmenliği

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

Türkiye Eğitim Gönüllülerinin varlığından yaklaşık iki buçuk üç sene önce bir arkadaşım TEGV'e başvuracağım sende başvurmayı düşünür müsün? Zaten sende sınıf öğretmenliği okuyorsun bence başvurmalısın demesiyle haberdar oldum ve daha sonrasında başvurdum. Yani bir arkadaşımın aracılığıyla haberdar oldum.

Daha öncesinde TEGV'in yapmış olduğu kampanyalardan haberdar oldun mu?

Yoksa direk olarak arkadaşın tarafından mı haberdar olup bilgilendirildin?

Daha öncesinde TEGV başta olmak üzere birçok STK'nın videosunu ve kampanyasını görüyordum. Fakat henüz ne yapabileceğim konusunda her hangi bir fikrim yoktu. Arkadaşımın beni bu konuda bilgilendirmesi üzerine biraz daha bilinçlendim ve güvenim geldi. Daha sonrasında da zaten gönüllü olarak destek vermeye karar verdim.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

İlk olarak arkadaşımınla beraber gelmemiz ikinci olarak da eğitim üzerinde çalışma yapacak olmamız ve benimde eğitim fakültesi öğrencisi olmam etkili oldu. Hem burada tecrübe kazanmayı hem de bir yandan çocuklara fayda sağlamayı hedef olarak önüme koydum ve bu sayede başladım. Yani birinci etken arkadaşım ikinci etkende eğitim oldu.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışmaktasınız?

Bu sene üçüncü seneme giriyorum.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü çalışmaktasınız?

Bu sene üniversitede son sınıfta olduğum için baya yoğunum. Bundan dolayı haftanın iki günü gelebiliyorum. Ama geçen sene haftanın dört günü gelebiliyordum.

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Buranın dışında herhangi bir işte çalışmıyorum. Fakat buranın dışında başka STK'lara da aktif olarak destek veriyorum.

Verdiğiniz hizmet konusunda daha önceden aldığınız bir eğitim var mı?

Öncelikle zaten gönüllü olabilmek için burada temel gönüllülük eğitimi alıyoruz. Onun dışında ben zaten sınıf öğretmenliği bölümü öğrencisi olduğum için formasyon derslerimiz var onun da eğitimini alıyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Eğitim anlamında bir eksik görmüyorum. Ancak sınıflarımızın küçüklüğü konusunda bir iyileştirme yapılabilir. Onun sıkıntısını bazen yaşıyoruz. Onun dışında pek fazla bir sorun olmuyor zaten.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Tabii oluyor. Yani herkesin oluyor ve bunun çözümünü ilk olarak kitapları karıştırarak aramıştım. Daha sonrasında da buradaki uzmanlara sorarak onlardan yardım alarak çözmeye çalışmıştım. Özellikle çocuklara söz dinletebilme konusunda sorunlar yaşadım fakat daha sonrasında bunları aşıyorsunuz zaten. Bunu da dediğim gibi hem kendiniz okuyarak hem de buradaki uzmanlar sorarak hallediyorsunuz.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

İlk başta çevrem oradan para almıyorsa bu yüzden gereksiz yere yoruluyorsun gibi tepkiler vermeye başlamıştı. Fakat ben bunların hiçbirini ciddiye almıyordum. Çünkü, burada herkes benim ailem gibi olmaya başlamıştı. Daha sonrasında da zaten bu tepkilerde ortadan kalkmıştı.

TEGV'e kazandırdığınız gönüllü var mı?

Buraya kazandırdığım gönüllü sayısı çok fazla kendimce. Yani ondan fazla arkadaşımı buraya gönüllü olarak kazandırdım.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak ve ya farkındalığı arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Özellikle sosyal mecralarda daha etkin olunması lazım. Ben kendi sosyal medya hesaplarımda elimden geldiği kadar bunu yapıyorum. Bu alanda daha etkin olunursa daha çok gönüllü, bağışçı bulunabilir diye düşünüyorum.

EK. 12

Sahra Akın / 21 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Ticaret Üniversitesi / Psikoloji

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

İki sene önce bir arkadaşımın söylemesiyle haberdar oldum. Ama onun öncesinde TEGV'in kampanyalarını görüyordum ve oradan aklımda kalmıştı zaten.

Gönüllü olmaya nasıl karar verdiniz?

Aslında bir kurumda gönüllü olmak her zaman istediğim bir şeydi. Fakat tam olarak ne yapacağımı bilmiyordum ve hangi kurum olacağını seçemiyordum. Bu noktada açıkçası güvenilirlik konusu da ortaya çıkıyordu. Araştırma yapmaya başlamıştım. Sonrasında arkadaşım beni bilgilendirince de buraya olan güvenim sağlanmış oldu.

TEGV'i seçmenizdeki neden nedir?

Yapmış olduğum araştırmalar ve arkadaşımın da desteğiyle buraya olan güvenimin sağlanması sonucunda burayı seçtim.

Ne zamandan beri eğitim gönüllüsü olarak çalışıyorsunuz?

Bugün başladım. Yani ilk günüm.

Sürekli olarak çalıştığımız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır, öğrenciyim ve buraya geliyorum sadece.

Haftanın kaç günü buraya geliyorsunuz?

Ders programıma uygun olarak sadece haftanın bir günü buraya geleceğim.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim gördünüz mü?

İlk başta TEGV'de temel gönüllülük eğitimi almıştım onun dışında zaten kendi okulumda da burayı destekleyici eğitim alıyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz? Ya da eklenmesini istediğiniz konular var mı?

Daha yeni başladığım için direk konuşmam doğru olmayabilir. Fakat araştırdığım ve gördüğüm kadarıyla yeterli diyebilirim.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Evet destekliyorlar. Özellikle annem bu konuda en büyük destekçim diyebilirim.

Sosyal Medya hesabı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız TEGV'le ilgili paylaşım yapıyor musunuz?

Evet kullanıyorum. Bütün hesaplarımdan da burayla ilgili paylaşımlar yapıyorum.

TEGV'e gönüllü kazandırmak gibi bir amacınız var mı?

Kesinlikle böyle bir amacım var. Zaten zorunlu stajımız olduğu için arkadaşlarımda da ilgisini çekiyor. Bende bu noktada onları bu kurumla ilgili bilgilendirip güvenini sağlamaya çalışıyorum.

Çocuklarla iletişim kurmak konusunda sorunlarınız var mı? Varsa bu sorunları nasıl aşıyorsunuz?

Tabii oluyor. Böyle bir sorunla karşılaştığım zaman ilk olarak kendim çözmeye çalışıyorum. Sınıfta söz dinlemiyor ve iletişimde sorunda yaşıyorsak ilk olarak sessiz bir şekilde uyarıyorum fakat yine çözemiyorsam yani benim bilgimin dışında bir durum oluyorsa buradaki uzmanlara danışıyorum ve sorunu sağlıklı bir şekilde çözüyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak ve ya farkındalığı arttırmak için sizce ne yapılmalı?

İlk olarak bence farkındalık yok. İnsanlardaki farkındalığın oluşturulması lazım. Bu da okullarda tanıtımlar yapılarak gerçekleştirilebilir. Daha sonra özellikle yüz yüze iletişimin çok etkili olduğunu düşünüyorum ve bu konuda bilinçli insanların ikna konusunda çalışmalar yapması lazım diye düşünüyorum. Bunların dışında sosyal medya kullanılmalı ve kampanyalar hazırlanmalı ki zaten bunlarda olmazda olmazlardır.

EK. 13

Zeynep Korkmaz / 26 / 05.12.2016 / Bakırköy

İstanbul Üniversitesi/ Yüksek Lisans

TEGV'in varlığından ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?

2001 yılında 11 yaşındayken, ailemin yönlendirmesiyle TEGV'de öğrenci olarak bulundum.

Buraya güveninizi aileniz mi oluşturdu?

Evet.

Eğitim gönüllüsü olarak haftanın kaç günü ve saatinde hizmet veriyorsunuz?

Ben burada çalışıyorum. O yüzden profesyonel olarak (ücretli) buradayım. İlk başta gönüllüydüm. 3 yıl gönüllülük yaptım. Sonrasında yaklaşık iki buçuk senedir de profesyonel olarak hizmet vermekteyim.

Verdiğiniz hizmet konusunda bir eğitim aldınız mı?

Gönüllülük eğitimi aldım. İşe başladım zamanda oryantasyon eğitimi aldım. Yani iş akışı ile ilgili bir eğitim aldım.

Burada aldığın eğitimi yeterli buldunuz mu?

Evet.

Sürekli olarak çalıştığınız bir iş ya da meslek var mı?

Hayır. Sadece burada çalışıyorum.

Bu hizmeti yeterli buluyor musunuz? TEGV'in eğitim politikasını nasıl buluyorsunuz?

Şöyle; burası bir STK olduğu için kendine has koşulları var. Yani verilen hizmetle alakalı bir sıkıntı yok. Buradaki hizmeti yeterli buluyorum.

Aileniz ve çevreniz eğitim gönüllüsü olmaya nasıl bakıyor? Destekliyor mu?

Olumlu bakıyorlar. Destekliyorlar

Sizin buraya gönüllü olarak kazandırdığınız kişiler var mı?

Evet var. Zaten kendi sosyal medya hesaplarımdan da TEGV'le ilgili bütün enformasyonu paylaşıyorum.

Eğitim gönüllüsü sayısını arttırmak için sizce ne yapılmalı?

Yani daha fazla görünür olmak gerekir. Özellikle sosyal medya ve geleneksel medyadaki kanallarda.

O mecrada bir eksiklik olduğunu düşünüyor musunuz peki?

Yani çok yok ama geliştirilebilecek yanları var. Belki daha fazla yoğunlaşmak gerekir sesimizi duyurmak için.

Peki, siz yaklaşık 15 yıldır buradasınız ve buradan haberdarsınız. TEGV'le ilgili hatırladığınız bir kampanyanın bir sözünü bana söyler misiniz?

Yani sloganını hatırlıyorum. İlk sloganımı işte “Bir çocuk değişir Türkiye değişir” diye.

Sonra değişti ama ben çocukken o kullanılıyordu.

TEVG'in en son ne zaman kampanya yaptığını biliyor musunuz? Ya da en son ne zaman TEGV'i TV de gördünüz?

Geçen seneydi galiba. Evet, geçen sene TV'de çocuklar için ünlüler şarkı söylemişti.

TEGV'in gönüllülerdeki hedef kitlesi üniversite öğrencileri olarak karşımıza çıkmakta. Sizce daha fazla gönüllü kazanmak için bu yönde neler yapılmalı?

Yani üniversite öğrencileri sosyal medyada. Yani evet yerinde birebir iletişim kadar etkili olmasa da oraya yoğunlaşmak daha doğru olur.

Peki, ben şöyle bir şey duymadım daha önce. İşte en fazla sosyal medyada bir şey gördüm, bununla ilgili veya kampanyayı gördüm, geldim, gönüllü oldum. Bunun için neler söyleyebilirsin?

Şöyle zaten yasal zorunluluk gereği STK'ların TV'lerde çok fazla görünür olması mümkün değil. Bu yüzden gönüllünün oradan gelmesi pek fazla mümkün değil. Yani bu sadece TEGV'le alakalı da değil. Fakat sosyal medya üzerinden çok olmasa da gönüllü kazanmışızdır.

Yani yüz yüze iletişim daha mı etkili?

Gönüllüleri ikna konusunda evet. Fakat duyurulması konusunda sosyal medya ve TV daha fazla kullanılması gerekiyor ama ikna da yüz yüze iletişim daha etkili.

EK.14

TEGV Bakırköy Şubesi  ok Amaçlı Salon

EK.15

TEGV Bakırköy Şubesi ok Amaçlı Salon GiriŐi

EK.16

TEGV Bakırköy Şubesi Kütüphanesi

EK.17

TEGV Bakırköy Şubesi Kütüphanesi GiriŐi

EK.18

TEGV Özel Kartlarından Geçmiş Olsun Kartı

EK.19

TEGV Özel Kartlarından Hayırlı Olsun Kartı

EK.20

TEGV Özel Kartlarından Nice Mutlu Yıllara Kartı

EK.21

TEGV Özel Kartlarından Hoş Geldin Bebek Kartı

EK.22

TEGV Twitter Sayfası

TEGV
@tegv
Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
#3353ebirms
teqv.org

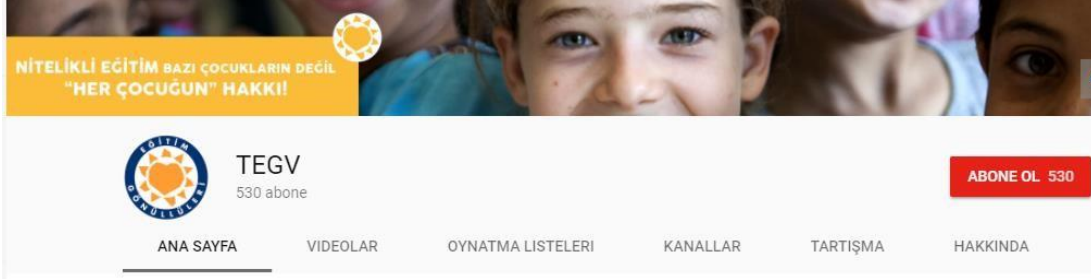
Tweetler 3.237 Takip Edilen 619 Takipçiler 40,9 B Beğeni 2.359

Tweetler Tweetler ve yanıtlar Medya

Sabitlenmiş Tweet
TEGV @tegv · 3 Tem
Evleniyor musunuz? Peki kaç çocuk düşünüyorsunuz? 😊
yüzlerce çocuğun eğitimine destek olun 🙌 bit.ly/2o4

EK.23

TEGV Youtube Sayfası

EK.24

TEGV Facebook Sayfası

TEGV(Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) @TürkiyeEgitimGonulluleri Vakfi

Ana Sayfa

- Hakkında
- Mağaza
- Fotoğraflar
- Instagram
- Twitter
- YouTube
- Videolar

Senin İçin Öne Çıkanlar

Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluş - İstanbul
4,7 ★★★★★

Topluluk Tümünü Gör

- Arkadaşlarını davet et bu Sayfayı beğenmeye
- 213.222 kişi bunu beğendi
- 208.917 kişi takip ediyor
- 3.252 kişi ziyaret etti

EK.25

TEGV Instagram Sayfası

 tegv [Takip Et](#)

870 gönderi   40,5bin takipçi   3.866 takip

TEGV Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı - 3353 'e mesaj atın, çocuklarımızın eğitimine katkıda bulunun. bit.ly/2ulu4Ov

EK.26

TEGV'in Sosyal Medya Hesaplarında Hiç Bana Sordunuz mu? Kampanyası ile Alakalı Gönderileri

TEGV
@tegv

Takip et

Türkiye'nin yarınları, nitelikli eğitim almış çocuklarımızla gelişecek 🍷 Düzenli bağış için 🍷 bit.ly/2c9dN6N #HiçBanaSordunuzMu

Hiç Bana Sordunuz mu?

539.355 görüntüleme

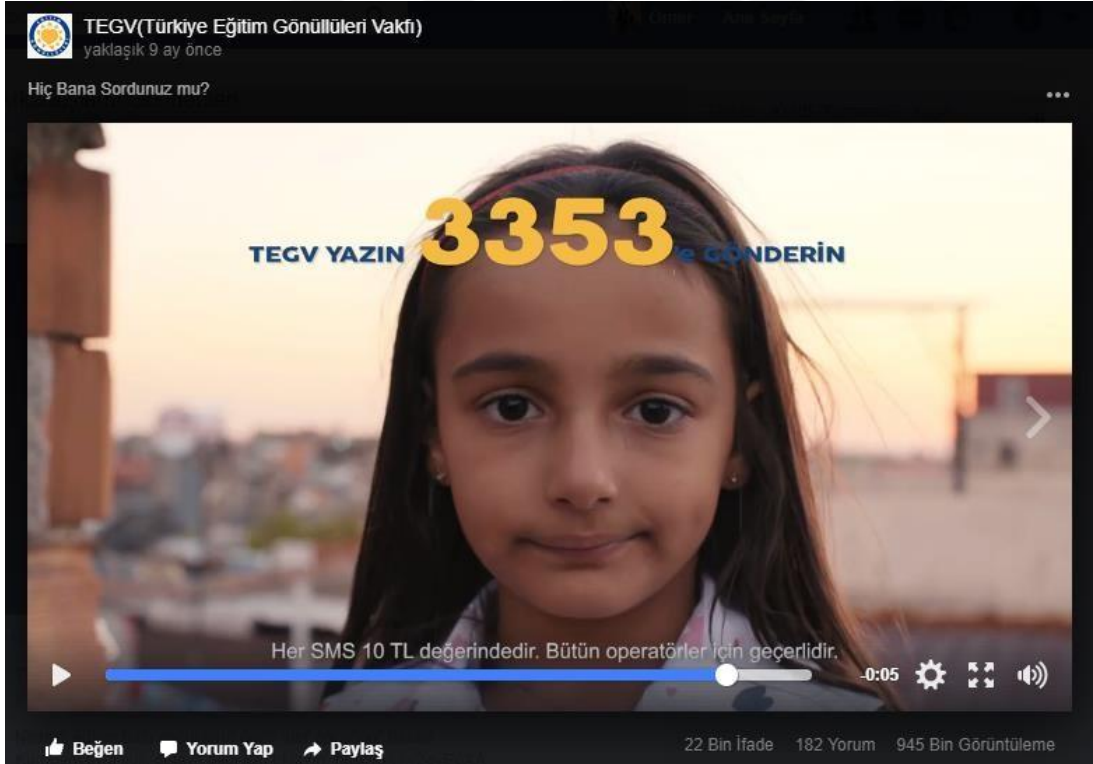
👍 56 💬 4 ➔ PAYLAŞ 📄 ⋮

TEGV

1 Kas 2016 tarihinde yayınlandı

ABONE OL 530

tegv

Takip Et

tegv #HiçBanaSordunuzMu kampanyamızın basın toplantısı başlıyor! Canlı yayılımızı Facebook'tan takip edebilirsiniz 🍷

448 beğenme

16 KASIM 2016

EK.27 İzin Belgeleri

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Tutum Öğütleri ve Halkla İlişkiler Çalışmaları (TEGEV Örneği)" başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı *Berna Sönmez*

İmza

Berna

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler
başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum. Çalışmaları (TEEV Örneği)"

Adı Soyadı Nerve Çalışkan

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşmenin
başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

"Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler
Felsefeleri (T.C. Örneği)"

Adı Soyadı Cansu GECİN
İmza C. Gecin

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2014 tarihinde yapılan görüşmenin
başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

"Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla
İlişkiler Çalışmaları (TEGÖV Örneği)"

Adı Soyadı Ayça Kırkıl

İmza Ayça Kırkıl

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler Çalışmaları (TEGA Örneği)" başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı **Sahna AKIN**

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler Çalışmaları (TEGV Örneği)" başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı Kobra Karakaya

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler Gelişmeleri (T.C. Çevre Bakanlığı)" başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı *HAZAL TİMURKAYNAK*

İmza *Hazal*

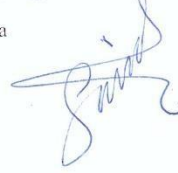
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşmenin
başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

"Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler
Çalışmaları (FECV Örneği)"

Adı Soyadı **Gönül ORHAN**

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler
başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum. Gelişmeleri (TCEV Örneği)"

Adı Soyadı **Oran BATINDIR**

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 05.12.2016 tarihinde yapılan görüşmenin "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler Çalışmaları (TEGV Örneği)" başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum.

Adı Soyadı

Nursan Ulusç

İmza

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ve TANITIM ANABİLİM DALI

Benimle 16/12/2016 tarihinde yapılan görüşmenin başlıklı tezde kullanılmasına izin veriyorum. "Sivil Toplum Örgütleri ve Halkla İlişkiler Çalışmaları (Teberrünnî)"

Adı Soyadı Berkay KUNDAKCI

İmza Berkay

EK.28 İstanbul Aydın Üniversitesi Tez Çalışması Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/09/2017-6218

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044-6218
Konu : Ahmet KANILMAZ'ın Etik Onay Hk.

28/09/2017

Sayın Ahmet KANILMAZ

Enstitümüz Y1512.140023 numaralı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Ahmet KANILMAZ'ın "SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE HALKLA İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI TÜRK EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması gereği "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği" ile ilgili anketi 13.09.2017 tarih ve 2017/17 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU
Müdür

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BENNE88P>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLİHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad-Soyad : Ahmet KANILMAZ

Doğum Tarihi ve Yeri : 03/09/1991 Tunceli

E-Posta : ahmetkanilmazz@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans : Marmara Üniversitesi - Gazetecilik

Yüksek Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi - Halkla İlişkiler ve Tanıtım